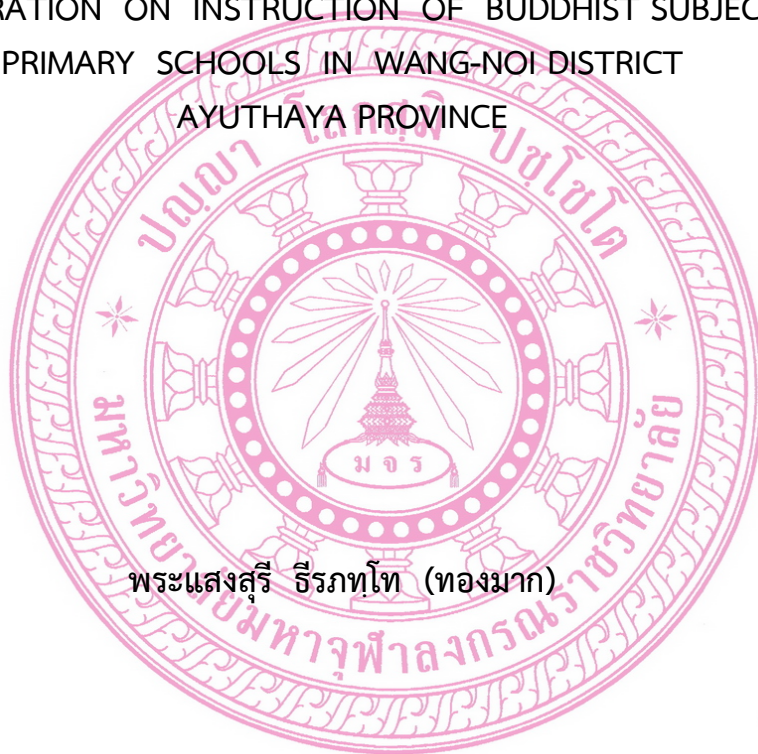

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ADMINISTRATION ON INSTRUCTION OF BUDDHIST SUBJECT AT
PRIMARY SCHOOLS IN WANG-NOI DISTRICT
AYUTHAYA PROVINCE

พระแสงสุริย ธีรภทโท (ทองมาก)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๖

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

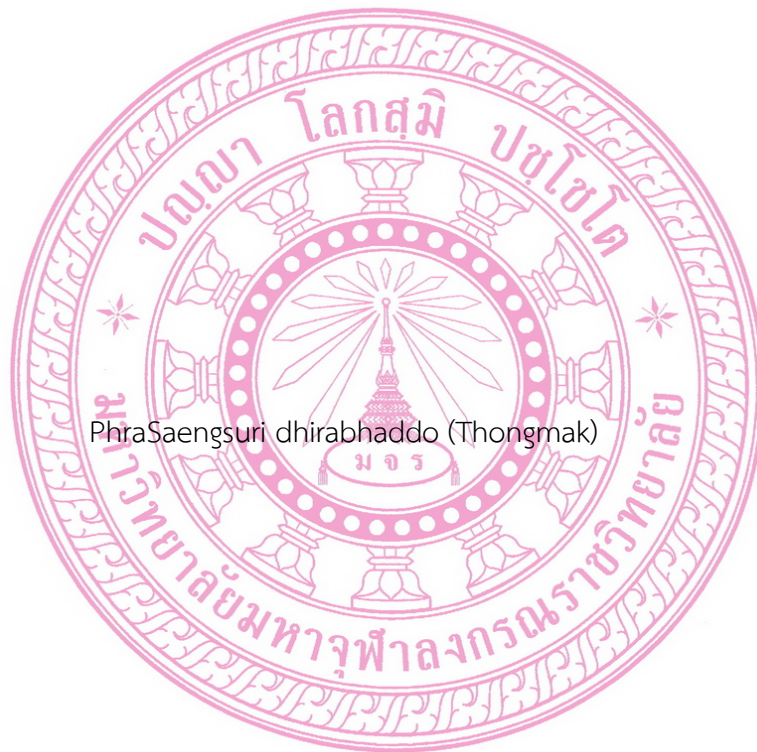

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๖

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

ADMINISTRATION ON INSTRUCTION OF BUDDHIST SUBJECT AT
PRIMARY SCHOOLS IN WANG-NOI DISTRICT
AYUTHAYA PROVINCE

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF ARTS
(EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
GRADUATE SCHOOL
MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
BANGKOK, THAILAND
C.E.2013

(COPYRIGHT BY MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA NIVERSITY)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

	(พระสุธีธรรมานันท์,ผศ.ดร.) คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย	
คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์	(พระครูปลัดมาเรศ วรมงคล,ผศ.ดร.)	ประธานกรรมการ
	(ศ.ดร.จำนงค์ ยอดวัฒนสิทธิ์)	กรรมการ
	(ผศ.ดร.สมชัย ศรีนอก)	กรรมการ
	(พระปลัดวีระชนม์ เขมวีโร,ดร.)	กรรมการ
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	ผศ.ดร.สมชัย ศรีนอก	ประธานกรรมการ
	พระปลัดวีระชนม์ เขมวีโร,ดร.	กรรมการ
ชื่อผู้วิจัย	(พระแสงสุริย ธีรภทโท (ทองมาก))	

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา
อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผู้วิจัย : พระแสงสุริ ธีรภทโท (ทองมาก)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนोक พธ.บ., พธ.ม., พธ.ด.

: พระปลัดวีระชนม์ เขมวีโร,ดร. พธ.บ., กศ.ม., Ph.D.

วันสำเร็จการศึกษา :

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๒๘๘ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าที (t-test) และค่าการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านเทคนิคการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามลำดับ

๒. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีปัจจัยพื้นฐานต่างกันจำแนกตามเพศ อายุ และขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จำแนกกำลังศึกษาในระดับชั้นเรียน โดยภาพรวม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

Thesis Title : Administration on instruction of Buddhist subject at Primary schools in Wang-Noi District, Ayutthaya Province

Researcher : Phra Saengsuri Dharmabaddo (Thongmak)

Degree : Master of Arts (Educational Administration)

Thesis Supervisory Committee

: Asst. Prof. Dr. Somchai Srinok B.A., M.A., Ph.D.

: Asst. Prof. Phrapaladwerachon khmawero, Dr. B.A., M.Ed., Ph.D.

Date of Graduation :

ABSTRACT

This research was conducted with the following objectives : 1) To study The opinions of students on the administration on instruction of Buddhist subject at Primary schools in Wang-Noi District, Ayutthaya Province, 2) To compare to the technical administration on instruction of Buddhist subject at Primary schools in Wang-Noi District, Ayutthaya Province following main idea of students based on their different, This is survey research. The research sample were 288 students of Primary schools in Wang-Noi District, Ayutthaya Province. The research tools were the constructed questionnaires. The statistics used for analysis of data were Frequencies, Percentage, Mean, Standard Deviation (S.D.), t-test and One-way Analysis of Variance (ANOVA).

The results of research finding that :

1. Technical administration on instruction of Buddhist subject at Primary schools in Wang-Noi District, Ayutthaya Province following main idea of students were at the high level was that of the assessment and evaluation aspect (4.07), Considering it was found that a high level in all aspects. Sorted in descending order as follows Technical education The environment for learning and teaching environment Using the medium of instruction and Activities and teaching respectively

2. The comparative result the opinion of students of Primary schools in Wang-Noi District, Ayutthaya Province. Classifying by Sexes Ages and School found that was not significantly different at .05 level. Whe classifying by Classes found that was significantly different at .05 level.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ลงได้ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของพระครูปลัดมารุต วรมงคลโณ,ผศ.ดร., ประธานกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบวิทยานิพนธ์, ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก และกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พระปลัดวีระชนม์ เขมวีโร,ดร. ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแล เอาใจใส่ให้การช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขงาน ด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณ เจริญพรขอบคุณอย่างสูง ณ ที่นี้

ขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวาล ศิริวัฒน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมหมาย ดุยอธรรมย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำรูญ พริกบุญจันทร์ พระครูพิศาลสรนาท และ นายวันชาติ ขอพร ที่ได้เมตตาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือรวมทั้งกรุณาให้คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามการวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอบพระคุณพระครูปลัดอภิชาติ สุวณฺโณโชโต เจ้าอาวาสวัดศรีประชา พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, พระมหาพุทธศักดิ์ ฐานิสโร, พระมหาศุภชัย ปิยธมฺมชโย,พระครูปลัดธีรธัมม ธีรธมฺโม, พระมหาปัญญา ปญฺญาสิริ, พระมหาอนุชา การจโน, พระมหาบุญยืน ญาณโสภโณ, พระสรุชัย สุรชโย และพระพิชิต วิจิตฺโต และเพื่อสภธรรมิกทุกรูป/ท่าน ที่ให้การช่วยเหลือ แนะนำ ปรับปรุง แก้ไข ตลอดจนให้ความสะดวก ในการค้นคว้าหาข้อมูลประกอบการวิจัย และกำลังใจที่ดั่งามในการทำ วิทยานิพนธ์ครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขออนุโมทนาขอบคุณกับท่านผู้บริหารและคณะครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาทุกโรงเรียนที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการวิจัย ในครั้งนี้ที่ได้สำเร็จลงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทุกประการ

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณพระอาจารย์ทุกรูป และคณาจารย์ทุกท่าน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ประสิทธิ์ประสาทวิทยากร และประสบการณ์ รวมถึงให้ความเมตตา เอื้อเฟื้อ ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยมาตลอด คุณค่าและประโยชน์ใดๆ อันจะมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาเป็นกตเวทิตาคุณแด่บิดา มารดา ที่เป็นกำลังใจ สนับสนุนในทุกๆ เรื่อง รวมทั้งบูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ร่วมกันสรรค์สร้างงานชิ้นนี้ ให้แก่ผู้วิจัยจนเป็นผลสำเร็จด้วยดียิ่ง

พระแสงสุรี ธีรภโท (ทองมาก)

มีนาคม ๒๕๕๗

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภูมิ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๕
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
๒.๑ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	๖
๒.๑.๑ ทฤษฎีการเรียนรู้	๖
๒.๑.๒ ทฤษฎีการสอน	๙
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	๑๔
๒.๒.๑ ด้านเทคนิคการสอน	๒๔
๒.๒.๒ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน	๒๘
๒.๒.๓ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	๓๑
๒.๒.๔ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอน	๔๐
๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๓
๒.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๙

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการวิจัย	๕๑
๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	๕๑
๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๒
๓.๓ การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ	๕๒
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๓
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๓
๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๔
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๕๕
ตอนที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๕๕
ตอนที่ ๒ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	๕๗
ตอนที่ ๓ วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	๖๓
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๗๐
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๗๐
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๗๒
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๗๗
บรรณานุกรม	๗๙
ภาคผนวก	๘๕
ภาคผนวก ก หนังสือขอเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	๘๖
ภาคผนวก ข ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๙๑
ภาคผนวก ค หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย	๙๔
ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่นจากการทดลองเครื่องมือ (Try Out)	๙๖
ภาคผนวก จ หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๙๘
ภาคผนวก ฉ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๐๙
ประวัติผู้วิจัย	๑๑๔

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑.๑	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๓
๓.๑	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๕๑
๔.๑	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพทั่วไป	๕๖
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใน ๔ ด้าน	๕๘
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านเทคนิคการ สอน	๕๙
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน	๖๐
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการใช้สื่อการ เรียนการสอน	๖๑
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการจัด สภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอน	๖๒
๔.๗	การเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียน ประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง ๔ ด้าน จำแนกตามเพศ โดยใช้การทดสอบ t-test Independent sample	๖๓
๔.๘	การเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียน ประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง ๔ ด้าน จำแนกตามอายุ โดยใช้การทดสอบ t-test Independent sample	๖๔
๔.๙	การเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียน ประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง ๔ ด้าน จำแนกตาม กำลังศึกษาในระดับชั้นเรียน โดยใช้การวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance : ANOVA)	๖๕
๔.๑๐	การเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียน ประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามกำลังศึกษาใน ระดับชั้นเรียนโดยภาพรวม ตามวิธี LSD (Least significance difference)	๖๖

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๑	การเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามกำลังศึกษาในระดับชั้นเรียน ด้านเทคนิคการสอน ตามวิธี LSD (Lease significance difference)	๖๖
๔.๑๒	การเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามกำลังศึกษาในระดับชั้นเรียน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ตามวิธี LSD (Lease significance difference)	๖๗
๔.๑๓	การเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง ๔ ด้าน จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance : ANOVA)	๖๘
๔.๑๔	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ความคิดเห็นของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามขนาดโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามวิธี LSD (Lease significance difference)	๖๙

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนา และเป็นเครื่องชี้นำสังคม ดังที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ระบุไว้ว่า คนเป็นศูนย์กลางหรือจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนา โดยมุ่งเน้นให้คนไทยมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีลักษณะเป็นคนดี มีคุณธรรม มีจิตใจสำนึกรับผิดชอบ มีค่านิยมอันดีงาม มีสติปัญญา มีสุขภาพอนามัยที่ดี และมีทักษะในการประกอบอาชีพ^๑ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๘ ที่ต้องการให้คนไทยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเน้นให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ภูมิปัญญา คุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^๒ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งดำเนินการตามพระบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามศักยภาพ โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข พื้นฐานของความเป็นไทย และปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ มีคุณธรรม จริยธรรมค่านิยมที่ดีงามในการดำเนินชีวิตให้กับผู้เรียน

จากพระราชบัญญัติการศึกษาข้างต้นจะเห็นว่า ในการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม ควบคู่กับการเป็นผู้มีความรู้และมีความสุขเพราะการนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันย่อมก่อให้เกิดผลดีต่อชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ ความคิดสภาพจิตใจและสังคมโดยรวม สมุน อมรวิวัฒน์^๓ กล่าวว่า การจัดการศึกษาอบรมที่มุ่งสังคมไว้ได้คือการจัดการศึกษาที่มีจริยศึกษาเป็นแกนหลักที่สำคัญ โดยผู้เรียนต้องได้รับการฝึกฝนให้รู้จักรับผิดชอบชั่วดี สังคมใดหากเต็มไปด้วยคนไร้ศีลธรรม สังคมนั้นย่อมเข้าสู่กลียุค ดังนั้นการที่บุคคลแต่ละคนมีความเข้าใจอย่างถูกต้องในหลักศาสนา ตามความศรัทธาที่พอเหมาะพอดี มีการฝึกตนตามหลักสัจจะธรรม ย่อมช่วยให้บุคคลเกิดปัญญาจนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีสันติสุข

เมื่ออดีตที่ผ่านมา การศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาของเยาวชนจะควบคู่การศึกษาของประเทศไทย โดยเริ่มจากที่วัด ตามประวัติศาสตร์เริ่มตั้งแต่สมัยสุโขทัย การศึกษามีต่อเนื่องกันมาเป็นหลายยุคหลายสมัย จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๔๒๗ เป็นต้นมาจึงมีโรงเรียนเกิดขึ้นตามวัดเป็นจำนวนมากทั้งในกรุงเทพและตามหัวเมืองต่างๆ ทั้งนี้ก็เพื่อให้เยาวชนไทยเป็นคนดี มีคุณสมบัติที่เป็นคุณแก่

^๑ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, การส่งเสริมศาสนาและพัฒนาจิตใจและการป้องกันแก้ไข ปัญหายาเสพติด, (กรุงเทพมหานคร : เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการ, ๒๕๔๒), หน้า ๙-๑๓.

^๒ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองศีลธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย, (กรุงเทพมหานคร : ครูสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔), หน้า ๒๑-๒๓.

^๓ สมุน อมรวิวัฒน์ : การพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักพุทธศาสตร์ : ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๒), หน้า ๓๒-๓๔.

ราชการ และเป็นกำลังสำคัญที่จะสร้างสรรค์ความเจริญแก่บ้านเมืองมากยิ่งขึ้น และในปี พ.ศ. ๒๔๓๕ มีการตั้งโรงเรียนมูลศึกษาขึ้นในวัด ทั้งในกรุงเทพและตามหัวเมือง โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้ที่จะจัด พระภิกษุทำการสอนบรรดาศิษย์ทั้งหมดในวัด ในปี พ.ศ. ๒๔๖๔ มีพระราชบัญญัติประถมศึกษาใช้บังคับเด็กอายุระหว่าง ๗-๑๔ ปี ให้เข้าโรงเรียนโดยมีผลบังคับทั่วประเทศ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ และในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ กระทรวงธรรมการได้ประกาศเพิ่มหลักสูตรทางจริยศึกษาขึ้นในโรงเรียนทั้งหมด และกำหนดให้นักเรียนได้สวดรับฟังพระธรรมเทศนาเพื่ออบรม ให้เด็กมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๔๙๓ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้เริ่มกำหนดให้โรงเรียนต่างๆ ทั้งโรงเรียนหลวงและโรงเรียนราษฎร์^๕ ใช้หนังสือเรียนหลักสูตรจริยศึกษาสำหรับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีเนื้อหาการสอนวิชาศีลธรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับพุทธประวัติหลักธรรม หรือคำสอนจากพระไตรปิฎก เป็นที่สังเกตว่าแบบเรียนชุดพระพุทธศาสนามีลักษณะทางศาสนาด้วย ซึ่งโรงเรียนเลือกทำกันเป็นประจำทุกวัน ทุกสัปดาห์ หรือเป็นครั้งคราว การศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบเช่นนี้ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสำนึกในการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีมากยิ่งขึ้นไปอีก

การบริหารงานวิชาการด้านการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเพราะครูและบุคลากรทางการศึกษายังขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ ขาดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ และเน้นการสอนโดยการบอกและให้เด็กท่องจำ เน้นวิชาความรู้มากกว่าการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม แก่เด็กและยังไม่สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้จากสิ่งต่างๆ ใกล้ตัวได้ ขณะเดียวกันครูได้รับการพัฒนาอย่างไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่อง^๕ ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความซาบซึ้งพอที่จะนำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณธรรมและคุณภาพทางจิต จึงมักจะส่งผลออกมาว่า เยาวชนไทยขาดระเบียบวินัย ติดยาเสพติด ก่อการทะเลาะวิวาทกัน

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอดำรงวิทยานิคม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ว่ามีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนอย่างไร อีกทั้งมีแนวทางในการจัดการเรียนการสอนอย่างไรบ้าง เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอดำรงวิทยานิคม จังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

^๕ทินพันธ์ นาคะตะ, พระพุทธศาสนากับสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : สหายบล็อกและการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๕-๒๗.

^๖วีไล ตั้งจิตสมคิด, การศึกษาและความเป็นครูไทย, (กรุงเทพมหานคร : โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๓๔), หน้า ๕๒.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้กำหนดขอบเขต ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใน ๔ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านเทคนิคการสอน
๒. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
๓. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน
๔. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอน

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ - ๖ ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๑,๐๓๔ คน ดังตารางแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ ๑.๑ แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	ประชากร/คน	กลุ่มตัวอย่าง/คน
๑. โรงเรียนวัดวงษ์สวรรค์	๒๑	๖
๒. โรงเรียนกลางคลอง๒๗	๒๔	๗
๓. โรงเรียนคอตัน๒๗	๓๘	๑๑
๔. โรงเรียนวัดห้วยจรเข้ม	๓๓	๙
๕. โรงเรียนวัดลาดทราย	๙๔	๒๖
๖. โรงเรียนวัดศรีประชา	๒๐๔	๕๗
๗. โรงเรียนวัดยมนาตามธรรม	๕๕	๑๕
๘. โรงเรียนวัดศิวาราม	๖๕	๑๘
๙. โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ	๑๘๑	๕๐
๑๐. โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์	๑๙๐	๕๓
๑๑. โรงเรียนชลประทานนุเคราะห์	๑๒๙	๓๖
รวม	๑,๐๓๔	๒๘๘

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัยโดยมุ่งศึกษาเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๑๑ โรงเรียน ดังนี้

๑. โรงเรียนวัดวงษ์สวรรค์
๒. โรงเรียนกลางคลอง๒๗
๓. โรงเรียนคอตัน๒๗
๔. โรงเรียนวัดห้วยจรเข้ม
๕. โรงเรียนวัดลาดทราย
๖. โรงเรียนวัดศรีประชา
๗. โรงเรียนวัดยมนาตามธรรม
๘. โรงเรียนวัดศิวาราม
๙. โรงเรียนวังน้อยวิทยากร
๑๐. โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์
๑๑. โรงเรียนชลประทานนุเคราะห์

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๗ รวมเป็นระยะเวลา ๘ เดือน

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับใด

๑.๔.๒ ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับใด

๑.๕ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดคำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ไว้ดังนี้

๑.๕.๑ โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง สถานที่ศึกษาตามกฎหมายที่มีหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๕.๒ ขนาดโรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง ขนาดของโรงเรียนที่จำแนกตาม ๑) ขนาดเล็ก จำนวนนักเรียนตั้งแต่ ๑-๑๒๐ คน ๒) ขนาดกลาง จำนวนนักเรียนตั้งแต่ ๑๒๑-๖๐๐ คน ๓) ขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียนตั้งแต่ ๖๐๑-๑,๕๐๐ คน ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๕.๓ นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๕.๔ การจัดการเรียนการสอน หมายถึง วิธีการ รูปแบบ กระบวนการที่จัดให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียน ให้เกิดคุณลักษณะต่างๆ ที่ต้องการตามวัตถุประสงค์ของวิชา

๑.๕.๕ วิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยพระพุทธศาสนา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑.๕.๖ เทคนิคการสอน หมายถึง วิธีการรวมถึงรูปแบบการเรียนการสอน เช่นการนำเข้าสู่บทเรียน การอธิบายยกตัวอย่าง การตั้งคำถามกระตุ้นผู้เรียน เป็นต้นความรู้ความสามารถในการใช้รูปแบบการสอนที่หลากหลายของวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๕.๗ กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนในด้านต่างๆเช่น ด้านคันคว่าอภิปราย ด้านการศึกษานอกสถานที่ การจัดนิทรรศการ การสาธิต การจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพุทธศาสนา เป็นต้น ในการเรียนการสอนของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๕.๘ สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สื่อการเรียนรู้รวมถึงเครื่องมือช่วยในการส่งเสริมการใช้สื่อตรงกับเนื้อหาของบทเรียน การใช้สื่อประกอบการบรรยาย การใช้สื่อที่ทันสมัยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๕.๙ สภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอน หมายถึง สภาพแวดล้อมในห้องเรียน โรงเรียน แหล่งเรียนรู้ ครูและนักเรียนที่อยู่รอบข้างที่มีผลต่อการเรียนการสอน ของนักเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๖.๒ ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

๒.๑ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

๒.๑.๑ ทฤษฎีการเรียนรู้

๒.๑.๒ ทฤษฎีการสอน

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอน

๒.๒.๑ ด้านเทคนิคการสอน

๒.๒.๒ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

๒.๒.๓ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

๒.๒.๔ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอน

๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ ได้มีผู้เสนอแนวคิดและทฤษฎีไว้เป็นแนวทางในการศึกษามีอยู่มาก ผู้วิจัยได้เลือกนำมาศึกษาและเสนอเพียงบางเรื่องที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาอยู่ ดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ ทฤษฎีการเรียนรู้

๑. **ทฤษฎีการเรียนรู้ (learning theory)** การเรียนรู้คือกระบวนการ ที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด คนสามารถเรียนรู้ได้จากการได้ยิน การสัมผัส การอ่าน การใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ของเด็ก และผู้ใหญ่จะต่างกัน เด็กจะเรียนรู้ด้วยการเรียนในห้อง การซักถาม ผู้ใหญ่มักเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่มีอยู่ แต่การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ ที่ผู้สอนนำเสนอ โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้ที่สร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ที่จะให้เกิดขึ้นเป็นรูปแบบใดก็ได้เช่น ความเป็นกันเอง ความเข้มงวด กวดขัน หรือความไม่มีระเบียบวินัย สิ่งเหล่านี้ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างเงื่อนไข และสถานการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกรูปแบบการสอน รวมทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน เพื่อที่ผู้สอนจะสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตรงกับความสามารถ และได้เต็มศักยภาพของผู้เรียน

ทฤษฎีการเรียนรู้เหล่านี้ เป็นเครื่องมือสำคัญอีกส่วนหนึ่ง ที่ครูสอนจะนำมาประยุกต์ใช้ ในการพัฒนาเด็ก ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอ ดังต่อไปนี้

๒. การเรียนรู้ตามทฤษฎีของบลูม (Bloom's Taxonomy)

บลูม (Bloom) ได้แบ่งการเรียนรู้เป็น ๖ ระดับ ดังนี้^๑

๑) ความรู้ที่เกิดจากความจำ (knowledge) ซึ่งเป็นระดับล่างสุด

๒) ความเข้าใจ (Comprehend)

๓) การประยุกต์ (Application)

๔) การวิเคราะห์ (Analysis) สามารถแก้ปัญหา ตรวจสอบได้

๕) การสังเคราะห์ (Synthesis) สามารถนำส่วนต่าง ๆ มาประกอบเป็นรูปแบบใหม่ได้ให้แตกต่างจากรูปเดิม เน้นโครงสร้างใหม่

๖) การประเมินค่า (Evaluation) วัดได้และตัดสินได้ว่าอะไรถูกหรือผิด ประกอบการตัดสินใจบนพื้นฐาน ของเหตุผลและเกณฑ์ที่แน่ชัด

๓. การเรียนรู้ตามทฤษฎีของเมเยอร์ (Mayor)

ในการออกแบบสื่อการเรียนการสอน การวิเคราะห์ความจำเป็นเป็นสิ่งสำคัญ และตามด้วยจุดประสงค์ของการเรียน โดยแบ่งออกเป็นย่อย ๆ ๓ ส่วนด้วยกัน คือ^๒

๑) พฤติกรรมควรชี้ชัด และสังเกตได้

๒) เงื่อนไข พฤติกรรมสำเร็จได้ควรมีเงื่อนไขในการช่วยเหลือ

๓) มาตรฐาน พฤติกรรมที่ได้นั้นสามารถอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด

๔. การเรียนรู้ตามทฤษฎีของบรูเนอร์ (Bruner) ประกอบด้วย^๓

๑) ความรู้ถูกสร้างหรือหล่อหลอมโดยประสบการณ์

๒) ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบในการเรียน

๓) ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความหมายขึ้นมาจากแง่มุมต่างๆ

๔) ผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง

๕) ผู้เรียนเลือกเนื้อหาและกิจกรรมเอง

๖) เนื้อหาควรถูกสร้างในภาพรวม

๕. การเรียนรู้ตามทฤษฎีของไทเลอร์ (Tylor) คือ^๔

๑) ความต่อเนื่อง (continuity) หมายถึง ในวิชาทักษะ ต้องเปิดโอกาสให้มีการฝึกทักษะในกิจกรรม และประสบการณ์บ่อย ๆ และต่อเนื่องกัน

^๑นิรันดร์, ข้อมูลเพื่อการค้นคว้า:สังคมศาสตร์และจิตวิทยา, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=2796.0;wap2> [๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๖].

^๒ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕), หน้า ๗๘.

^๓นิรันดร์, ข้อมูลเพื่อการค้นคว้า:สังคมศาสตร์และจิตวิทยา, [๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๖].

^๔ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, หน้า ๕๗.

๒) การจัดช่วงลำดับ (sequence) หมายถึง หรือการจัดสิ่งที่มีความง่าย ไปสู่สิ่ง ที่มีความยาก ดังนั้น การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ ให้มีการเรียงลำดับก่อนหลัง เพื่อให้ได้เรียน เนื้อหาที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

๓) บูรณาการ (integration) หมายถึง การจัดประสบการณ์จึงควรเป็นในลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียน ได้เพิ่มพูนความคิดเห็น และได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกัน เนื้อหาที่เรียน เป็นการเพิ่มความสามารถทั้งหมดของผู้เรียนที่จะได้ใช้ประสบการณ์ได้ ในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน ประสบการณ์ การเรียนรู้ จึงเป็นแบบแผนของปฏิสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างผู้เรียน กับสถานการณ์ที่แวดล้อม

๖. ทฤษฎีการเรียนรู้ ๘ ขั้น ของกาเย่ (Gagne) คือ^๕

- ๑) การจูงใจ (Motivation Phase) การคาดหวังของผู้เรียนเป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้
- ๒) การรับรู้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Apprehending Phase) ผู้เรียนจะรับรู้สิ่งที่สอดคล้องกับความตั้งใจ
- ๓) การปรุงแต่งสิ่งที่รับรู้ไว้เป็นความจำ (Acquisition Phase) เพื่อให้เกิดความจำระยะสั้นและระยะยาว
- ๔) ความสามารถในการจำ (Retention Phase)
- ๕) ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว (Recall Phase)
- ๖) การนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้ว (Generalization Phase)
- ๗) การแสดงออกพฤติกรรมที่เรียนรู้ (Performance Phase)
- ๘) การแสดงผลการเรียนรู้กลับไปยังผู้เรียน (Feedback Phase) ผู้เรียนได้รับทราบผลเร็วจะทำให้มีผลดี และประสิทธิภาพสูง

องค์ประกอบที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้จากแนวคิดนักการศึกษาของกาเย่ (Gagne) ประกอบด้วย^๖

- ๑) ผู้เรียน (learner) มีระบบสัมผัส และระบบประสาทในการรับรู้
- ๒) สิ่งเร้า (stimulus) คือ สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- ๓) การตอบสนอง (response) คือ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้
- ๔) การสอนด้วยสื่อตามแนวคิดของกาเย่ (Gagne)
- ๕) เร้าความสนใจ มีโปรแกรมที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เช่น ใช้การ์ตูน หรือกราฟิกที่ดึงดูดสายตา

๖) ความอยากรู้อยากเห็นจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียนการตั้งคำถามก็เป็นอีกสิ่งหนึ่ง

๗) บอกวัตถุประสงค์ ผู้เรียนควรทราบถึงวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียน เพื่อให้ทราบว่าบทเรียน เกี่ยวกับอะไร

^๕นิรันด. ข้อมูลเพื่อการค้นคว้า:สังคมศาสตร์และจิตวิทยา , [๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๖].

^๖เรื่องเดียวกัน [๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๖].

๘) กระตุ้นความจำผู้เรียน สร้างความสัมพันธ์ในการโยงข้อมูลกับความรู้ที่มีอยู่ก่อน เพราะสิ่งนี้สามารถทำให้เกิดความทรงจำในระยะยาวได้ เมื่อได้โยงถึงประสบการณ์ผู้เรียนโดยการตั้งคำถาม เกี่ยวกับแนวคิด หรือเนื้อหา นั้น ๆ

๙) เสนอเนื้อหาขั้นตอนนี้ จะเป็นการอธิบายเนื้อหาให้กับผู้เรียนโดยใช้สื่อชนิดต่าง ๆ ในรูป กราฟิก หรือ เสียง วิดีโอ

๑๐) การยกตัวอย่าง การยกตัวอย่างสามารถทำได้โดยยกกรณีศึกษาการเปรียบเทียบ เพื่อให้เข้าใจได้ชัดขึ้น

๑๑) การฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะหรือพฤติกรรม เป็นการวัดความเข้าใจว่าผู้เรียนได้เรียนถูกต้อง เพื่อให้เกิดการอธิบายซ้ำเมื่อรับสิ่งที่ผิด

๑๒) การให้คำแนะนำเพิ่มเติม เช่น การทำแบบฝึกหัดโดยมีคำแนะนำ

๑๓) การสอบเพื่อวัดระดับความเข้าใจ

๑๔) การนำไปใช้กับงานที่ทำในการทำสื่อควรมี เนื้อหาเพิ่มเติม หรือหัวข้อ ต่าง ๆ ที่ควร จะรู้เพิ่มเติม

สรุปได้ว่า ทฤษฎีนี้สามารถนำมาใช้กับงานวิจัยนี้ได้ เพราะว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น ได้กล่าวถึง กระบวนการของการเรียนรู้ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้าน พฤติกรรม ความคิด ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้ โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู ที่เข้าใจกระบวนการของการเรียนรู้ว่า ประกอบด้วยขั้นต่าง ๆ ของการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้โดยผ่านการจำ การเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ การเรียนรู้แบบการ ประยุกต์ และการเรียนรู้แบบวิเคราะห์ สังเคราะห์ เป็นต้นแล้วจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ ความ ต้องการ และความสามารถของผู้เรียนโดยการสร้างรูปแบบ การเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจต่อผู้เรียน การสอนด้วยรูปแบบใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ และการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของผู้เรียน ซึ่งทั้งหมดจะนำไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษาได้อย่างแท้จริง

๒.๑.๒ ทฤษฎีการสอน

ในการเรียนการสอนนั้น มักจะเน้นความสามารถของสมอง ในด้านของการใช้ภาษา การใช้ทักษะทางคณิตศาสตร์ และการคิดเชิงเหตุผล ซึ่งทำให้นักเรียนไม่สามารถพัฒนาความสามารถได้ เท่าที่ควร ยกตัวอย่างนักเรียนบางคน มีความสามารถหลายด้าน เช่น ศิลปะ ดนตรี หรืออื่น ๆ แต่ กลับต้องเรียนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ที่ไม่ชอบ เมื่อผลการเรียนไม่ดี ผู้ปกครอง ครู เข้าใจว่า “เด็ก โง่” แต่ความจริงถ้าพัฒนาให้ถูกด้าน นักเรียนคนนั้นอาจจะมีความสามารถมากกว่า ที่เห็นทั่วไป เพื่อ เป็นการตอบโจทย์นี้ “ทฤษฎีการสอนแบบพหุปัญญา” (Multiple Intelligence) จึงถือกำเนิดขึ้นมา ในวงการศึกษ

การ์ดเนอร์ (Gardner) ได้ให้ความหมายของเขานับปัญหาใหม่ว่า “ความสามารถในการ แก้ปัญหาในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ หรือการสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับบริบท

ทางวัฒนธรรมในแต่ละแห่ง รวมทั้งความสามารถในการตั้งปัญหา เพื่อจะหาคำตอบ และเพิ่มพูนความรู้” การ์ดเนอร์นั้น มีความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับสติปัญญาที่สำคัญ ๒ ประการ คือ^๗

๑. เชาวน์ปัญญาของบุคคลมิได้มีเพียงความสามารถทางภาษา และทางคณิตศาสตร์เท่านั้น แต่มีอยู่อย่างหลากหลายถึง ๘ ประเภทด้วยกัน แต่การ์ดเนอร์เอง ก็กล่าวว่าอาจจะมีมากกว่า ๘ ประเภท โดยคนแต่ละคนจะมีความสามารถเฉพาะด้านแตกต่างกันไป ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถที่แตกต่างกันออกไปนี้ เมื่อผสมผสานออกมา แล้วจะก่อให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะตัวบุคคล

๒. เชาวน์ปัญญาไม่ใช่สิ่งที่มั่นคงถาวรตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย หากแต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อม และการส่งเสริมที่เหมาะสม

การ์ดเนอร์ยังได้อธิบายถึงเชาวน์ปัญญาไว้ว่า ประกอบด้วยความสามารถ ๓ ประการ ได้แก่

๑) ความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นไปตามธรรมชาติ และตามบริบททางวัฒนธรรมของแต่ละบุคคล

๒) ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีประสิทธิภาพ และสัมพันธ์กับบริบททางวัฒนธรรม

๓) ความสามารถในการแสวงหาหรือตั้งปัญหาเพื่อหาคำตอบ และเพิ่มพูนความรู้
พงษ์ศักดิ์ แป้นแก้ว ได้อธิบายเชาวน์ปัญญาซึ่ง การ์ดเนอร์ได้เสนอไว้ ๘ ด้าน อย่างละเอียด ดังนี้^๘

๑. สติปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence)
๒. สติปัญญาในการใช้เหตุผลเชิงตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical Mathematical Intelligence)
๓. สติปัญญาด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ (Bodily Kinesthetic Intelligence)
๔. สติปัญญาด้านการมองเห็นและมิติสัมพันธ์ (Visual/Spatial Intelligence)
๕. สติปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence)
๖. สติปัญญาด้านการเข้ากับผู้อื่น (Interpersonal Intelligence)
๗. สติปัญญาด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence)
๘. สติปัญญาด้านการเป็นนักธรรมชาติวิทยา (Nationalism Intelligence)

ทศนา แคมมณี กล่าวว่า การมองและเข้าใจเชาวน์ปัญญาในความหมายที่ต่างกันย่อมก่อให้เกิดการกระทำที่ต่างกัน ทฤษฎีพหุปัญญา ได้ขยายขอบเขตของความหมายของคำว่าปัญญา

^๗การ์ดเนอร์ (Gardner) อ้างใน ทศนา แคมมณี, ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อ กระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ๒๕๔๕), หน้า ๘๖.

^๘พงษ์ศักดิ์ แป้นแก้ว, “พหุปัญญา (Multiple Intelligence)”. ศึกษาศาสตรสาร, (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๔๖), ๑๐๙-๑๑๙.

ออกไปอย่างกว้างขวางมากขึ้นจากเดิม ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนขยายขอบเขตไปอย่างกว้างขวางเช่นกัน แนวทางการนำทฤษฎีพหุปัญญามาใช้ในการเรียนการสอนมีหลากหลาย ดังนี้^๔

๑. เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีเขาวนปัญญาแต่ละด้านไม่เหมือนกัน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ที่สามารถส่งเสริมเขาวนปัญญาหลาย ๆ ด้านมิใช่มุ่งพัฒนาแต่เพียงเขาวนปัญญาด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น ดังเช่นในอดีตเรามักจะมีการเน้นการพัฒนาด้านภาษาและด้านคณิตศาสตร์ หรือด้านการใช้เหตุผลเชิงตรรกะอันเป็น การพัฒนาสมองซีกซ้ายเป็นหลัก ทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสพัฒนาเขาวนปัญญาด้านอื่น ๆ เท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้เรียนที่มีเขาวนปัญญาด้านอื่นสูง จะขาดโอกาสที่จะเรียนรู้และพัฒนาในด้านที่ตนมีความสามารถหรือถนัดเป็นพิเศษ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของสติปัญญาหลาย ๆ ด้านจะช่วยให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน พร้อมทั้งช่วยส่งเสริมอัจฉริยภาพ หรือความสามารถเฉพาะตนของผู้เรียนไปในตัว

๒. เนื่องจากผู้เรียนมีระดับพัฒนาการในเขาวนปัญญาแต่ละด้านไม่เท่ากัน ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการในแต่ละด้านของผู้เรียน ตัวอย่างเช่น เด็กที่มีเขาวนปัญญาด้านดนตรีสูง จะพัฒนาปัญญาด้านดนตรีของตนไปอย่างรวดเร็วต่างจากเด็กคนอื่น ๆ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็ก ที่มีขั้นพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งสูง ควรต้องแตกต่างไป จากเด็กที่มีขั้นพัฒนาการในด้านนั้นต่ำกว่า

๓. เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีเขาวนปัญญาแต่ละด้านไม่เหมือนกัน การผสมผสานของความสามารถด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ไม่เท่ากันนี้ ทำให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) หรือลักษณะเฉพาะของแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกัน หรืออีกนัยหนึ่ง เอกลักษณ์ของ แต่ละบุคคลทำให้แต่ละคนแตกต่างกัน และความแตกต่างที่หลากหลาย (Diversity) นี้สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม ดังนั้น กระบวนการคิดที่ว่าคนนี้โง่ หรือเก่งกว่าคนนั้นคนนี้จะควรจะเปลี่ยนไป การสอนควรเน้นการส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของผู้เรียน ครูควรสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง ทัศนคติภูมิใจในเอกลักษณ์ของตนเอง และเคารพในเอกลักษณ์ของผู้อื่นรวมทั้งเห็นคุณค่า และเรียนรู้ที่จะใช้ความแตกต่างของแต่ละบุคคลให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่นนี้ ผู้เรียนก็จะเรียนรู้อย่างมีความสุข มีทัศนคติที่ดีต่อตนเองเห็นคุณค่าในตนเอง ในขณะเดียวกันก็มีความเคารพในผู้อื่น และอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลกัน

๔. ระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรจะต้องมีการปรับเปลี่ยนไปจากแนวคิดเดิมที่ใช้การทดสอบ เพื่อวัดความสามารถทางเขาวนปัญญาเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น และที่สำคัญคือไม่สัมพันธ์กับบริบทที่แท้จริงที่ใช้ความสามารถนั้น ๆ ตามปกติ วิธีการประเมินผลการเรียนการสอนที่ดี ควรมีการประเมินหลาย ๆ ด้าน และในแต่ละด้านควรเป็นการประเมินในสภาพการณ์ของปัญหาที่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยอุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเขาวนปัญญาด้านนั้น ๆ การประเมินจะต้องครอบคลุมความสามารถในการแก้ปัญหา หรือการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้อุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเขาวนปัญญาด้านนั้นอีกวิธีหนึ่ง คือการให้เรียนอยู่ในสภาพการณ์ ที่ซับซ้อนซึ่งต้องใช้สติปัญญาหลายด้าน

^๔ ทัศนดา แคมมณี, ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, หน้า ๘๙-๙๐.

หรือการให้อุปกรณ์ซึ่งสัมพันธ์กับเขาวนปัญญาหลาย ๆ ด้านและสังเกตดูว่า ผู้เรียนเลือกใช้เขาวนปัญญาด้านใด หรือศึกษาและใช้อุปกรณ์ซึ่งสัมพันธ์กับเขาวนปัญญาด้านใดมากเพียงไร

สรุปได้ว่า ทฤษฎีนี้สามารถนำมาใช้กับงานวิจัยนี้ได้ เพราะว่า ทฤษฎีการสอนแบบพหุปัญญาข้างต้น เชื่อความบุคคลมีความสามารถในการเรียนรู้ไม่เท่ากัน และมีความสามารถแตกต่างกันไป ซึ่งการจัดการศึกษาแผนกบาลี ก็ควรคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนทั้งในด้านความสามารถทางสมอง ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นต้นแล้ว จัดการเรียนการสอนให้หลากหลาย ทั้งด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ครอบคลุมความสามารถของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการในแต่ละด้านของผู้เรียน การสอนที่เน้นการส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของผู้เรียน และที่สำคัญ คือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรวัดความสามารถของผู้เรียนในหลาย ๆ ด้าน นอกจากการวัดด้านความจำแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนได้อย่างสูงสุด ระบบการสอนแบบ ๔ MAT เกิดขึ้นจากแนวคิดนักการศึกษาคนสำคัญ ชาวอเมริกา ชื่อ ซูซานมอร์ริส (Susan Moris) และเบอร์นิส แม็คคาร์ธี (Bernice Mc Carthy) เมื่อปี ๑๙๘๐ จึงถือว่ามีใช้เป็นรูปแบบการสอน ที่แปลกใหม่หรือเกิดขึ้นใหม่แต่อย่างใด แต่ที่เพิ่งได้รับความสนใจ และเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในประเทศไทยเมื่อไม่นานมานี้ เนื่องมาจากได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences) ของโฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ที่เข้ามา และได้รับความสนใจกันอย่างกว้างขวางในหมู่นักการศึกษาไทยในปัจจุบัน เมื่อวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีการสอนแบบ ๔ MAT จะได้ประเด็นหลักของแนวคิดซึ่งสรุปได้เป็น ๓ ประเด็น ดังนี้^{๑๐}

๑. แบบฉบับหรือลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความแตกต่างกันตามความแตกต่างระหว่างบุคคลมี ๔ แบบ ได้แก่

๑) ผู้เรียนแบบที่ ๑ (WHY) เป็นคนช่างคิดช่างสงสัย อยากรู้ อยากเห็น ชอบเรียนรู้ด้วยการสังเกต และสัมผัส ชอบเรียนรู้จากการฟัง การเฝ้าดู การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ชอบงานทำร่วมกับผู้อื่น จึงมักชอบตั้งคำถามว่าทำไม

๒) ผู้เรียนแบบที่ ๒ (WHAT) เป็นผู้สนใจข้อเท็จจริง ชอบเรียนรู้จากการรับข้อมูลและสิ่งต่าง ๆ จากครูหรือจากคนอื่น ๆ เป็นคนช่างวิเคราะห์ ชอบเรียนรู้ด้วยวิธีการคิดไตร่ตรอง

๓) ผู้เรียนแบบที่ ๓ (HOW) เป็นผู้สนใจในวิธีการต่าง ๆ อยากรู้ว่าสิ่งต่าง ๆ นั้นทำงานอย่างไร ชอบที่จะได้ลงมือปฏิบัติจริงเป็นการเรียนรู้จากสามัญสำนึก ที่สัมผัสได้ เช่น จับต้อง ুবคลำ ทดลอง ทำของจริง ฝึกปฏิบัติ

๔) ผู้เรียนแบบที่ ๔ (IF) ชอบค้นหาคำตอบเป็นไปได้อย่างไร ถ้าไม่เป็นอย่างนี้จะเป็นอย่างอื่นได้หรือไม่ จึงสนใจในการค้นหาสิ่งใหม่ด้วยตนเองด้วยการทดลองพิสูจน์เรียนรู้ จากความรู้สึกของตนเอง เรียนรู้ด้วยการลองผิดลองถูก ชอบที่จะลองทำดู และค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ด้วยตนเอง

๒. ลีลาการสอนหรือวิธีการสอนของครูจึงต้องมี ๔ แบบเพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลเช่นกัน

^{๑๐} ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, การจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพนักเรียน : วารสารศูนย์ศึกษาการพัฒนาครูปีที่ ๒ ฉบับที่ ๗. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/202009> [๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖].

บทบาทที่ ๑ ครู คือ ผู้กระตุ้นสร้างแรงจูงใจ ครูจะต้องเป็นผู้ช่วย / กระตุ้น การเรียนรู้ และสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนโดยการให้เขาได้สังเกต คิดไตร่ตรองสัมผัส ครูนำประสบการณ์จริง ไปสู่การคิดกระตุ้นให้เขาได้ฟังได้เห็น และอยากคิดอยากตั้งถามซึ่งคำถามที่เกิดขึ้นมีหลากหลาย มากมาย แต่สิ่งที่ควรเกิดขึ้นกับผู้เรียนมากที่สุด คือ คำว่า ทำไมวิธีการสอน อาจใช้สถานการณ์จำลอง การอภิปราย การให้สังเกตสิ่งต่าง ๆ การตั้งคำถามบทบาทนี้จะทำให้ผู้เรียนแบบที่ ๑ (WHY) มีความสุขความสบายใจในการเรียนมากที่สุดเจตนาของ ๔ MAT ในชั้น WHY จะเป็นการกระตุ้น ยั่วยุโดยการให้นักเรียนได้สังเกตได้ฟังแล้ว ทั้งปรินาให้นักเรียนขบคิดจนเกิดการตั้งคำถามถามให้ได้ ว่า ทำไมกับครูหรือกับตนเองหรือกับใคร ๆ เพื่อเขาจะได้มี ความกระตือรือร้น และมีแรงจูงใจในการ แสวงหาคำตอบหรือความรู้ในชั้น What หรือ ชั้น How ได้ต่อไป

บทบาทที่ ๒ ครู คือ ผู้สอนผู้บอกความรู้ บทบาทของครูเป็นผู้ป้อนความรู้ ป้อนความจริง ให้กับนักเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ครูจะต้องให้ความรู้เนื้อหาที่ลึกซึ้งให้นักเรียน ครูเป็นผู้สอนผู้แจ้งให้ทราบบทบาทที่ ๒นี้จะทำให้ผู้เรียนแบบที่ ๒ (WHAT) มีความสุขความสบายใจ ในการเรียนมากที่สุด

บทบาทที่ ๓ ครู คือ โค้ชหรือผู้ฝึกสอนครูจะปล่อยให้ให้นักเรียนลงมือทำจาก ของจริง และ ฝึกปฏิบัติจากของจริงด้วยตนเองครูเพียงแต่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก และจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ให้ นักเรียน เป็นเพียงผู้ชี้แนะแนะนำ เพื่อให้นักเรียนลงมือปฏิบัติงานให้สำเร็จครูจึงเปรียบเสมือนโค้ช หรือผู้ฝึกสอน ครูจำเป็นจะต้องออกแบบกิจกรรมให้ได้ เพื่อให้นักเรียนกระหายอยากลงมือปฏิบัติ บทบาทนี้ผู้เรียนแบบที่ ๓ (HOW) จะมีความสุขความสบายใจมากที่สุด

บทบาทที่ ๔ ครู คือ ผู้ประเมินผลผู้ร่วมเรียนรู้ผู้แก้ไขครูจัดสถานการณ์ ให้นักเรียนได้ ค้นหาคิดค้น และทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ ด้วยตัวของเขาเองโดยการกระตุ้นและกำหนดสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เขาได้คิดค้น หรือค้นพบสิ่งใหม่ ๆ เช่นถ้าไม่เป็นอย่างนี้แล้วจะเป็นอย่างไร ได้อีกมันจะเป็นแบบ อื่นได้หรือไม่ ถ้าไม่เป็นอย่างนี้ มันจะเกิดอะไรขึ้นหรือถ้าเป็นอย่างนี้แล้วจะเกิดอะไรขึ้น หรือถ้ามัน เป็นอย่างนั้นแล้วจะทำอย่างไร ตัวอย่างเช่นครูสอนการเพาะถั่วงอกด้วยกระดาษทิชชู เมื่อถึงชั้น IF อาจตั้งคำถามว่าจากเมล็ดถั่วงอกมันจะงอกออกมาภายในกี่วันจะมีใบกี่ใบหรือถ้าไม่ใช้กระดาษทิชชูจะ ใช้วัสดุอื่นได้หรือไม่ หรือถ้ามันไม่งอกเพราะอะไรจะเกิดอะไรขึ้นถ้าเพาะในห่อกับเพาะกลางแจ้งถ้า เพาะในห่อไม่มีแสงเป็นอย่างไร ถ้าเพาะกลางแจ้งถั่วงอกจะเป็นอย่างไร ครูจะกระตุ้นให้นักเรียนลอง ผิดลองถูกและเรียนรู้เองสอนกันเองค้นพบความรู้ด้วยตนเองครูเพียงแต่เป็นผู้ร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกับ นักเรียน และทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินความรู้และผลงานนักเรียนว่าเป็นอย่างไร และคอยแก้ไขแนะนำ ผลงานของนักเรียนเท่านั้นในชั้น IF นี้ นักเรียนจะสามารถประมวลความรู้ที่ได้รับให้เกิดเป็นความรู้ใหม่ หรือนำเอาความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

๓. รูปแบบการสอนทั้ง ๔ แบบจะมี ๘ เทคนิคเพื่อพัฒนาสมองทั้ง ๒ ซีก คือ เริ่มจาก เทคนิค ขวา-ซ้าย ขวา-ซ้าย ซ้าย-ขวา ซ้าย-ขวา ตามลำดับต่อเนื่องกันไป ๘ ขั้นตอน

สรุปความได้ว่าทฤษฎีนี้ สามารถนำมาใช้กับงานวิจัยนี้ได้ เพราะว่า ทฤษฎีการสอนแบบ ๔ MAT เข้ากันได้กับการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และ การจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยใช้กระบวนการสอนที่เน้นการ พัฒนาสมองทั้งสองซีก ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตัวเองได้อย่างสมบูรณ์ครบทุกด้าน และ

บรรลุถึงความสำเร็จในการเรียนรู้ตามวิธีที่ตนเองมีความถนัด ซึ่งหากครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสามารถนำไปใช้ ในการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ก็จะสามารถพัฒนานักเรียนให้เป็นคน เก่ง ดี และมีความสุขเต็มตามศักยภาพของแต่ละคนได้อย่างเต็มที่

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้

หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) การจัดการเรียนการสอน ตามหลัก

พระพุทธศาสนาโดยนำหลักธรรมมาประยุกต์เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้

๑. ทุกข์ รู้ว่าปัญหาคืออะไร
๒. สมุทัย รู้ว่าสาเหตุของปัญหาคืออะไร
๓. นิโรธ รู้ว่าภาวะหมดปัญหาที่ต้องการคืออะไร ตนต้องการหรือควรต้องการอะไร
๔. มรรค รู้ว่าวิธีการแก้ปัญหามีอย่างไร^{๑๑}

หลักไตรสิกขา ในพระพุทธศาสนา เป็นข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือ ฝึกหัดอบรมกาย วาจา จิตใจและปัญญา เรียกทั่วไปว่าหลัก ศีล สมาธิ ปัญญา

๑. ศีล การฝึกหัดอบรมในด้านความประพฤติ ระเบียบวินัย ความสุจริต ทางกาย วาจา และอาชีวะ
๒. สมาธิ การฝึกหัดอบรมทางใจ การปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพและสมรรถภาพของจิต
๓. ปัญญา การศึกษาอบรมทางปัญญา ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง^{๑๒}

ทิสนา แคมมณี ได้กล่าวไว้ว่า หลักการจัดการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น ๓ หมวด โดยใช้บทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของครูและผู้เรียน และจุดเน้นอันเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นเกณฑ์ในการจัดหมวดหมู่ ซึ่งสามารถจัดได้ดังนี้

๑. หลักการจัดการเรียนการสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher – Centered Instruction)

๑) การจัดการเรียนการสอนทางตรง (Direct Instruction)

(๑) การจัดการเรียนการสอนทางตรงแบบใช้ผลการวิจัย (Research – Based Direct Instruction)

(๒) การจัดการเรียนการสอนทางตรงแบบใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory – Based Direct Instruction)

^{๑๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๒๐๔.

^{๑๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๗, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๐๗.

๒. หลักการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student – Centered Instruction)

๑) แบบเน้นผู้เรียน

(๑) การจัดการเรียนการสอนตามเอกัตภาพ (Individualized Instruction)

(๒) การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนนำตนเอง (Self-Directed Learning)

๒) แบบเน้นความรู้ ความสามารถ

(๑) การจัดการเรียนรู้แบบรู้จริง (Mastery Learning)

(๒) การจัดการเรียนการสอนรับประกันผล (Verification Teaching)

(๓) การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ (Concept – Based Instruction)

๓) แบบเน้นประสบการณ์

(๑) การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Learning)

(๒) การจัดการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม (Service Learning)

(๓) การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning)

๔) แบบเน้นปัญหา

(๑) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem Based Instruction)

(๒) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นหลัก (Project Based Instruction)

๕) แบบเน้นทักษะกระบวนการ

(๑) การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการสืบสอบ (Inquiry Based Instruction)

(๒) การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการคิด (Thinking Process –

Oriented Instruction)

(๓) การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม (Group Process - Oriented

Instruction)

(๔) การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self - Learning

Process Instruction)

๖) แบบเน้นการบูรณาการ

๓. หลักการจัดการเรียนการสอนโดยไม่มีครู (Instruction Without Teacher)

๑) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม (Programmed

Instruction)

๒) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer - Assisted

Instruction)

๓) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เครือข่ายเว็บไซต์ไวด์เว็บ (Web - Based Instruction)

หลักการและแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่ได้รับความนิยมเน้นไปทางด้านการจัดการเรียนการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แต่ครูควรเลือกหลักการและวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหาและวัตถุประสงค์^{๑๓}

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ได้ให้ข้อเสนอแนะในด้านการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า “การสร้างปัญญาวิธีให้กับเด็กรุ่นใหม่เพื่อให้เติบโตเป็นผู้นำทางปัญญาได้นั้น จำเป็นต้องมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่เอื้อให้เด็กอยากเรียนรู้ เอื้อให้เด็กคิดสร้างสรรค์และประยุกต์ใช้ความรู้และเนื่องจากในอนาคต สื่อมวลชนและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จะเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของมนุษย์ เด็กจะได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้มากมาย เด็กจึงควรได้รับการชี้แนะและสอนให้รู้จักพิจารณาวิเคราะห์ แยกแยะสิ่งที่ดีและไม่ดี เลือกรับเอาแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิต ต่อสังคม และประเทศชาติ^{๑๔}

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้แนวคิดการจัดการเรียนรู้ตามหลักแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ ครูผู้สอนต้องคิดสรรเสริญนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังนี้

๑. กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ

๑) เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๒) จัดประสบการณ์ตรงที่สอดคล้องกับผู้เรียน โดยคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

๓) เน้นการปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม และจริยธรรมที่ถูกต้อง ดีงาม

๔) จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าทำ

๕) ให้ผู้เรียนได้ร่วมทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

กัน

๒. กระบวนการสร้างความรู้

๑) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ

๒) ให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ และประสบการณ์ด้วยตนเอง

๓) ครูเป็นผู้จัดโอกาส บรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการ

เรียนรู้

๓. กระบวนการคิด

๑) จัดสภาพแวดล้อม และสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการคิด

๒) ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนคิด ไม่ปิดกั้นความคิด ให้กำลังใจ เสริมแรงเมื่อผู้เรียนคิดได้ด้วยตนเอง

๓) ใช้รูปแบบ วิธีการสอน หรือเทคนิคการสอนต่างๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด

๔) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิด และเกิดกระบวนการคิดต่างๆ ตามความ

เหมาะสม

^{๑๓} ทิศนา ขัมมณี, ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทด้านสหภาพการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๑๑๐-๑๑๒, ๑๕๕.

^{๑๔} เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ อ้างในทิศนา ขัมมณี, ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, หน้า ๑๑๐-๑๑๒.

๔. กระบวนการทางสังคม

๑) ให้โอกาสผู้เรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่ม มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมร่วมกัน

๒) มุ่งจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๓) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาสภาพของชุมชน ผลกระทบของสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

๕. กระบวนการแก้ปัญหา

๑) ขึ้นกำหนดปัญหา ผู้เรียนต้องเข้าใจปัญหา และวิเคราะห์ปัญหา

๒) ขึ้นวางแผนแก้ปัญหา ประกอบด้วย การตั้งสมมติฐาน การกำหนดวิธีการทดลองหรือวิธีการตรวจสอบ และการประเมินผลการแก้ปัญหา

๓) ขึ้นดำเนินการแก้ปัญหา ผู้เรียนลงมือแก้ปัญหา และประเมินผลว่าวิธีการแก้ปัญหาและผลที่ได้เป็นอย่างไร

๔) ขึ้นตรวจสอบการแก้ปัญหา เป็นการประเมินภาพรวมในการแก้ปัญหาทั้งด้านวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ รวมทั้งการนำไปประยุกต์ใช้

๖. กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

๑) การกระตุ้นแนะนำเรื่องที่จะเรียนโดยใช้ประสบการณ์ หรือกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด เราให้ผู้เรียนอยากเห็น อยากเรียนรู้

๒) ให้ผู้เรียน เรียนรู้จากประสบการณ์เดิม และแสวงหาความรู้ใหม่ ตามธรรมชาติของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

๓) การฝึกปฏิบัติด้วยการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดทักษะความชำนาญมากยิ่งขึ้น

๔) การนำข้อค้นพบในการปฏิบัติไปใช้ในสถานการณ์อื่น

๗. กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

๑) การศึกษา และวิเคราะห์ภาระ และโครงสร้างของงาน

๒) การวางแผนปฏิบัติงาน

๓) การลงมือปฏิบัติ

(๑) ครูผู้สอนให้คำแนะนำ และสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่าง

(๒) ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน

(๓) ผู้เรียนฝึกฝนทักษะความชำนาญ

๔) ขึ้นประเมินผลงาน ปรับปรุงชิ้นงาน

๘. กระบวนการจัดการ

๑) การวางแผน วิเคราะห์ ใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน

๒) การปฏิบัติงาน ประสานงาน ทำงานเป็นระบบตามแผน

๓) การติดตาม ประเมินผล ปรับปรุงและสรุปผลงาน

๙. กระบวนการวิจัย

๑) เลือกประเด็นปัญหา ครูผู้สอนจัดกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในประเด็นต่างๆ

- ๒) การนิยามปัญหา ผู้เรียนร่วมกันพิจารณาประเด็นปัญหาที่เลือกไว้แล้วให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
- ๓) การพัฒนาวิสัยทัศน์ ผู้เรียนร่วมกันกำหนดแนวทางและวางแผนแก้ปัญหาโดยใช้วิสัยทัศน์เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน
- ๔) ลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนร่วมกันดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้
- ๕) ตรวจสอบผลการเปลี่ยนแปลง
- ๖) สรุปและประเมินผล ครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปทบทวนทั้งหมดและตรวจสอบการจัดการเรียนรู้ว่าบรรลุตามจุดประสงค์เพียงใด

๑๐. กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง

- ๑) ให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของตนเอง
- ๒) เลือกกระบวนการให้สอดคล้องกับเนื้อหา รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน
- ๓) ส่งเสริม ช่วยเหลือผู้เรียนในการใช้รูปแบบวิธีการเรียนรู้ตามความถนัดของตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ

๑๑. กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

- ๑) มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
- ๒) กำหนดจุดเน้นการเรียนรู้ด้านพฤติกรรม ความรู้สึก ความคิด
- ๓) จัดกิจกรรมที่หลากหลาย พัฒนาความคิด จิตสำนึก ความรู้สึกที่ดีงาม
- ๔) จัดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่อบอุ่น มีความเอื้ออาทรและสมานฉันท์ กระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
- ๕) บุคลิกภาพของครูผู้สอนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีเหมาะสมกับการสอนคุณธรรมยั้มแย้มแจ่มใส แต่งกายสมสมัย สมวัย และเหมาะสมกับกาลเทศะ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี^{๑๕}

สุราษฎร์ พรหมจันทร์ กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนนั้น มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ถาวรให้แก่ผู้เรียน การเรียนรู้เกิดขึ้นโดยตัวผู้เรียนเอง ครูเป็นแต่เพียงผู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้นเท่านั้น การเรียนการสอนจึงเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งในกระบวนการทางการศึกษาในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยที่ผู้สอนจะต้องเอาใจใส่ต่อการเรียนการสอนของผู้เรียนให้มาก^{๑๖}

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ กล่าวถึงการเรียนการสอนว่า หมายถึงกิจกรรมในการเรียนรู้ เช่น การใช้สื่อการสอน การจัดกิจกรรมระหว่างสอน การทดสอบเป็นต้น รวมทั้งความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในการให้ความช่วยเหลือ แนะนำแก่ผู้เรียนในด้านต่างๆ รวมทั้งการให้กำลังใจให้ความรักและความเอาใจใส่ด้วย^{๑๗}

^{๑๕} กระทรวงศึกษาธิการ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๑๒.

^{๑๖} ราชภัฏ พรหมจันทร์, เอกสารประกอบการสอนวิชาพฤติกรรมวิธีการเรียนการสอนวิชาเทคนิค, ฉบับปรับปรุง, คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๕๐, หน้า ๑๕.

^{๑๗} ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๕๓.

นวลจิตต์ เขวกีรติพงศ์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการเรียนการสอน คือการจัดการบรรยากาศ กิจกรรม สื่อ สถานการณ์ ฯลฯ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ ครูจึงจำเป็นที่จะต้องรู้จักผู้เรียนอย่างรอบด้าน และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปเป็นพื้นฐานการออกแบบหรือวางแผนการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับผู้เรียนโดยมีครูและผู้เรียนมีส่วนร่วมช่วยกันในการจัดการเรียนการสอน เพราะการจัดการเรียนการสอนเป็นการร่วมมือกันในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน^{๑๘}

สุมิตร คุณานุกร ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า การจัดการเรียนการสอน คือกระบวนการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาไปตามเป้าหมายที่หลักสูตรต้องการ^{๑๙}

สุพิศ ทองมาก กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า เป็นการนำหลักสูตรไปสู่การสอน มีการจัดระบบกระบวนการเรียนการสอน มีกิจกรรม และกำหนดแผนงานส่งเสริมการเรียนการสอน โดยมีผู้สอนและผู้เรียน^{๒๐}

อภิชัย กุลชา ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า เป็นกระบวนการที่อาจารย์ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความสามารถเพื่อให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งการจัดกิจกรรมที่สนับสนุนการเรียนการสอน การเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาในด้านวิชาการ^{๒๑}

พระมหาบุญชัย ปกสรเมธี (จูแวน) ได้สรุปว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การเตรียมการสอน การจัดหาวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน ตลอดจนสร้างบรรยากาศในสำนักเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้เทคนิคและวิธีการสอนแบบต่างๆ^{๒๒}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา นั้นต้องจัดให้เป็นเพื่อสนองต่อความต้องการของมนุษย์ให้ได้ ตรงนี้เป็นจุดที่สำคัญที่สุด คือพัฒนาความต้องการใหม่แต่ก่อนนั้นมนุษย์มีความต้องการอย่างเดียว คือต้องการเสพต่อมาพอรู้จักเรียนรู้ก็เกิดความต้องการความรู้ซึ่งเรียกว่าใฝ่รู้ เมื่อมีความต้องการก็ต้องสนองความต้องการได้เกิดความสุขเมื่อสนองความต้องการรู้ คือสนองความใฝ่รู้และเกิดความสุขจากการ

^{๑๘} นวลจิตต์ เขวกีรติพงศ์, ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร : ประมวลสาระ , (กรุงเทพมหานคร : เอกสารอัดสำเนา , ๒๕๔๕, หน้า ๑๐.

^{๑๙} สุมิตร คุณานุกร, การบริหารโรงเรียนด้านวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๔๐), หน้า ๑๓๗.

^{๒๐} สุพิศ ทองมาก, หลักการสอน, เอกสารประกอบการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะวิชาครุศาสตร์ สำนักส่งเสริมวิชาการสถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาเขตในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๓๖, หน้า ๖.

^{๒๑} อภิชัย กุลชา, อ้างถึงใน พระมหาบุญชัย ปกสรเมธี (จูแวน), “ศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของสำนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร”, **ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต.**, (การบริหารการศึกษา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑), หน้า ๗๙.

^{๒๒} พระมหาบุญชัย ปกสรเมธี (จูแวน), “ศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของสำนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร”, **ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.**, (การบริหารการศึกษา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑), หน้า ๗๙.

เรียนรู้ นี่คือการบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการสนองความใฝ่ศึกษาที่มีความสุขจากการสนองความใฝ่รู้^{๒๓}

สันต์ ธรรมบำรุง ได้กล่าวว่าการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ดีและมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนานั้น เป็นหน้าที่ของครูผู้สอนโดยตรงจะเป็นผู้จัดเพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีการช่วยเหลือสังคมไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้คนในสังคม ซึ่งการจัดกระบวนการเรียนการสอนดังกล่าวมีด้วยกัน ๑๐ ประการ ดังนี้

๑. การเตรียมตัวนักเรียนก่อนเรียน (Pre-learning preparation) นักเรียนต้องมีพฤติกรรมพื้นฐานที่จำเป็นก่อนที่จะเรียนสิ่งใหม่ๆ เช่น

- ๑) พฤติกรรมการเรียนรู้เดิมจะช่วยส่งเสริมหรือถ่วงการเรียนรู้เรื่องใหม่
- ๒) ให้นักเรียนรู้เรื่องต่าง ตอนต้นบทเรียนใหม่
- ๓) ให้นักเรียนทราบเป้าหมายของบทเรียนใหม่

๒. การจูงใจ (Motivation)

๑) ให้เห็นคุณค่าของการมีความสามารถมีความรู้ในบทเรียนใหม่อาจให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายด้วยกันได้

๒) เลือกเนื้อหาวิชาที่นักเรียนสนใจหรือให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือก

๓) ทำให้ภารกิจในการเรียนเป็นสิ่งยั่วยั่วขณะเดียวกันนักเรียนเกิดความมั่นใจว่าตนสามารถทำได้

๔) ชักจูงให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน

๓. การให้แบบอย่างหรือให้เห็นผลงานที่ต้องการให้นักเรียนทำเมื่อเรียนจบบทเรียน (Providing a model of performance)

๑) ให้เห็นตัวอย่างที่จะให้นักเรียนปฏิบัติเมื่อจบบทเรียน

๒) การเลียนแบบเป็นวิธีหนึ่งที่ได้ผลมาก ในการที่คนเราจะได้แนวความคิดใหม่

๔. การให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการเรียน (Active responding)

๑) เริ่มต้นบทเรียนจากการฟังหรือสังเกตผู้อื่นทำกิจกรรมแต่สิ่งที่นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ต่อเมื่อกระทำกิจกรรมเอง

๒) การฟังและการอ่านจะบังเกิดผลดี เมื่อครูใช้คำถามให้นักเรียนตอบ นักเรียนสามารถทบทวนสิ่งที่อ่านได้ไม่ต้องดูตำรา

๓) การเฝ้า และการตอบสนองจะต้องสัมพันธ์กับเป้าหมายที่กำหนดไว้

๕. การแนะแนวทางนักเรียน (Guidance)

๑) การแนะแนวทางชี้ให้เห็นช่องทางที่จะทำได้สำเร็จแก่นักเรียน

๒) พยายามจุดสิ่งที่ช่วยทำให้ละเล็กละน้อยจนให้นักเรียนเรียนหรือทำเองได้

๖. การฝึกฝนฝึกหัด (Practice)

^{๒๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), กระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคนสู่ประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓), หน้า ๖๒.

๑) ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกฝนมีโอกาสทำแบบฝึกหัดบ่อยๆ จนเกิดพฤติกรรมในการเรียนรู้ใหม่

๒) เกิดการรักษาความรู้ทักษะเดิมของผู้เรียนจำเป็นต้องให้มีโอกาสฝึกฝนบ้างจึงจะรักษาให้คงรูปอยู่ได้

๓) การฝึกซ้ำๆ อย่างที่เรียกว่า Over-learning จะช่วยทรงความรู้และทักษะเดิมได้ดี

๔) การฝึกหลังจากได้เกิดการเรียนรู้ขั้นแรกเป็นระยะที่ถือว่าเป็นการฝึกที่ได้ผล

๕) การฝึกฝนที่จะได้ผลขึ้นอยู่กับลักษณะพฤติกรรมนั้นว่า มีส่วนละม้ายคล้ายกับพฤติกรรมที่จะให้ผู้เรียนได้มีพฤติกรรมที่ประสงค์เมื่อจบบทเรียนนั้นๆ

๗. การรู้ผลของตนเอง (Knowledge of results)

๑) ผู้เรียนควรจะทราบผลการเรียนของตนเองเสมอคำตอบถูกหรือผิด

๒) การรู้ผลการเรียนของตนเองเป็นรางวัลในผลสำเร็จ จะทำให้ผู้เรียนย้ำพฤติกรรมนั้นๆ มากยิ่งขึ้น มานะทำให้ดียิ่งขึ้น

๓) หากทำได้พยายามให้นักเรียนรู้ผลคำตอบได้เร็วที่สุด

๔) ผู้เรียนควรรู้เกณฑ์การตัดสินพิจารณาความถูกต้องของคำตอบของตน

๕) เมื่อผู้เรียนรู้คำตอบของตนถูกต้องแล้วไม่จำเป็นจะต้องบอกซ้ำอีก ทำให้เกิดความมั่นใจในตนเองยิ่งขึ้น

๖) เมื่อผู้เรียนทำคำตอบผิดควรพยายามให้ตรวจสอบเองแนะให้แก้ไขเอง

๘. การจัดทำลำดับขั้นของสิ่งที่เรียน (Gradually Sequences)

๑) การจัดลำดับเนื้อหาวิชาจากง่ายไปยาก หรือไม่ซับซ้อนไปหาสิ่งที่ซับซ้อน

๒) ขั้นตอนการเรียนแต่ละขั้นจะต้องช่วยให้ผู้เรียนก้าวคืบไปได้พอเหมาะ ไม่ง่ายหรือยากจนเกินไปจะทำให้เด็กเบื่อหน่าย

๓) การลำดับขั้นตอนต่างๆ ควรสัมพันธ์กับการพิจารณาแยกแยะเป้าหมาย และการฝึกแต่ละขั้นตอนควรกำหนดสิ่งเร้ากระตุ้นให้นักเรียนตอบ

๔) ครูควรกำหนดคำถามต้องการให้รู้อะไร เกิดทักษะใดก่อนที่จะสามารถลงมือปฏิบัติหรือทำกิจกรรมก่อนจบการเรียนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

๕) จากคำถามต้นๆ ย่อมจะช่วยชี้ให้เห็นว่า เป้าหมายลำดับต่อไปควรเป็นอะไร

๖) ด้วยวิธีการตั้งคำถามเป็นขั้นๆ สืบเนื่องกันจะช่วยทำให้ครูสามารถบอกได้ว่านักเรียนควรมีพื้นฐานอย่างไรก่อนจะเรียนบทต่อไป

๗) ครูควรตั้งคำถามย้อนกลับจากเป้าหมายสุดท้ายสู่เป้าหมายแต่ละตอน จะทำให้ทราบว่านักเรียนขาดความรู้ทักษะตอนใดจะได้ช่วยเหลือ

๘) ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนจัดลำดับขั้นของตนเอง เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ให้ชัดเจน จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงการจัดลำดับขั้นสอนได้ดีขึ้น

๙. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences)

๑) ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ตามอัตราเร่งที่แตกต่างกัน ฉะนั้นการจัดการเรียนควรให้ผู้เรียนแต่ละคนก้าวหน้าตามสัดส่วน

๒) นักเรียนบางคนจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนมากพอก่อนที่จะเกิดความคิดรวบยอดได้ทันทีทันใดก็มี

๑๐. การสอนของครู (Classroom Teaching Performance)

๑) ทักษะของครูในการสร้างความสนใจ เช่น การนำอธิบายชี้ช่องทาง ย้ำและการควบคุมห้องเรียนแตกต่างกันได้รับผลสำเร็จไม่เหมือนกัน และเป็นที่น่าเสียดายที่ทักษะเหล่านี้เป็นสิ่งที่สอนหรือถ่ายทอดกันได้อย่างที่สุด

๒) จากผลวิเคราะห์ห้องประกอบของทักษะของครูผู้สอน จะทำได้ง่ายขึ้นโดยเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอน

๓) วิธีสอนที่ครูมักใช้กันมากมี ดังนี้

- การบรรยาย
- การอภิปราย
- การท่องจำ
- การสาธิต
- การสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป
- การใช้อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา^{๒๔}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวถึงลีลาการสอนของพระพุทธเจ้าว่าการสอนของพระพุทธเจ้า แต่ละครั้งจะดำเนินไปจนถึงผลสำเร็จโดยมีคุณลักษณะที่เรียกได้ว่าเป็นลีลาการสอน ๔ อย่าง ดังนี้

๑. สันทติสนา อธิบายให้เห็นชัดเจนแจ่มแจ้งเหมือนจูงมือไปดูให้เห็นกับตา
 ๒. สมาทปนา ชักจูงให้เห็นจริงชวนให้คล้อยตามจนต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติ
 ๓. สมุตเตสนา ระวังให้แก่วกถ้างักกัลังใจ ปลุกให้มีอุตสาหะแข็งขันมั่นใจว่าจะทำให้สำเร็จได้ ไม่หวั่นและย่อท้อต่อความเหนื่อยยาก
 ๔. สัมปหังสนา ชโลมใจให้เข้มแข็ง ระวัง เบิกบาน พึงไม่เบื่อและเปี่ยมด้วยความหวัง เพราะมองเห็นประโยชน์ที่ตนจะพึงได้จากการปฏิบัติ
- อาจผูกเป็นคำสั้นๆ ได้ว่าแจ่มแจ้ง จูงใจ กล้าหาญ ระวัง หรือ ชี้ชัด เชิญชวน คึกคัก เบิกบาน^{๒๕}

บรรเทา กิตติศักดิ์ ได้เสนอวิธีสอนที่ยึดถือ ศิล สมาธิ ปัญญา เป็นแนวทางปฏิบัติโดยผู้เรียนมี ศิลสิกขา คือ สारวมกาย วาจา ใจ ให้ถูกต้องอยู่ในองค์ศีล มีจิตสิกขา คือ ฝึกจิตให้สงบมั่นคง ผ่องใส ระงับกิเลสเมื่อจิตมั่นคง เป็นจิตที่ฝึกดีแล้วก็เป็นจิตอันควรแก่การงานที่พิจารณาธรรมได้ตรงกับสภาพความเป็นจริง ปัญญาสิกขา คือ การพิจารณาร่างกาย ความรู้สึกนึกคิดในขณะที่มีสมาธิ

การสอนด้วยกระบวนการไตรสิกขา เป็นการสอนให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง พิจารณาปัญหาต่างๆ ที่เป็นเหตุให้เกิดความเจริญ ความเสื่อม และอุปสรรคสนับสนุน หรือแก้ไขความเสื่อมนั้นให้เห็น

^{๒๔} สัน ธรรมบำรุง, หลักการนิเทศการสอนวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์, (เพชรบุรี : สำนักพิมพ์คอมแพคท์ พรินท์ จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๓๖-๔๒.

^{๒๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธวิธีในการสอน**, พิมพ์ครั้งที่ ๒๔, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๔๖.

สภาพความเป็นจริงด้วยตนเองปัญญาที่เกิดขึ้นจากการเรียนด้วยกระบวนการไตรสิกขานั้นเป็นปัญญา หรือความรู้สึกรู้จากการเห็นสภาวะธรรมด้วยตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะนำผลการเรียนรู้นั้นมาปฏิบัติโดยเฉพาะ การฝึกให้มีสติ สำรวมกาย วาจา ใจ^{๒๖}

สาโรช บัวศรี ได้ริเริ่มกระบวนการสอนแบบการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ ๔ อันได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค มาใช้เป็นกระบวนการแก้ปัญหา โดยใช้ควบคู่กับแนวทางปฏิบัติที่ เรียกว่า “กิจในอริยสัจ ๔” อันประกอบด้วย ปริญา (การกำหนดรู้) ปหานะ (การละ) สังคิกริยา (การทำให้แจ้ง) และภาวนา (การเจริญหรือการลงมือปฏิบัติ) จากหลักทั้งสองท่านได้เสนอแนะการ สอนกระบวนการแก้ปัญหาไว้เป็นขั้นตอน ดังนี้

๑. ขั้นกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) คือ การให้ผู้เรียนระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข
๒. ขั้นตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย) คือ การให้ผู้เรียนวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และ ตั้งสมมติฐาน

๓. ขั้นทดสอบและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) คือ การให้ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการ ทดลองเพื่อพิสูจน์สมมติฐานและเก็บรวบรวมข้อมูล

๔. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค) คือการนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุป^{๒๗}

ประเวศ วะสี ได้เสนอกระบวนการทางปัญญา ซึ่งควรฝึกฝนให้แก่ผู้เรียน ประกอบด้วย ขั้นตอน ๑๐ ขั้น ดังนี้

๑. ฝึกสังเกตให้ผู้เรียนมีโอกาสสังเกตสิ่งต่างๆ ให้มาก ให้รู้จักสังเกตสิ่งแวดล้อมรอบตัว
๒. ฝึกบันทึก ให้ผู้เรียนสังเกตสิ่งของๆ และจดบันทึกรายละเอียดที่สังเกตเห็น
๓. ฝึกการนำเสนอต่อที่ประชุม เมื่อผู้เรียนได้ไปสังเกตหรือทำอะไรหรือเรียนรู้อะไรมา ให้ ฝึกนำเสนอเรื่องนั้นต่อที่ประชุม

๔. ฝึกการฟัง การฟังผู้อื่นช่วยให้ได้ความรู้อีก ผู้เรียนจึงควรได้รับการฝึกให้เป็นผู้ฟังที่ดี

๕. ฝึกปุจฉา-วิสัชนา ให้ผู้เรียนฝึกการถาม-ตอบ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความแจ่มแจ้งใน เรื่องที่ศึกษา รวมทั้งได้ฝึกการใช้เหตุผล การวิเคราะห์และการสังเคราะห์

๖. ฝึกตั้งสมมติฐานและตั้งคำถาม ให้ผู้เรียนฝึกคิดและตั้งคำถามเพราะคำถามเป็น เครื่องมือสำคัญในการได้มาซึ่งความรู้ ต่อไปจึงให้ผู้เรียนฝึกตั้งสมมติฐานและหาคำตอบ

๗. ฝึกการค้นหาคำตอบ เมื่อมีคำถามและสมมติฐานแล้ว ควรให้ผู้เรียนฝึกค้นหาคำตอบ จากแหล่งต่างๆ เช่น หนังสือ ตำรา อินเทอร์เน็ต หรือไปสอบถามจากผู้รู้ เป็นต้น

๘. ฝึกการวิจัย การวิจัยเป็นกระบวนการหาคำตอบที่จะช่วยให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ใหม่

^{๒๖} บรรเทา กิตติศักดิ์, แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย, อังโน นางสาวสุกัญญา เหมือนโพธิ์, ประสิทธิผลการบริหารจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร เขต ๓, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๔๐-๔๑.

^{๒๗} สาโรช บัวศรี, กระบวนการแก้ปัญหาตามหลัก อริยสัจ ๔, อังโน ทิศนา ขัมมณี, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑๐๘-๑๐๙.

๙. ผูกเชื่อมโยงบูรณาการ บูรณาการให้เห็นความเป็นทั้งหมด และเห็นตัวเองเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรมาแล้ว ควรให้ผู้เรียนเชื่อมโยงให้เห็นความเป็นทั้งหมดว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรมาบ้างแล้ว เป็นการปูพื้นฐานที่ดีให้กับผู้เรียนในการเรียนรู้ในส่วนต่อไป

๑๐. ผูกการเขียนเรียงเรียงทางวิชาการ หลังจากที่ได้เรียนรู้เรื่องใดแล้วควรให้ผู้เรียน ผูกเรียงเรียงความรู้ที่ได้ การเรียงเรียงจะช่วยให้ความคิดประณีตขึ้นและเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ของผู้เรียนในวงกว้างออกไป^{๒๘}

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า

การเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน โดยที่ผู้สอนได้จัดประสบการณ์ในด้านการเรียนต่างๆให้กับผู้เรียน เช่น การจัดวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน ตลอดจนสร้างบรรยากาศในสถานที่เรียนและการใช้เทคนิคและวิธีการสอนแบบต่างๆเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน การเรียนการสอนเป็นความร่วมมือกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียนที่จะทำร่วมกันและการเรียนการสอนจึงเป็นกระบวนการหลักในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนโดยมีผู้สอนเป็นหัวใจสำคัญในการส่งเสริมและคอยช่วยเหลือผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จในการเรียนและเป็นการช่วยส่งเสริมประสบการณ์สอนให้กับผู้สอนให้มีประสบการณ์ในการสอนมากยิ่งขึ้นอีกด้วย ซึ่งแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านเนื้อหาของหลักสูตร ด้านเทคนิคการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และสามารถ

๒.๒.๑ ด้านเทคนิคการสอน

ทิศนา ขัมมณี ได้ให้ความหมายไว้ว่า เทคนิคการสอน คือ กลวิธีต่างๆที่ใช้เสริมกระบวนการสอน ขั้นตอนการสอน วิธีการสอน หรือการดำเนินการทางการสอนใดๆ เพื่อช่วยให้การสอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น เช่นการยกตัวอย่างการใช้สื่อ การใช้คำถาม เป็นต้น^{๒๙}

กฤษมันต์ วัฒนารงค์ได้ให้ความหมายไว้ว่า เทคนิคการสอน (Teaching Technique) คือ กลวิธีต่าง ๆ ที่ใช้เสริมกระบวนการสอนของผู้สอน ขั้นตอนการสอน วิธีการสอน หรือการดำเนินการทางการสอนใด ๆ เพื่อช่วยให้การสอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น^{๓๐}

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้ให้ความหมายของเทคนิคการสอนว่า เทคนิคการสอนเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ ทักษะการบันทึกรู้ ทักษะการคิด ทักษะการจัดการกับความรู้ ทักษะการแสดงออกทักษะการสร้างความรู้ใหม่และทักษะการทำงานเป็นกลุ่มจัดว่าเป็นเทคนิคการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำวิธีการเรียนการสอนได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี

^{๒๘} ประเวศ วะสี, กระบวนการแก้ปัญหาตามหลัก อริยสัจ ๔, อ้างใน ทิศนา ขัมมณี, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑๐๘-๑๐๙.

^{๒๙} ทิศนา ขัมมณี, ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๒๔.

^{๓๐} กฤษมันต์ วัฒนารงค์, เทคโนโลยีเทคนิคศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อุตสาหกรรมกรพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๒๘.

เทคนิคการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การสอนประสบผลสำเร็จได้อย่างดี^{๓๑}

กิตติ รัตนราช ได้ให้ความหมายของเทคนิคการสอนไว้ว่า เทคนิคการสอนเป็นวิธีการสอนในแบบต่างๆ ที่ผู้สอนจัดให้มีขึ้นเพื่อดึงดูดให้ผู้เรียนได้ขวนขวายหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้ในรายวิชานั้นๆ โดยวิธีการสอนหรือเทคนิคการสอนในปัจจุบันนั้นได้แบ่งออกเป็น ๑๗ วิธี ได้แก่

๑. เทคนิคการสอนโดยใช้การบรรยาย
๒. เทคนิคการสอนโดยใช้การสาธิต
๓. เทคนิคการสอนโดยใช้การทดลอง
๔. เทคนิคการสอนโดยใช้การนิรนัย
๕. เทคนิคการสอนโดยใช้การอุปนัย
๖. เทคนิคการสอนโดยใช้การไปทัศนศึกษา
๗. เทคนิคการสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย
๘. เทคนิคการสอนโดยใช้การแสดงละคร
๙. เทคนิคการสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ
๑๐. เทคนิคการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง
๑๑. เทคนิคการสอนโดยใช้เกม
๑๒. เทคนิคการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง
๑๓. เทคนิคการสอนโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้
๑๔. เทคนิคการสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม
๑๕. เทคนิคการสอนโดยใช้โครงงานหรือโครงการ
๑๖. เทคนิคการสอนแบบ M-I-A-P
๑๗. เทคนิคการสอนโดยใช้สื่อ^{๓๒}

สมยศ ต่ายแก้ว ได้ให้ความหมายไว้ว่า เทคนิคการสอน คือ วิธีการ แนวทางการสอนในแบบต่างๆ ที่ผู้สอนคิดค้นขึ้นมาเพื่อใช้ในการดึงดูดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นวิธีกระตุ้นการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเกิดประสิทธิภาพในการเรียนร่วมกัน ซึ่งเทคนิคการสอนมีหลากหลายรูปแบบแต่แต่ละรูปแบบผู้สอนจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนของผู้เรียนโดยต้องคำนึงถึง อายุ เพศ ระดับการศึกษาของผู้เรียนด้วย เทคนิคการสอนเหล่านี้ ได้แก่

๑. เทคนิคการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติ
๒. เทคนิคการสอนโดยใช้เกมจำลองสถานการณ์
๓. เทคนิคการสอนโดยใช้การระดมความคิด
๔. เทคนิคการสอนแบบค้นพบความรู้

^{๓๑} ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, เทคนิคและการสอนอาชีวศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์ดี, ๒๕๕๔), หน้า ๑๐๓-๑๐๔.

^{๓๒} กิตติ รัตนราช, สื่อการสอนและฝึกอบรม : จากสื่อพื้นฐานถึงสื่อดิจิทัล. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๓๕-๓๖.

๕. เทคนิคการสอนแบบแก้ปัญหา

๖. เทคนิคการสอนแบบปฏิบัติการ

๗. เทคนิคการสอนโดยใช้คำถาม^{๓๓}

อาภรณ์ ใจเที่ยง ได้ให้ความหมายของเทคนิคการสอนไว้ว่า เทคนิคการสอน เป็นการนำวิธีหรือแนวทางการสอนที่ผู้สอนได้เตรียมไว้เพื่อนำเสนอหรือให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีต่างกันไป โดยการเรียนรู้นั้นอาจเป็นการเรียนรู้หรือการสอนของผู้สอนโดยอาศัยเทคนิคการสอนในเชิงพฤติกรรมให้แก่ผู้เรียนเทคนิคการสอนเชิงพฤติกรรม (Teaching Behavior Techniques) จึงเป็นองค์ความรู้หนึ่งที่สำคัญสำหรับการจัดกิจกรรมการฝึกทักษะและการเรียนการสอนสำหรับเด็ก เช่น

เทคนิคการสร้างเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์

เทคนิคการให้รางวัลและการลงโทษ (Reinforcements And Punishments) เทคนิคการให้รางวัลถือเป็นหัวใจของการสร้างเสริมพฤติกรรมเชิงบวก

ผู้สอนจึงต้องใช้การให้รางวัลมากกว่าการลงโทษโดยที่ผู้สอนจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการให้รางวัล, เอกลักษณ์หรือการจำแนกแยกแยะและการพัฒนาสิ่งที่นำมาเป็น “รางวัล”, การเลือกรางวัล, กฎของรางวัลและความแตกต่างตลอดจนข่าวสารที่ผู้สอนจะสื่อกับผู้เรียนด้วยรูปแบบต่างๆ ของรางวัลวัตถุประสงค์หรือหน้าที่ของรางวัล ก็คือ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจให้ผู้เรียนทำพฤติกรรมหรือเรียนรู้ทักษะที่ต้องการโดยเริ่มแรกอาจเป็นแรงจูงใจจากภายนอก แล้วจากแรงจูงใจจากภายนอกจะพัฒนาอย่างไรให้เป็นแรงจูงใจจากภายในตัวของผู้เรียนเอง

ตัวอย่างผู้สอนให้ชมผู้เรียนซึ่งเป็น รางวัลขั้นพื้นฐานจับต้องและกินได้เพื่อให้ผู้เรียนวาดรูปได้ตามแบบ ไปเรื่อยๆ จากรางวัลที่เป็นขนมเป็นของกินได้ เป็นของเล่นที่ชอบ แล้วก็ขยับขึ้นมาเป็นคำชมซึ่งเป็นรางวัลทางสังคม จนกระทั่งผู้เรียนสามารถวาดได้เองโดยไม่ต้องดูแบบ เข้าใจโมคตของการวาดรูป จนผู้เรียนสนุกกับการวาดรูปด้วยตัวของผู้เรียนเอง โดยไม่ต้องมีรางวัลจากภายนอกมากระตุ้น อันเป็นรางวัลจากภายในของตัวผู้เรียนเองเรียกว่าผู้สอนจะต้องพัฒนารางวัล จากขั้นที่สนองความจำเป็นพื้นฐาน (Needs) ไปสู่ขั้นที่จะตอบสนองความต้องการที่จะประสบผลสำเร็จสูงสุด (Self-esteem) ของผู้เรียนให้ได้ ทั้งนี้ผู้สอนจะต้องรู้เอกลักษณ์ของรางวัลแต่ละอย่าง และต้องสามารถจำแนกแยกแยะรางวัลสำหรับผู้เรียนแต่ละคน เพราะรางวัลสำหรับผู้เรียนคนหนึ่งอาจเป็นเหมือนการลงโทษสำหรับผู้เรียนอีกคนหนึ่งก็ได้ เช่น ปรกติคุกกี้ไส้ถั่วอาจเป็นของโปรดของชอบของเด็กทั่วไป แต่กับเด็กหรือผู้เรียนบางคน เขาไม่ชอบไส้ถั่วเลย การเอาคุกกี้ไส้ถั่วมาเป็นรางวัลให้เขาจึงอาจเป็นการลงโทษเขาไป เป็นต้น ฉะนั้นผู้สอนจึงจะต้องสังเกตและเรียนรู้ ที่จะวิเคราะห์ให้ได้ว่าอะไรที่เป็นรางวัลหรือแรงจูงใจสำหรับผู้เรียนคนหนึ่งๆ อย่างแท้จริง รางวัลจะต้องเป็นรางวัลจริงๆ รางวัลจะต้องมีหลากหลาย ทั้งชนิดและรูปแบบและประเภทที่ผู้สอนต้องสันนิษฐานที่จะเลือกรางวัลเอามาใช้กับผู้เรียนในการสอนต่างๆ รางวัลที่ใช้บ่อยซ้ำซากก็จะหมดคุณค่าของการเป็นรางวัลและหมดอำนาจ ที่จะใช้จูงใจผู้เรียนในที่สุด ผู้สอนจึงจะต้องรู้จักพัฒนารางวัลที่จะนำมาใช้กับผู้เรียนแต่ละคนตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะรางวัลที่เป็นขนมให้มากจนเกินไปจนผู้เรียนอ้วนแล้วยังให้อีกก็เป็นการลงโทษไปได้

^{๓๓} สมยศ ต่ายแก้ว, การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง. (เชียงใหม่ : โรงพิมพ์แสงศิลป์, ๒๕๕๑), หน้า ๖๕.

อีกเช่นกัน นอกจากนี้ด้วยรูปแบบต่างๆ ของรางวัลผู้สอนยังสามารถสื่อสารให้ผู้เรียนได้รู้สึกถึงปริมาณหรือคุณภาพของรางวัลที่ผู้เรียนจะได้รับตอบกลับ (Feedback) จากการตอบสนอง หรือพฤติกรรมของผู้เรียนซึ่งจะทำให้ผู้เรียนต้องปรับปรุงการตอบสนองหรือพฤติกรรมให้ดีขึ้นไปด้วย เช่น หากผู้เรียนตั้งใจดีและตอบสนองได้ถูก-ผู้สอนก็ “ว้าว, ดีมาก” (ทั้งน้ำเสียงและสีหน้า), ผู้เรียนไม่ค่อยตั้งใจแต่ตอบสนองได้ถูก-ผู้สอนก็ “ดี”, ผู้เรียนตั้งใจดีแต่ตอบสนองได้ไม่ถูกหรือผิด-ผู้สอน “พยายามดี แต่...” ผู้เรียนทั้งไม่ตั้งใจและไม่ตอบสนอง-ผู้สอนก็ “ผิด-ตั้งใจน้อย” (เสียงดังด้วยน้ำเสียงและสีหน้าดำหนิ) เป็นต้น

ดังนั้นถ้าผู้สอนมีความเข้าใจในการใช้เทคนิคการให้รางวัล จนสามารถหารางวัลใหม่ๆ สำหรับผู้เรียนแต่ละคนได้เรื่อยๆ และสามารถพัฒนารางวัลจากรางวัลภายนอก (ขนม, ของเล่น, ของกิน) ไปสู่รางวัลทางสังคม (คำชมต่างๆ) จนในท้ายที่สุดก็ไปสู่ความพึงพอใจ ที่จะทำมาจากตัวผู้เรียนเองซึ่งเป็นรางวัลจากภายใน (Self-esteem) ในที่สุดได้เมื่อไร นั่นก็คือ ความสำเร็จขั้นสุดยอดของการเรียนการสอนหรือการฝึกทักษะ

โสภณ โสมดีและอภินันท์ โสตะจินดา ได้กล่าวถึง เทคนิคการสอนที่จะต้องใช้กับผู้เรียนที่สำคัญที่สุดนั้นมีอยู่มากมายหลายวิธี เพื่อให้ผู้สอนสามารถนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียนและจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ จึงจำแนกตามเทคนิคการเรียนการสอนดังนี้

๑. การจัดเทคนิคการสอนทางอ้อม ได้แก่ การเรียนรู้แบบสืบค้น แบบค้นพบ และแบบแก้ปัญหา แบบสร้างแผนผังความคิด แบบใช้กรณีศึกษา แบบตั้งคำถาม แบบใช้การตัดสินใจ

๒. เทคนิคการเรียนรู้เป็นรายบุคคล ได้แก่ การเรียนรู้แบบศูนย์กลางการเรียนรู้ แบบเรียนรู้ด้วยตนเอง แบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน การทำรายงาน การค้นคว้าอิสระ เขียนรายงานการเรียนรู้ การทำโครงงาน การทำนิพนธ์ มออบหมายการทำงานเป็นรายบุคคล

๓. เทคนิคการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยีต่างๆ ประกอบการเรียนรู้ เช่น สิ่งพิมพ์ตำราเรียนและแบบฝึกหัด การใช้ทรัพยากรในชุมชน ศูนย์การเรียนการสอน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทเรียนสำเร็จรูป

๔. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นปฏิสัมพันธ์ ประกอบด้วยการโต้ว่าที่การอภิปรายรายการระดมสมอง กลุ่มแก้ปัญหา การประชุมต่างๆ การแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มสืบค้น คู่มือการฝึกปฏิบัติ เป็นต้น

๕. เทคนิคการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เกม กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง ละคร บทบาทสมมติ

๖. เทคนิคการเรียนการสอนแบบร่วมมือ ได้แก่ ปริศนาความคิด ร่วมแข่งขันหรือสืบค้น กลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน รวมกลุ่มกันคิดและทำงานกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในรายวิชานั้นเป็นกลุ่มและเป็นการสร้างความสัมพันธ์กันภายในกลุ่มอีกด้วย

๗. เทคนิคการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เช่น การเรียนการสอนแบบใช้เรื่องเล่าหรือการเล่าเรื่อง และการเรียนการสอนแบบแก้ปัญหาโดยผู้เรียนจะต้องมีการคิดวิเคราะห์ในการแก้ปัญหา เมื่อมีปัญหาขึ้นก็มีการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหา^{๓๔}

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับด้านเทคนิคการสอนที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นพอจะสรุปได้ว่า เทคนิคการสอน คือ วิธีหรือแนวทางที่ใช้เสริมกระบวนการสอน ขั้นตอนการสอน วิธีการสอน หรือการดำเนินการทางการสอนใดๆ เพื่อช่วยให้การสอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น เช่นการยกตัวอย่างการใช้สื่อ การใช้คำถามเป็นต้น เทคนิคการสอนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ผู้สอนจะต้องรู้จักที่จะเตรียมและจะต้องใช้ในการเรียนการสอน เพราะเทคนิคการสอนจะเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนของผู้สอนมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีความเพลิดเพลินและสนุกสนานกับการเรียนการสอนทำให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ เทคนิคการสอนที่ผู้สอนจะต้องนำมาใช้นั้นจะต้องมีการนำเสนอเข้าสู่บทเรียนที่น่าสนใจ มีการยกตัวอย่างประกอบน่าสนใจ มีเทคนิคและรูปแบบการสอนที่หลากหลาย รวมถึงมีการตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดและสิ่งสำคัญที่สุดคือผู้สอนจะต้องมีความรู้ดีและเก่งเรื่องการใช้เทคนิคการสอนด้วย

๒.๒.๒ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

วไลพร คุณทัย ให้ความหมายไว้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง สภาพการณ์ของการจัดประสบการณ์และการกระทำทุกสิ่งทุกอย่างที่จัดขึ้น จากความร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ น่าสนใจและผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยทั้งครูและนักเรียนร่วมกันดำเนินการต่างๆ เช่น ค้นคว้า อภิปราย การบรรยาย การอบรม การสาธิต การจัดนิทรรศการ และการศึกษานอกสถานที่ ฯลฯ^{๓๕}

สมคิด สร้อยน้ำ กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เกิดประสบการณ์และเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในการเรียนการสอนแต่ละครั้ง^{๓๖}

ทัศนีย์ ศุภเมธี ให้ความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ว่ากิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่กระทำขึ้นเพื่อให้การเรียนการสอนในครั้งนั้น ๆ ได้ผลดีหมายถึง การสอนของครูเป็นไปอย่างมีความหมาย นักเรียนได้ทั้งความรู้และความสนุกสนานเพลิดเพลิน^{๓๗}

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กล่าวถึงเรื่องการจัดการเรียนการสอนว่า หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดหมายของหลักสูตร

^{๓๔} โสภณ โสมติ และอภินันท์ โสตะจินดา, “การจัดกระบวนการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน”, วารสารวิชาการ, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม ๒๕๕๕) : ๑๗.

^{๓๕} วไลพร คุณทัย, **หลักการสอน**, (กรุงเทพมหานคร : กรมการฝึกหัดครู, ๒๕๓๐), หน้า ๑๙.

^{๓๖} สมคิด สร้อยน้ำ, **หลักการสอน**, (อุดรธานี : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุดรธานี, ๒๕๔๒), หน้า ๔-๕.

^{๓๗} ทัศนีย์ ศุภเมธี, **หลักการและการจัดการประถมศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช , ๒๕๓๒), หน้า ๑๘๙ - ๑๙๐.

จำเป็นต้องเป็นกิจกรรมและประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นหัวใจของการนำผู้เรียนไปสู่จุดหมายของหลักสูตร ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้สอนเป็นสำคัญ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องจัดให้สอดคล้องกับหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรปัจจุบัน ที่เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยทั้งครูและนักเรียนร่วมกันดำเนินการต่างๆ เช่น ค้นคว้า อภิปราย การบรรยาย การอบรม การสาธิต การจัดนิทรรศการ และการศึกษานอกสถานที่ ฯลฯ เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ น่าสนใจและผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดหมายที่กำหนดไว้^{๓๘}

พระมานิต โชติธมโม (อรรถชาติ) ได้กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามจุดหมายของหลักสูตรเป็นกระบวนการถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ หรือการเรียนการสอน คือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนให้ไปในทิศทางที่เหมาะสมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย^{๓๙}

ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอน

วารี ธีระจิตร ได้กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีต่อการเรียนรู้ไว้หลายประการ ดังนี้

๑. กิจกรรมช่วยสร้างความสนใจเด็ก
๒. กิจกรรมจะเปิดโอกาสให้นักเรียนประสบความสำเร็จ
๓. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย
๔. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบ
๕. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังและส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
๖. กิจกรรมจะช่วยให้เด็กได้มีการเคลื่อนไหว
๗. กิจกรรมจะช่วยให้เด็กได้รู้สึกสนุกสนาน
๘. กิจกรรมช่วยให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล
๙. กิจกรรมช่วยขยายความรู้และประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวาง
๑๐. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมความองอาจและพัฒนาการของเด็ก
๑๑. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมทักษะ
๑๒. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดี
๑๓. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักทำงานเป็นหมู่
๑๔. กิจกรรมจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในบทเรียน
๑๕. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความซาบซึ้ง ความงามในเรื่องต่าง ๆ

^{๓๘} มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, เอกสารการสอนชุดวิชา วิทยาการสอน, พิมพ์ครั้งที่๑๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๔๐), หน้า ๒๐๗.

^{๓๙} พระมานิต โชติธมโม (อรรถชาติ), “การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม จังหวัดศรีสะเกษ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๒, หน้า ๒๑.

ดังนั้น ผู้สอนจึงไม่ควรละเลยที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้น่าสนใจให้สอดคล้องกับวัย สติปัญญา ความสามารถของผู้เรียน และเนื้อหาของบทเรียนนั้น โดยต้องจัดอย่างมีจุดมุ่งหมาย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้ผู้สอนจึงควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกครั้ง เพื่อประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะมีขั้นตอนที่แตกต่างกันออกไปตามเทคนิควิธีสอนที่ผู้สอนใช้ เช่น ขั้นตอนการสอนของวิธีสอนแบบสาธิตย่อมแตกต่างจากขั้นตอนการสอนของวิธีสอนแบบทดลอง อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปแล้วไม่ว่าจะใช้วิธีสอนแบบใด ก็จะมีขั้นตอนหลักเหมือนกัน ๓ ขั้นตอน ได้แก่

๑. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน
๒. ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (ขั้นสอน)
๓. ขั้นสรุปและวัดผล

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นหัวใจของการนำผู้เรียนไปสู่จุดหมายของหลักสูตร ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้สอนเป็นสำคัญ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องจัดให้สอดคล้องกับหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรปัจจุบัน ที่เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ใช้วิธีสอนที่หลากหลาย และใช้กระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการกลุ่มกระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสร้างเจตคติ ฯลฯ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการติดตัวสามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตได้ นอกจากนี้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ต้องจัดให้เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และลักษณะของเนื้อหาวิชา โดยเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา^{๑๐}

จากแนวคิดด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในข้างต้น พอสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นสภาพการณ์ทุกสิ่งทุกอย่างที่กระทำขึ้นเพื่อให้การเรียนการสอนในครั้งนั้นๆ ได้ผลดีหมายถึง การสอนของครูเป็นไปอย่างมีความหมาย นักเรียนได้ทั้งความรู้และความสนุกสนานเพลิดเพลิน จำต้องเป็นกิจกรรมและประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นหัวใจของการนำผู้เรียนไปสู่จุดหมายของหลักสูตร ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้สอนเป็นสำคัญ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องจัดให้สอดคล้องกับหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรปัจจุบัน ที่เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ผู้สอนจึงไม่ควรละเลยที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายในชั้นเรียน มีการจัดกิจกรรมการศึกษาออกสถานที่เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศการเรียนการสอน มีการจัดนิทรรศการทางพุทธศาสนาให้มากขึ้น และมีการจัดกิจกรรมในด้านของการกราบไหว้ถวายของรวมถึงการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆทางพุทธศาสนาให้น่าสนใจให้สอดคล้องกับวัย สติปัญญา ความสามารถของผู้เรียน และเนื้อหาของบทเรียนนั้น โดยต้องจัดอย่างมีจุดมุ่งหมายการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีจุดมุ่งหมาย ดังนั้นผู้สอนจึงควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกครั้ง เพื่อประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะมีขั้นตอนที่แตกต่างกันออกไป

^{๑๐}วารี ธีระจิตร, การจัดและปรับปรุงสภาพห้องเรียน, (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๒๖), หน้า ๑๖๒ - ๑๖๓.

ตามเทคนิควิธีสอนที่ผู้สอนใช้ เช่น ขั้นตอนการสอนของวิธีสอนแบบสาธิตย่อมแตกต่างจากขั้นตอนการสอนของวิธีสอนแบบทดลอง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำได้หลายกิจกรรมและแต่ละกิจกรรมส่งผลให้กับผู้เรียนในแต่ละด้านต่างกัน เช่น กิจกรรมบางกิจกรรมส่งผลให้นักเรียนมีความจำดี สนุกสนานและเพลิดเพลิน เป็นต้น

๒.๒.๓ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

สมศักดิ์ คงเที่ยง ได้กล่าวไว้ว่า ในเรื่องของสื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนและครูจะต้องให้ความสนใจในการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างถูกต้องสม่ำเสมอ ซึ่งผู้บริหารและครูควรดำเนินการต่างๆ ดังนี้

๑. ทำให้สิ่งที่เข้าใจยาก ให้เข้าใจง่ายขึ้น
๒. การประเมินความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์การเรียนการสอนประเภทต่างๆ
๓. พิจารณาความสำคัญและความจำเป็นของสื่อ
๔. ระดมสรรพบุคคลทั้งครู ผู้แทนกลุ่มและวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นมาช่วยกันจัดทำสื่อให้เหมาะสมเพียงพอ
๕. นิเทศติดตามผลการใช้สื่อเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง
๖. ส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อด้วยวัสดุราคาถูก
๗. จัดอบรมครูประจำการให้มีความรู้ในเรื่องการผลิตสื่อและใช้อุปกรณ์การสอนด้วยวัสดุราคาถูก
๘. ผู้บริหารควรบ่งชี้ความดีความชอบให้บุคลากรที่คิดประดิษฐ์สื่อการสอนอุปกรณ์ใหม่ๆ ขึ้นเป็นกรณีพิเศษ^{๔๑}

เอ็ดการ์ เดล (Edger Dale) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับสื่อการสอนว่า สื่อการสอนเกี่ยวข้องกับวัสดุที่ใช้สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนและช่วยการสอนของครูให้ดำเนินไปได้สะดวกขึ้นจำแนกประเภทของสื่อการสอนออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. สื่อประเภทวัสดุ หมายถึง สื่อที่เก็บความรู้ไว้ในตัวเองซึ่งจำแนกย่อยได้เป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่
 - ๑) วัสดุประเภทที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตนเองโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยอุปกรณ์อื่นช่วย เช่น บัตรคำ ลูกโลก รูปภาพ หุ่นจำลอง เป็นต้น
 - ๒) วัสดุประเภทที่ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตนเองจำเป็นต้องอาศัยอุปกรณ์อื่นช่วย เช่น แผ่นเสียง ภาพยนตร์ สไลด์ เป็นต้น
๒. สื่อประเภทอุปกรณ์ หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวกลางหรือตัวผ่านทำให้ข้อมูลหรือความรู้ที่ได้นั้นถูกในวัสดุสามารถถ่ายทอดออกมาให้เห็นหรือได้ยิน เช่น เครื่องฉาย แผ่นโปร่งใส เครื่องฉาย สไลด์ เครื่องถ่ายภาพยนตร์ เครื่องเล่นแผ่นเสียง เป็นต้น

^{๔๑}สมศักดิ์ คงเที่ยง, **หลักการบริหารการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒), หน้า ๖๒.

๓. สื่อประเภทเทคนิคและวิธีการ หมายถึง สื่อที่มีลักษณะเป็นแนวความคิดหรือรูปแบบขั้นตอนในการเรียนการสอนโดยสามารถนำสื่อวัสดุและอุปกรณ์มาช่วยในการสอนได้ เช่น เกม และสถานการณ์จำลอง การสอนแบบจุลภาค การสาธิต เป็นต้น^{๔๒}

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสอนโดยใช้สื่อการสอน หมายถึง การใช้สื่ออุปกรณ์การสอนต่างๆ เช่น ภาพ สไลด์ วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ เป็นต้น อุปกรณ์การสอนแต่ละชนิดจะมีลักษณะของการใช้แตกต่างกันไป มีทั้งข้อดีและข้อจำกัดของแต่ละชนิด

เทคนิคการใช้สื่อที่เหมาะสมและขั้นตอนการใช้สื่อการสอนไว้ดังนี้

๑. เทคนิคการใช้สื่อที่เหมาะสมให้ตรงกับวัตถุประสงค์ในการสอน

๑) ผู้สอนต้องมีความชำนาญ และรู้วิธีใช้สื่อการสอน

๒) สื่อการสอนต้องเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน

๓) สื่อการสอนต้องเหมาะสมกับสไตล์ของผู้เรียน

๒. ขั้นตอนการใช้สื่อการสอน มีดังนี้

๑) ขึ้นเตรียมสื่อ ผู้สอนเตรียมสื่อและตรวจสอบสื่อที่จะใช้

๒) เตรียมสถานที่ เช่น การจัดโต๊ะ เก้าอี้ และอุปกรณ์ต่างๆ

๓) เตรียมผู้เรียน อธิบายวัตถุประสงค์ เน้นให้สังเกตว่าต้องดูและฟังอะไรจากสื่อ

๔) ขั้นตอนสอนโดยใช้สื่อให้ถูกต้อง

๕) ขึ้นติดตามประเมินผล ผู้สอนอาจสรุป ทบทวน อภิปราย ชักถามความเข้าใจรวมทั้งกิจกรรมอื่น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ และเข้าใจเรื่องที่เรียนจากสื่อต่างๆ ขั้นตอนการประเมินผลจึงมีความสำคัญมากในการใช้สื่อการเรียนการสอน^{๔๓}

พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และคณะ ได้ให้ความหมายของสื่อการสอนว่า สื่อการสอน หมายถึง ตัวกลางที่ช่วยนำและถ่ายทอดข้อมูลความรู้จากผู้สอนหรือจากแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียนเป็นสื่อช่วยอธิบายและขยายเนื้อหาบทเรียนให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้นเพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้^{๔๔}

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนไว้ว่า สื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่ช่วยในการเรียนรู้ ที่ครูผู้สอนและผู้เรียนเป็นผู้ใช้เพื่อช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น

๑. ทำให้สิ่งที่เข้าใจยาก ให้เข้าใจง่ายขึ้น

๒. เป็นการสร้างแรงจูงใจ และเร้าความสนใจ

๓. ช่วยเสริมสร้างความคิด และการแก้ปัญหาในการเรียนรู้ของนักเรียน

^{๔๒} เอ็ดการ์ เดล (Edger Dale) อ้างในพิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และคณะ, ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาจิตวิทยา และเทคโนโลยีการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙), หน้า ๒๘๙-๒๙๐.

^{๔๓} ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, จิตวิทยาอุตสาหกรรม, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๕๓) หน้า ๖๙.

^{๔๔} พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และคณะ, ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาจิตวิทยาและเทคโนโลยีการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙), หน้า ๒๘๗.

๔. สามารถเอาชนะข้อจำกัดต่างๆ เกี่ยวกับเวลา ระยะทาง และขนาดได้^{๔๕}

ศิรินาถ สุดใจนาค ได้อธิบายความสำคัญของสื่อการเรียนการสอนไว้ว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นตัวกลางการสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาบทเรียนได้ตรงกับที่ผู้สอนต้องการการใช้สื่อการเรียนการสอนทางการศึกษานั้น ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาถึงลักษณะเฉพาะและคุณสมบัติของสื่อการเรียนการสอนแต่ละประเภท เพื่อเลือกใช้ได้ตรงกับจุดประสงค์การเรียน และสามารถจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนอย่างเป็นระบบ จึงจะทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สื่อการเรียนการสอน (Instructional Media) หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่ใช้เป็นการตัวกลางในการส่งผ่านหรือถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติจากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการศึกษาแนวใหม่ที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ ในด้านความรู้ ความคิด ด้านการปฏิบัติ และด้านอารมณ์ความรู้สึก เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพในการดำเนินชีวิตสื่อการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนจะต้องมีความเข้าใจ และมีทักษะในการสื่อการเรียนการสอนเพื่อฝึกกระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา การจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้

สื่อการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อผู้เรียนและผู้สอนดังนี้

๑. ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว แม้จะเป็นเนื้อหาที่ซับซ้อน
๒. ช่วยแก้ปัญหาทางด้านความรู้พื้นฐานหรือภูมิหลังของผู้เรียนที่แตกต่างกัน
๓. ช่วยกระตุ้นความสนใจทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเรียน
๔. ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกันและเกิดประสบการณ์ร่วมกันในวิชาที่เรียน
๕. สื่อเทคนิควิธีจะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น
๖. ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู และนักเรียนกับนักเรียน
๗. ส่งเสริมให้แต่ละบุคคลสามารถเรียนรู้ตามความสนใจ ความต้องการของตนเอง
๘. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าในสิ่งที่ต้องการทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
๙. ช่วยสร้างความมั่นใจให้กับผู้สอน และผู้เรียนมีบรรยากาศในการเรียนที่น่าสนใจ^{๔๖}

เรืองวิทย์ นนทะภาและคณะ ได้กล่าวถึงสื่อการเรียนการสอนหมายถึงตัวกลางที่ใช้ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ตลอดจนทักษะต่างๆ ไปยังผู้เรียน ซึ่งถ้าพิจารณาตามข้อความ ดังกล่าวสื่อการเรียนการสอน จึงหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่าง ที่แทรกอยู่ระหว่างความรู้ ความคิด ทักษะกับผู้เรียน เช่น บุคคล วัสดุ แสง อากาศ ฯลฯ^{๔๗}

^{๔๕} ภาวิดา ธาราศรีสิทธิ, การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐), หน้า ๑๓๓.

^{๔๖} ศิรินาถ สุดใจนาค, คู่มือการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้และเขียนแผนการสอนประเภทวิชาคหกรรม, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาชีวศึกษา ๔, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๑-๑๑๒.

^{๔๗} เรืองวิทย์ นนทะภาและคณะ, “เอกสารประกอบการสอน วิชาเลือกและเทคโนโลยีการสอนหลักสูตร” ประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการสอน, (เอกสารอัดสำเนา, ๒๕๔๐) , หน้า ๓๘.

เรื่องวิทย์ นนทะภาและคณะ ได้จำแนกสื่อการเรียนการสอนตามคุณสมบัติแตกต่างกันของสื่อเป็น ๗ ประเภท คือ

๑. สื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Media)
๒. แผ่นโปร่งใส (Overhead Transparencies)
๓. การบันทึกเสียง (Audiotape Recording)
๔. สไลด์และฟิล์มสตริป (Slide Series Filmstrips)
๕. สื่อภาพประสม (Multi - Image Presentations) เช่น สไลด์มัลติวิชชั่น
๖. เทปและแผ่นบันทึกภาพ (Videotape Recording And Audiodiscs)
๗. สื่อปฏิสัมพันธ์ (Interactive Learning Media) เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์^{๔๘}

สุวิมล วัชรากย์ ได้กล่าวว่า ในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน ควรคำนึงถึงหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

๑. เหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้เรียนถูกต้องตรงกับความเป็นจริง หรือความจำเป็นที่จะต้องมีความใกล้เคียงกับของจริงของสื่อเพียงไร
๒. เหมาะสม สอดคล้องกับจุดประสงค์และการเสนอเนื้อหา เช่น เนื้อหาประเภทใด ควรใช้สื่อคำพูด ควรใช้สื่อภาพ ฯลฯ
๓. เหมาะสมกับกิจกรรม หรือประสบการณ์ที่จัดขึ้นเพื่อการเรียนการสอนควรพิจารณาว่าคุณสมบัติของสื่อประเภทใดจึงจะเหมาะสมกับกิจกรรม เช่น เราต้องการสื่อประเภทใดจำเป็นหรือไม่เสียงภาพการเคลื่อนไหว ฯลฯ ต้องพิจารณาให้เหมาะสม
๔. มีลักษณะน่าสนใจ ง่ายและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน
๕. สื่อนั้นต้องการความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้เรียนมากเพียงใด
๖. ประหยัดคุ้มค่ากับการลงทุนทั้งในด้านงบประมาณและเวลา
๗. วิธีการใช้ไม่ยุ่งยากง่าย สะดวกปลอดภัย
๘. ใช้แล้วควรจะสามารถสร้างทัศนคติที่ดีหรือสร้างทักษะให้แก่ผู้เรียน
๙. ในบทเรียนหนึ่งๆ ไม่ควรใช้สื่อการเรียนการสอนมากเกินไป ควรใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น หรือใช้เท่าที่เห็นสมควร^{๔๙}

การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน

เมื่อมีสื่อการสอนและอยู่แล้วการเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพหรือการสอนจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้นจะต้องอาศัยการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่ดีและเหมาะสม รวมถึงเทคนิคการเลือกใช้สื่อของครูผู้สอนแต่ละคนอีกด้วย

เรื่องวิทย์ นนทะภา และคณะ ได้กล่าวถึง หลักการใช้สื่อการสอนว่าในการใช้สื่อการสอนเพื่อประกอบการเรียนการสอนให้ได้ผลนั้น ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการสอนและเครื่องมือหรือวัสดุอุปกรณ์ ดังนั้นเพื่อให้การเรียนการสอนเกิดผลดี ครูจึงควรมีหลักเกณฑ์ในการ

^{๔๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๕.

^{๔๙} พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปญโญ, “ศึกษาทัศนคติของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส), วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๖๙.

ปฏิบัติ เป็นขั้นตอน ๔ ขั้นตอน ตามลำดับ คือ ขั้นตอนเลือกสื่อ ขั้นตอนเตรียมการใช้ ขั้นตอนแสดงและขั้นตอนติดตามผลการใช้

ขั้นที่ ๑ การเลือกสื่อการเรียนการสอน

ก. ความสัมพันธ์กับหลักสูตรและเนื้อหา

๑. ความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนการสอนที่ตั้งไว้ให้เข้าใจเนื้อหาได้ดี
๒. เหมาะสมกับระดับชั้น วุฒิภาวะและความสามารถของผู้เรียน
๓. ดึงดูดความสนใจ ทำให้เกิดอารมณ์คล้อยตาม สร้างเจตคติที่ดีไว้
๔. มีเนื้อหาถูกต้องแน่นอนและเป็นจริงให้ประสบการณ์ได้ตามที่ต้องการ
๕. มีความยาวพอเหมาะไม่เสียเวลาใช้มากเกินไป
๖. ไม่ซ้ำซาก ควรเปลี่ยนแปลงสื่อบ่อยๆ
๗. เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ดี

ข. ความสัมพันธ์ของสื่อกับคุณภาพทางเทคนิค

๑. ส่วนประกอบมั่นคงแข็งแรงออกแบบดี ทันสมัย
๒. ส่วนประกอบมั่นคงแข็งแรงออกแบบดี ทันสมัย
๓. ราคาไม่แพงเกินไป
๔. มีความปลอดภัยในการใช้
๕. คุณภาพด้านเสียง ภาพ แสงสีและการเคลื่อนไหวน่าพอใจ
๖. เหมาะสมกับท้องถิ่น ซ่อมแซมได้ง่าย

ค. ความสัมพันธ์กับครูผู้ใช้

๑. ครูเข้าใจคุณลักษณะและข้อจำกัดเป็นอย่างดี
๒. ครูมีทักษะในการใช้เป็นอย่างดี
๓. ครูต้องรู้จักนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย
๔. ครูต้องรู้จักสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่มี

ขั้นที่ ๒ การเตรียมการใช้สื่อการเรียนการสอน

ก. การเตรียมครูผู้สอน ผู้สอนต้องเตรียมแผนการล่วงหน้าไว้ดังนี้

๑. พิจารณาคุนค่าและวัตถุประสงค์ของการเรียน
๒. พิจารณาความต้องการและความสนใจของนักเรียน
๓. พิจารณาส่งที่เป็นปัญหาในการสอนและการถ่ายทอด
๔. พิจารณาเลือกสื่อการสอนแต่ละอย่างที่เหมาะสมที่สุดไว้
๕. พิจารณาวิธีใช้สื่อการสอนแต่ละอย่างที่ได้ผลดี
๖. พิจารณาตรวจสอบสื่อการสอนนั้นไว้ล่วงหน้า

ข. การเตรียมผู้เรียน

๑. อธิบายให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าว่าจะใช้สื่อการสอนอะไร เพื่ออะไร ที่ไหน เมื่อไร

๒. อธิบายให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าว่า จะต้องเตรียมการมีส่วนร่วมในระหว่างการใช้สื่อการสอนอย่างไรบ้าง เช่น การคอยสังเกตหรือฟังตรงที่นำเสนอ การค้นคว้าหาคำตอบสำหรับคำถามและเรื่องใหม่

๓. อธิบายให้ทราบว่า กิจกรรมติดตามผลมีอะไรบ้าง

ค. การเตรียมสถานที่หรือชั้นเรียน

๑. เตรียมเครื่องอำนวยความสะดวก ที่คู่ไปกับการใช้ เช่น ม่าน โต๊ะ ปลั๊กไฟ

๒. เตรียมการจัดที่นั่ง

๓. เตรียมการควบคุมแสง

๔. เตรียมการระบายอากาศ

ขั้นที่ ๓ การแสดงสื่อการสอนในชั้นเรียน

๑. นำสื่อการสอนมาใช้ให้ตรงกับที่กำหนดไว้โดยผู้เรียน ได้มีส่วนร่วมด้วย

๒. ใช้ในเวลาที่เหมาะสมและที่กำหนดไว้

๓. ให้สังเกตการตอบสนองของผู้เรียนด้วย

ขั้นที่ ๔ การติดตามผลการใช้สื่อการเรียนการสอน

ขั้นสุดท้ายของการนำสื่อการสอนเข้ามาใช้ในห้องเรียน ขั้นตอนประเมินติดตามผลซึ่งมีหลายวิธีด้วยกัน แล้วแต่ครูผู้สอนจะเลือกใช้ให้เหมาะสม เช่น การตอบคำถาม การอภิปราย การค้นคว้าและทำรายงาน การศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น^{๕๐}

คณาจารย์ภาควิชาเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้กล่าวไว้ว่า การใช้สื่อการเรียนการสอนให้ได้ผลดี โดยทั่วไปยอมรับกันว่ามีอยู่ ๔ ขั้นตอน คือ ขั้นเลือกสื่อ ขั้นเตรียมสื่อ ขั้นการใช้สื่อ และขั้นวัดผลประเมินผล การใช้สื่อจึงควรปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

ก. ขั้นตอนเตรียมการใช้สื่อการสอน ประกอบด้วย ๔ ส่วน คือ

๑. เตรียมตัวผู้สอนเอง ให้ปฏิบัติดังนี้

๑) ทำความรู้จักสื่อการเรียนการสอน ในด้านลักษณะองค์ประกอบหน้าที่การทำงาน เนื้อหา เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้ถูกต้อง ถ้าเป็นรูปภาพ แผนภูมิ แผนภาพ ต้องสามารถอธิบายได้ ถ้าเป็นภาพยนตร์ต้องเข้าใจเรื่องราวเป็นอย่างดี ถ้าเป็นเครื่องมือต้องรู้จักองค์ประกอบหน้าที่ของส่วนต่างๆตลอดจนวิธีใช้

๒) วางแผนการใช้สื่อการเรียนการสอน โดยพิจารณาร่วมกับระบบการสอนว่าจะใช้สื่อใด เมื่อไร อย่างไร น่าจะบังเกิดผลดีที่สุด โดยกำหนดขั้นตอนการใช้ไว้ให้ชัดเจน

๒. เตรียมสื่อการเรียนการสอน ให้ปฏิบัติดังนี้

๑) ตรวจสอบสภาพสื่อการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะนำไปใช้โดยไม่เกิดปัญหา

๒) เตรียมจำนวนสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

^{๕๐}เรื่องวิทย นนทะภาและคณะ, “เอกสารประกอบการสอน วิชาเลือกและเทคโนโลยีการสอนหลักสูตร” ประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการสอน, หน้า ๓๘.

๓) เตรียมสิ่งจำเป็นที่จะต้องใช้ควบคู่กับสื่อการเรียนการสอนเพื่อความคล่องตัวในการใช้และเสริมความเข้าใจ

๔) ทดลองใช้สื่อการเรียนการสอนตามแนวที่จะนำไปใช้จริงเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น

๕) เตรียมจัดลำดับสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้สะดวกต่อการใช้ หรือนำออกแสดง

๓. เตรียมผู้เรียนให้ปฏิบัติดังนี้

๑) เตรียมล่วงหน้าก่อนเรียน การใช้สื่อบางประเภทผู้เรียนอาจจำเป็นต้องเตรียมบาง

๒) เตรียมวัสดุ อุปกรณ์บางอย่าง เช่น ต้องเตรียมกระดาษ เชือก เศษไม้ หรืออื่นๆ

๓) เตรียมทำบางอย่างล่วงหน้า ซึ่งต้องใช้เวลาในการเตรียมการนาน เช่น เตรียมเพาะเมล็ดพืช เป็นต้น

๔) เตรียมก่อนทำการสอน การใช้สื่อบางประเภทผู้สอนอาจมีความจำเป็นต้องอธิบายชี้แจงแนะนำหรือแสดงเพื่อให้ผู้เรียนสามารถร่วมกระทำในการสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับประเภทและชนิดของสื่อที่ใช้

๕) การดูภาพยนตร์ ผู้สอนจะต้องบอกวัตถุประสงค์ เนื้อหาโดยย่อ จุดสำคัญที่ควรสนใจภารกิจที่ต้องกระทำระหว่างดูและหลังจากดูจบจะต้องทำอะไรบ้าง

๖) การใช้กิจกรรมบางอย่าง ผู้สอนต้องแนะนำให้ผู้เรียนทราบกระบวนการว่าจะเริ่มต้นอย่างไรและมีภารกิจอะไรบ้าง เช่น การสอนแบบศูนย์การเรียนจะต้องแนะนำให้เข้าใจก่อน

๗) การใช้เครื่องมือทดลอง ผู้สอนต้องแนะนำให้ผู้เรียนรู้จักเครื่องมือชี้แจงวิธีการบันทึกข้อมูล ข้อควรระวังเพื่อไม่ให้เกิดอันตราย หรือชำรุดเสียหายตลอดจนการปฏิบัติเมื่อเสร็จการทดลอง

๔. เตรียมสถานที่ให้ปฏิบัติดังนี้

๑) เตรียมสภาพห้องเรียนให้สอดคล้องกับการใช้สื่อ และการประกอบกิจกรรมโดยจัดโต๊ะ เก้าอี้ให้เหมาะสม

๒) ตรวจสอบสภาพความพร้อมเพรียงด้านต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการใช้สื่อ เช่น การใช้เครื่องฉายภาพ ต้องตรวจปลั๊กไฟ การระบายอากาศ การควบคุมแสงภายในห้อง เป็นต้น

ข. ขั้วนำสื่อไปใช้ตามแผน ประกอบด้วย ๒ ส่วน

๑. ใช้สื่อการเรียนการสอนตามแผนที่วางไว้ โดยปฏิบัติตามขั้นตอน ตามวิธีการและเวลาที่กำหนดไว้ สื่อบางชนิดใช้ในการนำเข้าสู่บทเรียน บางชนิดใช้ประกอบคำอธิบาย บางชนิดใช้สรุป บางชนิดใช้ในการประเมินผล จึงควรคำนึงถึงเทคนิคการใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

๒. จัดสภาพเพื่อให้การใช้สื่อดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

๑) การควบคุมชั้นเรียนให้มีระเบียบวินัย

๒) พยายามให้ทุกคนมองเห็นชัดเจน

๓) ให้เวลาเพื่อทำความเข้าใจพอสมควร

๔) คำอธิบายต้องชัดเจน ใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย

๕) หยุดบรรยายเมื่อมีเสียงรบกวนจากภายนอก

๖) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ

๗) ควรกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดโดยใช้คำถามนำ

๓. ขั้วนำวัดผลและประเมินผลการใช้สื่อ

มีวัตถุประสงค์เพื่อจะทราบผลสัมฤทธิ์ด้านการใช้สื่อ ตามวิธีการที่ผ่านมามีว่า เป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ ได้ผลมากน้อยเพียงใด มีอะไรที่ควรปรับปรุงแก้ไขบ้าง โดยปฏิบัติดังนี้

๑) พิจารณาว่า ขั้นตอนการใช้เป็นไปตามแผนหรือไม่ ผู้ใช้เป็นผู้ประเมินเองโดยยึดแผนการใช้ที่กำหนดไว้เดิมเป็นหลัก

๒) พิจารณาด้านความเหมาะสมในการนำสื่อดังกล่าวมาใช้ช่วยในการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความชัดเจน ความน่าสนใจและความพึงพอใจของผู้สอนและผู้เรียน ตามหรือใช้แบบสอบถาม

๓) พิจารณาถึงผลสัมฤทธิ์ในการเรียนการสอนเนื่องจากการใช้สื่อดังกล่าวโดยใช้ข้อทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเป้าหมายที่วางไว้^{๕๑}

ท. นิวบีย์ (T. Newby) และคณะ ให้คำจำกัดความคำว่า Instructional media ไว้ดังนี้ Channels of communication that carry messages with an instructional purpose; the different ways and means by which information can be delivered to learner. ซึ่งสรุปเป็นภาษาไทยได้ว่า ช่องทางต่างๆของการสื่อสาร ซึ่งนำพาสารต่างๆไปตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน ด้วยเส้นทางและวิธีการที่สามารถนำพาสารสนเทศไปนำเสนอให้ผู้เรียนได้^{๕๒}

สุราษฏร์ พรหมจันทร์ กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอน คือ สิ่งต่าง ๆ ที่ใช้เป็นตัวกลางในกระบวนการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ระหว่างผู้ส่งกับผู้รับ (ครูกับนักเรียน) ซึ่งอาจเป็นคำพูด คำเขียน รูปภาพ สัญลักษณ์ หรือแม้กระทั่งสีหน้าท่าทาง^{๕๓}

อนุศักดิ์ สมิตสันต์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่จะช่วยในการเรียนรู้ ที่ครูผู้สอนและผู้เรียนเป็นผู้ใช้เพื่อช่วยในกระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น

๑. ทำให้สิ่งที่เข้าใจยาก ให้เข้าใจง่ายขึ้น
๒. เป็นการสร้างแรงจูงใจ และเร้าความสนใจ
๓. ช่วยเสริมสร้างความคิด และการแก้ปัญหาในการเรียนรู้ของนักเรียน
๔. สามารถเอาชนะข้อจำกัดต่างๆ เกี่ยวกับเวลา ระยะทาง และขนาดได้ เช่น
 - ๔.๑ ทำให้สิ่งที่เคลื่อนไหวเร็ว ดูช้าลง เพื่อศึกษาได้
 - ๔.๒ ทำให้สิ่งที่เคลื่อนไหวช้าดูเร็วขึ้นเพื่อศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลง
 - ๔.๓ สามารถนำสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตมาศึกษาได้
 - ๔.๔ สามารถย่อสิ่งใหญ่ให้เล็กลง เพื่อให้สะดวกแก่การศึกษา
 - ๔.๕ ขยายสิ่งเล็กให้ใหญ่ขึ้น
 - ๔.๖ ทำสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้น

^{๕๑} คณาจารย์ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา, เอกสารประกอบการสอน เรื่องการสื่อการสอน เล่ม ๑,๒, (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๙), หน้า ๕๓-๕๖.

^{๕๒} ท.นิวบีย์ (T.Newby)อ้างถึงใน รุ่งชัชดาพร เวชชะชาติ, การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒๔.

^{๕๓} สุราษฏร์ พรหมจันทร์, ยุทธวิธีการเรียนการสอนวิชาเทคนิค, ฉบับปรับปรุง, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๕๐), หน้า ๑๐๑.

๔.๗ สามารถนำสิ่งที่อยู่ไกลมาศึกษาได้^{๕๔}

กระทรวงศึกษาธิการ ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอน ว่าเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ มีความเข้าใจ เกิดการเรียนรู้ และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี สื่อธรรมชาติ การเลือกสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนควรคำนึงถึงความน่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตามเป็นสื่อที่เข้าใจง่าย กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีแสวงหาความรู้และที่สำคัญคือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน และความแตกต่างระหว่างบุคคล^{๕๕}

กรมวิชาการ ให้คำจำกัดความไว้ว่า สื่อเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเรื่องราว เนื้อหาจากผู้ส่งไปยังผู้รับ และนำความรู้จากผู้สอนสู่เด็ก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้สิ่งที่เป็นามธรรมเข้าใจยาก กลายเป็นรูปธรรมที่เด็กเข้าใจง่าย เรียนรู้ได้ง่าย รวดเร็ว เพลิดเพลินรวมถึงสิ่งที่เป็พาหนะหรือสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติให้บรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนการสอนและตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ดียิ่งขึ้นหรือเร็วยิ่งขึ้น^{๕๖}

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ ได้สรุปไว้ว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่น่าความรู้ไปสู่ผู้เรียน อยู่ในรูปของสิ่งพิมพ์และไม่ใช่สิ่งพิมพ์ ที่ผู้สอนสามารถส่งถึงผู้เรียน เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้^{๕๗}

จันทร์านิ สงวนนาม ได้ให้ทัศนคติเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนว่า เป็นสิ่งที่ช่วยให้ครู และนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนได้สะดวกยิ่งขึ้น สื่อที่จำเป็นสำหรับครูผู้สอน เช่น เอกสารหลักสูตร คู่มือครู บันทึกการสอน เป็นต้น^{๕๘}

จากทฤษฎีและและความหมายที่กล่าวมาด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน พอจะสรุปได้ว่าการใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเรื่องราว เนื้อหาจากผู้ส่งไปยังผู้รับ และนำความรู้จากผู้สอนสู่เด็ก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้สิ่งที่เป็นามธรรมเข้าใจยาก กลายเป็นรูปธรรมที่เด็กเข้าใจง่าย เรียนรู้ได้ง่าย รวดเร็ว เพลิดเพลินที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ มีความเข้าใจ เกิดการเรียนรู้ และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้สื่อการเรียนการสอนจำเป็นจะต้องใช้สื่อให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีการใช้สื่อที่ตรงกับเนื้อหาสาระ มีการใช้สื่อบรรยายอธิบายเนื้อหาสาระให้นักเรียน

^{๕๔} ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, การจัดและการบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐), หน้า ๑๓๓.

^{๕๕} กระทรวงศึกษาธิการ, นิยามคำศัพท์หลักสูตร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๒๕.

^{๕๖} กรมวิชาการ, หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๖), หน้า ๗๔.

^{๕๗} รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒๔.

^{๕๘} จันทร์านิ สงวนนาม, ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทบุ๊คพอยท์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๑๕๔.

เกิดความเข้าใจ มีการเรียนรู้ผ่านสื่อจากสภาพจริงและสิ่งที่สำคัญคือการใช้สื่อที่ทันสมัยน่าสนใจในแต่ละบทเรียน การใช้สื่อการเรียนการสอนนั้นมีหลายรูปแบบ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี สื่อธรรมชาติ การเลือกสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนควรคำนึงถึงความน่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตามเป็นสื่อที่เข้าใจง่าย กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีแสวงหาความรู้และที่สำคัญคือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน

๒.๒.๔ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอน

การจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอนนั้นมีผลต่อการเรียนรู้และประสิทธิภาพของการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก เพราะจะช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นส่งผลต่อการเรียนการสอน แต่กลับตรงกันข้ามถ้าสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอนที่อยู่รอบตัวผู้เรียนไม่เหมาะสมหรือประสบกับปัญหาด้านนี้การเรียนการสอนย่อมจะประสบความล้มเหลวอย่างแน่นอน **ทิตินา แคมมณี** สภาพแวดล้อมที่ใกล้ตัวผู้สอน และผู้เรียนมากที่สุด ก็คือสภาพแวดล้อมในห้องเรียน อันได้แก่ แสง เสียง สี อากาศ ขนาดห้องเรียน อุปกรณ์การเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ กระดาน เป็นต้นย่อมส่งผลต่อการเรียนการสอนของผู้เรียนและครู^{๕๙}

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ ได้กล่าวว่า สภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นลักษณะของห้องเรียนที่มีบรรยากาศทางกายภาพเหมาะสม ควรเป็นดังนี้

๑. ห้องเรียนมีสีสันทันดูและเหมาะสม สบายตา อากาศถ่ายเทได้ดี ปราศจากเสียงรบกวน และมีขนาดกว้างขวางเพียงพอกับจำนวนนักเรียน

๒. ห้องเรียนควรมีบรรยากาศความเป็นอิสระของการเรียน การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตลอดจนการเคลื่อนไหวในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกประเภท

๓. ห้องเรียนต้องสะอาดถูกสุขลักษณะ น่ายู่ ตลอดจนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

๔. สิ่งที่อยู่ภายในห้องเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ สื่อการสอนประเภทต่างๆ เช่น กระดาน จอรับภาพ เครื่องฉายข้ามศีรษะ สามารถเคลื่อนย้าย และสามารถดัดแปลง ให้เอื้ออำนวยต่อการสอน และการจัดกิจกรรมประเภทต่างๆได้

๕. ควรจัดเตรียมห้องเรียนให้พร้อมต่อการสอนในแต่ละครั้ง เช่น ให้มีความเหมาะสมต่อการสอนวิธีต่างๆ ตัวอย่างเช่น เหมาะสมต่อวิธีการสอนโดยกระบวนการกลุ่ม วิธีบรรยาย หรือวิธีการแสดงละคร เป็นต้น ดังนั้นการจัดโต๊ะเรียนในห้องเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างบรรยากาศทางการเรียน การจัดโต๊ะเรียนควรคำนึงถึง

- ๑) จำนวนผู้เรียน
- ๒) สภาพห้องเรียน
- ๓) ความสามารถของผู้เรียน

^{๕๙}ทิตินา แคมมณี, ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, หน้า ๑๗-๑๘.

๔) สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา^{๖๐}

สมศักดิ์ คงเที่ยง สิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบโดยตรงต่อการเรียนการสอนประกอบด้วย

๑. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น อาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องสมุด สนามหญ้า สถานที่พักผ่อน และอื่นๆ สิ่งเหล่านี้ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสนใจ สนับสนุน จัดหาจัดทำให้อยู่ในเกณฑ์ที่ดีมีมาตรฐานที่พอจะส่งเสริมงานวิชาการให้เจริญงอกงามได้

๒. สิ่งแวดล้อมทางวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีโครงการหรือแผนงานที่จะทำให้ครูมีความรู้ความสามารถและมีทักษะทางการเรียนการสอนให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ^{๖๑}

ธีรยุทธ พึ่งเที่ยง การจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนให้เป็นห้องเรียนที่น่าเรียนรู้ อยู่แล้วมีความสุข เด็กทุกคนอยากอยู่ในห้องเรียน ครูอาจจะจัดมุมการเรียนรู้ตามมุมต่างๆ ของห้องเรียน เช่น มุมศิลปะ มุมธรรมชาติชีวิต ที่เด็กเรียนรู้ อยากเรียน อยากสัมผัส การจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานของครูถือว่าสำคัญยิ่ง ครูผู้สอนจะต้องสร้างบรรยากาศห้องเรียน ให้เด็กเกิดความมั่นใจในการเรียน และมีความสนใจต่อกระบวนการเรียนรู้^{๖๒}

กิดานันท์ มลิทอง ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ สภาพห้องเรียนซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพทั้งในเรื่อง แสงสว่าง อุณหภูมิภายในห้องเรียน เสียงรบกวนจากภายนอก จะทำให้ผู้เรียนขาดสมาธิ ลดความกระฉับกระเฉง ไม่มีความกระตือรือร้นขาดความตั้งใจเรียนอันส่งผลให้การเรียนรู้หย่อนประสิทธิภาพและไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้^{๖๓}

พรณี ชูทัย กล่าวถึงบรรยากาศในชั้นเรียนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการสอน จัดแบ่งได้ ๖ ลักษณะ สรุปได้ดังนี้

๑. บรรยากาศที่ท้าทาย (Challenge) เป็นบรรยากาศที่ครูกระตุ้นให้กำลังใจนักเรียนเพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการทำงาน นักเรียนจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและพยายามทำงานให้สำเร็จ

๒. บรรยากาศที่มีอิสระ (Freedom) เป็นบรรยากาศที่นักเรียนมีโอกาสได้คิด ได้ตัดสินใจ เลือกสิ่งที่มีความหมายและมีคุณค่า รวมถึงโอกาสที่จะทำผิดด้วย โดยปราศจากความกลัวและวิตกกังวล บรรยากาศเช่นนี้จะส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะปฏิบัติกิจกรรมด้วยความตั้งใจโดยไม่รู้สึกตึงเครียด

^{๖๐} พิมพันธ์ เดชะคุปต์, การเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิดวิธีและเทคนิคการสอน, (กรุงเทพมหานคร : เดอะมาสเตอร์ กรู๊ป, ๒๕๔๔), หน้า ๔๙.

^{๖๑} สมศักดิ์ คงเที่ยง, หลักการบริหารการศึกษา, (พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒) หน้า ๖๔.

^{๖๒} ธีรยุทธ พึ่งเที่ยง, คู่มือการพัฒนาวิชาชีพครู, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๖.

^{๖๓} กิดานันท์ มลิทอง, เทคโนโลยีและสื่อสารเพื่อการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๖-๒๙.

๓. บรรยากาศที่มีการยอมรับนับถือ (Respect) เป็นบรรยากาศที่ครูรู้สึกว่าคุณนักเรียนเป็นบุคคลสำคัญ มีคุณค่า และสามารถเรียนได้ อันส่งผลให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและเกิดความยอมรับ นับถือตนเอง

๔. บรรยากาศที่มีความอบอุ่น (Warmth) เป็นบรรยากาศทางด้านจิตใจ ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในการเรียน การที่ครูมีความเข้าใจนักเรียน เป็นมิตร ยอมรับให้ความช่วยเหลือ จะทำให้นักเรียนเกิดความอบอุ่น สบายใจ รักครู รักโรงเรียน และรักการมาเรียน

๕. บรรยากาศแห่งการควบคุม (Control) การควบคุมในที่นี้ หมายถึง การฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัย มิใช่การควบคุม ไม่ให้อิสระ ครูต้องมีเทคนิคในการปกครองชั้นเรียนและฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้สิทธิ หน้าที่ของตนเองอย่างมีขอบเขต

๖. บรรยากาศแห่งความสำเร็จ (Success) เป็นบรรยากาศที่ผู้เรียนเกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จในงานที่ทำ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ผู้สอนจึงควรพูดถึงสิ่งที่ผู้เรียนประสบความสำเร็จให้มากกว่าพูดถึงความล้มเหลว เพราะการที่คนเราคำนึงถึงแต่สิ่งที่ล้มเหลว จะมีผลทำให้ความคาดหวังต่ำ ซึ่งไม่ส่งเสริมให้การเรียนรู้ดีขึ้น^{๖๔}

สุนน อมรวิวัฒน์ ได้สรุปผลการวิจัยเรื่องสภาพในปัจจุบันและปัญหาด้านการเรียนการสอนของครู ประถมศึกษาไว้ สรุปได้ว่า บรรยากาศในชั้นเรียนต้องมีลักษณะทางกายภาพที่อำนวยความสะดวกต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สร้างความสนใจใฝ่รู้และศรัทธาต่อการเรียน ดังนั้นจึงสามารถแบ่งประเภทของบรรยากาศในชั้นเรียนได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. บรรยากาศทางกายภาพ (Physical Atmosphere)

บรรยากาศทางกายภาพหรือบรรยากาศทางด้านวัตถุ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมต่างๆภายในห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย น่าดู มีความสะอาด มีเครื่องใช้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆที่จะส่งเสริมให้การเรียนรู้ของนักเรียนสะดวกขึ้น เช่น ห้องเรียนมีขนาดที่เหมาะสม แสงเข้าถูกทาง และมีแสงสว่างเพียงพอ กระดานดำมีขนาดเหมาะสม โต๊ะเก้าอี้มีขนาดเหมาะสมกับวัยนักเรียน เป็นต้น

๒. บรรยากาศทางจิตวิทยา (Psychological Atmosphere)

บรรยากาศทางจิตวิทยา หมายถึง บรรยากาศทางด้านจิตใจที่นักเรียนรู้สึกสบายใจ มีความอบอุ่น มีความเป็นกันเอง มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และมีความรัก ความศรัทธาต่อผู้สอน ตลอดจนมีอิสระในความกล้าแสดงออกอย่างมีระเบียบวินัยในชั้นเรียน^{๖๕}

อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ ได้กล่าวถึง สภาพแวดล้อมทางการเรียน (Learning Environment) ว่าหมายถึง สภาวะใดๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม (Concrete Environmental) หรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ได้แก่ สภาพต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคาร สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ วัสดุ อุปกรณ์ หรือสื่อต่างๆ รวมทั้งสิ่งต่างๆ ที่อยู่ตาม ธรรมชาติ อันได้แก่

^{๖๔}พรณี ชูทัย, จิตวิทยาการเรียนการสอน, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท คอมแพคท์ พรินท์ จำกัด, ๒๕๓๘), หน้า ๒๖๑-๒๖๓.

^{๖๕}สุนน อมรวิวัฒน์, การเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ, (กรุงเทพมหานคร : ป.สัมพันธ์การพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๔๕.

ต้นไม้ พืช ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ส่วนสภาพแวดล้อมที่เป็นนามธรรม (Abstract Environment) หรือสภาพแวดล้อมทางด้านจิตวิทยา (Psychological Environmental) ได้แก่ ระบบคุณค่าที่ยึดถือ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรม ของกลุ่มสังคมข่าวสาร ความรู้ ความคิด ตลอดจนความรู้สึกนึกคิด และเจตคติต่างๆไม่ว่าจะเป็นของตัวเองหรือคนอื่นก็ตามก็จัดว่าเป็นสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนที่เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะต้องเอาใจใส่ และจัดเตรียมสถานที่หรือสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพื่อผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเข้าใจและได้ผล^{๖๖}

จากความหมายและทฤษฎีด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอนที่กล่าวมา จึงพอจะสรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอนเป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่ใกล้ชิดตัวผู้สอนและผู้เรียนมากที่สุด ก็คือสภาพแวดล้อมในห้องเรียนจะต้องเอื้อต่อการเรียนการสอนในรายวิชานั้น การจัดสภาพแวดล้อมภายในบริเวณโรงเรียนก็ต้องเอื้อต่อการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมบุคคล คือ ครูและเพื่อนรอบข้างจะต้องเป็นกัลยาณมิตรที่ดี มีแหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอภายในโรงเรียนและผู้สอนจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียนด้วย ซึ่งส่งผลต่อการเรียนการสอนของผู้เรียนและครู สภาพแวดล้อมยังเป็นสภาวะใดๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม (Concrete Environmental) หรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ได้แก่ สภาพต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคาร สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ วัสดุ อุปกรณ์ หรือสื่อต่างๆ รวมทั้งสิ่งต่างๆ ที่อยู่ตามธรรมชาติ ผู้สอนจึงต้องให้ความสำคัญต่อการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอนให้มากเพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของผู้เรียน

๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการค้นคว้าทางเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่ามีเอกสารงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

สุรเดช บัวหลวง ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอมะนัง จังหวัดหนองคาย พบว่า (๑) ครู อาจารย์ โดยส่วนรวม จำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียนมีความเห็นว่าปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ๕ ด้าน คือ งานด้านหลักการ จุดมุ่งหมายหลักสูตร งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานด้านการจัดการเรียนการสอน งานด้านนิเทศ การเรียนการสอน งานด้านการใช้วัดกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ส่วนอีก ๒ ด้านที่เหลือมีปัญหาในระดับน้อย คือ งานด้านการจัดการสายงานการบริหารงานวิชาการและหน้าที่ความรับผิดชอบ และงานด้านการวางแผนงานวิชาการ ยกเว้นครู อาจารย์ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยเพียงด้านเดียวคืองานด้านการวางแผนงานวิชาการ (๒) ครู อาจารย์ โดยส่วนรวมแล้ว ได้เสนอแนวทางการแก้ไข

^{๖๖} อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์, สภาพแวดล้อมการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๕), หน้า ๕๗.

ปัญหา คือ จัดการอบรม จัดกิจกรรม นิเทศ ติดตามผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนโดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอต่อโรงเรียน^{๖๗}

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้วิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา ผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นโครงสร้างของหลักสูตรซึ่งมุ่งไปที่เนื้อหาสาระส่วนใหญ่มีความง่ายยากปานกลาง ด้านการบริหาร โรงเรียนไม่มีผลทำให้นักเรียนไม่ชอบ ไม่สนใจ ไม่อยากเรียนด้านผู้สอน มีส่วนร่วมทำให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เปื่อหน่ายในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เนื่องจากผู้สอนขาดสิ่งเร้า สิ่งจูงใจ ในทางบวกแก่นักเรียน อันได้แก่บุคลิกภาพ และเทคนิคการสอน^{๖๘}

กาญจนา เวชยนต์ ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนจริยศึกษาของครูสังคมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ เขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนสังคมศึกษา ส.๔๐๒ และนักเรียนมีปัญหาในระดับปานกลาง^{๖๙}

นรา ตรีธัญญา ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการนำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า มีการนำหลักธรรมวิชาทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนในระดับมาก^{๗๐}

ปรีชา ปรีชาโน (แสงราม) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนสตรีวัดระฆัง เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ๑) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ๒) ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน เช่น รูปภาพ วิดีทัศน์ ม้วนเทปบันทึกเสียง อย่างพอเพียง และมีเพียงเรื่องใช้บทความสั้น ๆ ที่เกี่ยวกับการทำบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

^{๖๗} สุรเดช บัวหลวง, “ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๒), หน้า ๙๒.

^{๖๘} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, **ผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : ศุภสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๗), หน้า ๑๒.

^{๖๙} กาญจนา เวชยนต์, “ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนจริยศึกษาของครูสังคมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ เขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ **ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕), หน้า ๗๒.

^{๗๐} นรา ตรีธัญญา, “การศึกษาการนำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ”, วิทยานิพนธ์ **ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๓), หน้า ๖๕.

เพื่อให้นักเรียนเกิดความศรัทธา มีระดับปัญหาอยู่ในระดับมาก ๓) ด้านการวัดและประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับน้อยในทุกข้อ^{๗๑}

เอนัง คุ่มคง ได้ทำการวิจัยเรื่อง”การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่๒โดยการสอนแบบพุทธวิธี มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการสอนแบบพุทธวิธีและการศึกษาแบบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนการสอนตามแบบพุทธวิธีการสอน ผลการวิจัยพบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนโดยการสอนแบบพุทธวิธี นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการเรียนโดยพุทธวิธีทำให้นักเรียนตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลของคนอื่นและการเรียนที่มีการทำสมาธิก่อนเรียนจะช่วยให้มีความพร้อมในการเรียนมากขึ้น”^{๗๒}

พนิดา สิ้นสุวรรณ, วีระวัฒน์ พูลทวี และอัญชลี เศรษฐเสถียร ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาพุทธศักราช ๒๕๒๔ ของครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา ๘ และศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๘๙ คน ผลการวิจัยพบว่า จุดประสงค์ของหลักสูตรสามารถนำไปปฏิบัติจริงในห้องเรียนได้น้อยมาก เนื้อหาวิชาได้เสริมความรู้พื้นฐานให้แก่เด็กนักเรียนมาก การเรียนการสอนของครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการบรรยายและมีกิจกรรมเสริมประกอบการใช้สื่อการเรียนการสอนครูส่วนใหญ่ได้ทำไม่บ่อยครั้ง กิจกรรมที่ทำบ่อยครั้งคือการสวดมนต์ไหว้พระการฝึกสมาธิให้มีสติสงบ ปัญหาการเรียนการสอนพบว่าครูไม่สามารถสอนได้บรรลุตามหลักสูตรที่มีลักษณะที่เป็นนามธรรมและความซ้ำซ้อนกันมากในแต่ละระดับชั้นการสอนเนื้อหาให้เกิดความคิดรวบยอดน้อยอยากมาก การจัดกิจกรรมครูส่วนใหญ่มีปัญหาเพราะครูส่วนใหญ่ขาดทักษะการฝึกอบรมและสนับสนุนจากผู้บริหารและตลอดจนไม่มีความรู้ความสามารถ การวัดประเมินผลยังใช้แบบปรนัยเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะครูผู้สอนไม่เข้าใจวิธีการวัดผลและประเมินผลที่ถูกต้อง^{๗๓}

พัฒนา จันทนา ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักเรียนเขตพื้นที่การศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนในเขตการศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

^{๗๑}ปรีชา ปรีชาโน (แสงราม), “การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนสตรีวัดระฆัง เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๗๗-๗๘.

^{๗๒}เอนัง คุ่มคง , “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒โดยการสอนแบบพุทธวิธี”, **ปริญญาณานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๗๘.

^{๗๓}พนิดา สิ้นสุวรรณ, วีระวัฒน์ พูลทวี และอัญชลี เศรษฐเสถียร, “สภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาพุทธศักราช ๒๕๒๔ ของครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา ๘”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๒), หน้า ๙๖.

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในด้านเนื้อหาวิชา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการวัดผลการประเมินผล การใช้เทคนิควิธีการสอนของครู จากกลุ่มตัวอย่าง ๓๖๖ ผลการวิจัยพบว่าเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนา พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการวัดผลการประเมินผล การใช้เทคนิควิธีการสอนของครูมีความเหมาะสมทุกด้าน และผู้วิจัยเสนอแนะในประเด็นสำคัญว่าควรมีการเตรียมตัว ผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในเนื้อหาวิชา การจัดการเรียนการสอน การวัดผลการประเมินผล และเทคนิควิธีการสอนต่างๆ^{๗๔}

สำราญ รัตนทิพยาภรณ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นและความคิดรวบยอดและเจตคติต่อพระพุทธศาสนาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องความคิดรวบยอดและเจตคติต่อพระพุทธศาสนาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนพระพุทธศาสนาของผู้บริหารและครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีเจตคติและความคิดเห็นในระดับที่ดีมาก ในเรื่องหลักธรรมคำสอน และความเชื่อเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอน ความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา การเผยแพร่และการเป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้อื่นยึดถือปฏิบัติ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาที่มีความคิดเห็นด้วยอย่างยิ่ง เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่ความสอดคล้องกับหลักสูตรและสังคมเหมาะสมกับสภาพของสังคมปัจจุบัน ความรู้พื้นฐานของนักเรียนและความยากง่ายของเนื้อหาปัญหาอุปสรรค คือ เนื้อหาบางเรื่องยากเกินไปสำหรับเด็กเอกสารค้นคว้ามีน้อยด้านจุดมุ่งหมายมีความคิดเห็นเหมาะสมในการสอนที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและมีจุดมุ่งหมายเหมาะสมกับวุฒิภาวะของนักเรียน รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและให้ข้อเสนอแนะมีจุดหมายบางข้อที่ไม่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน ยากเกินไปและเน้นทฤษฎีมากเกินไปนำไปปฏิบัติยาก ด้านสื่อการเรียนการสอนของครูผู้มีความคิดเห็นอย่างยิ่งในการนำวัสดุมาจากท้องถิ่นมาใช้ ปัญหาด้านสื่อการสอนคือ มีสื่อการสอนน้อยมาก สื่อไม่เร้าความสนใจ ขาดสื่อที่เหมาะสม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนเห็นด้วยอย่างยิ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ปัญหาด้านกิจกรรม การเรียนการสอน ในปัจจุบันพบว่า บางกิจกรรมน่าเบื่อหน่าย นักเรียนไม่ค่อยให้ความสนใจมากนักในการเข้าร่วมกิจกรรม การสอนจัดไม่ต่อเนื่อง และส่วนใหญ่สอนวิธีแบบบรรยาย ด้านการวัดผลประเมินผลมีความคิดเห็นด้วย ในการประเมินผลเป็นระยะโดยสังเกตพฤติกรรมให้ครอบคลุมเนื้อหาวิชา รวมทั้งให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในติดตามพฤติกรรมนักเรียนที่บ้าน ปัญหาพฤติกรรมการวัดประเมินผลทางด้านความรู้สีกวัดได้ยาก ไม่สามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบ การสังเกตนักเรียนต้องใช้เวลานานและวัดได้ไม่ครอบคลุมเนื้อหา ด้านบรรยากาศและเสริมสร้างศรัทธาได้แนะนำให้เชิญวิทยากรมาบรรยายธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การกิจกรรมหมู่บ้านพระรัตนตรัย การนำนักเรียนไปสนทนาธรรมปัญหาในด้านนี้แก่พระไม่เป็นผู้นำทางศาสนา และวิทยากรไม่เข้าใจในพระพุทธศาสนาและมีน้อย ด้านบุคลิกภาพของครูผู้สอน มีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ

^{๗๔}พัฒนา จันทนา, “ความคิดเห็นของนักเรียนเขตพื้นที่การศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๒), หน้า ๘๖.

ครูผู้สอนต้องเป็นแบบที่ดี สำหรับนักเรียน เป็นผู้ที่มีความสุภาพอ่อนโยนเรียบร้อย ปัญหาในด้านนี้พบว่าครูขาดความมั่นใจ ครูไม่เป็นแบบอย่างที่ดี ขาดแคลนครู ครูทำงานไม่นึกถึงจรรยาบรรณ^{๗๕}

ฉวีวรรณ ยะสุรินทร์ ได้ศึกษาพัฒนาหน่วยการเรียนรู้การสอนเรื่อง พระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โดยมีวัตถุประสงค์พัฒนาหน่วยการเรียนรู้การสอนเรื่อง พระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนพระพุทธศาสนาเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนและความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หน่วยการเรียนรู้การสอนวิชาพระพุทธศาสนากับนักเรียนที่เรียนโดยแผนการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองที่สอนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่สอนโดยแผนการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๑ นอกจากนี้ยังพบว่าความคิดเห็นของนักเรียนในกลุ่มทดลองตามหน่วยการเรียนรู้สอนนักเรียนชอบที่จะเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้การสอนนี้เป็นการเรียนที่มีกิจกรรมการเรียนรู้สอนนักเรียนชอบที่จะเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้การสอนนี้เพราะเป็นหน่วยการเรียนรู้สอนที่มีกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้การสอนหลากหลาย ส่วนความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนการสอนปกตินักเรียนส่วนมากไม่พอใจที่จะเรียนเพราะคิดว่าเนื้อหาไม่มีประโยชน์กิจกรรมการเรียนรู้การสอนและสื่อการเรียนรู้การสอนไม่น่าสนใจ^{๗๖}

นงลักษณ์ จันทรแสนโรจน์ วิจัยปัญหาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของครูและนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าครูเคยชินกับการสอนแบบบรรยาย นักเรียนก็เคยชินกับการสอนแบบบรรยายของครู ครูต้องการสื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัย นักเรียนต้องการครูที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและควรไปทัศนศึกษานอกสถานที่^{๗๗}

จรัล กาอินทร์ ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอบ้าน จังหวัดลำปาง พบว่าครูมีปัญหาการใช้สื่อ ขาดแคลนสื่อทั้งปริมาณและคุณภาพ สื่อที่ใช้เป็นหนังสือ รูปภาพ ของจริง วิดีทัศน์ ส่วนใหญ่ครู ใช้การสอนแบบบรรยาย การประเมินผลควรประเมินผลให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย^{๗๘}

บุญเรียง ขจรศิลป์ ศึกษาหลักสูตรพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การศึกษา พบว่าการวัดผลประเมินผลวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างจากวิชาสามัญทั่วไป เพราะต้อง

^{๗๕} สาราญ รัตนทิพยาภรณ์, “ความคิดรวบยอดและเจตคติต่อพระพุทธศาสนาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนพระพุทธศาสนาของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ สังกัดสำนักงานประถมศึกษา อำเภอมะอวย จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๗), หน้า ๙๓.

^{๗๖} ฉวีวรรณ ยะสุรินทร์, “การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้การสอนเรื่อง พระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔”, ปรินญาณิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐), หน้า ๖๙.

^{๗๗} นงลักษณ์ จันทรแสนโรจน์, “ปัญหาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของครูและนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร”, ปรินญาณิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๒), หน้า ๘๐.

^{๗๘} จรัล กาอินทร์, “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอบ้าน จังหวัดลำปาง”, การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐), หน้า ๙๗.

อาศัยการวัดและประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย การวัดผู้เรียนด้านพฤติกรรมและการปฏิบัติหลักคำสอนพระพุทธเจ้าเป็นสิ่งจำเป็นครูต้องสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของนักเรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งร่างกายจิตใจ อารมณ์และสังคมควบคู่กันไป^{๗๙}

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน มีปัญหาในหลายด้าน เช่น ด้านการวางแผนยังมีความไม่ชัดเจนและขาดการวางแผน ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรมีการสนับสนุนในการจัดทำเอกสารหลักสูตรเพิ่มเติมไม่ดีเท่าที่ควร ด้านการเรียนการสอนยังขาดความพร้อมเรื่องห้องเรียนและไม่มีอุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสม ด้านการนิเทศยังขาดการติดตามประเมินผลการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนและไม่มีแผนการนิเทศที่เป็นระบบและชัดเจน ส่วนด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนนั้นทางโรงเรียนขาดเครื่องมือที่ได้มาตรฐานในการวัดผลการเรียนรู้

พระมหาทองดี ปัญญาวิโร (กันทวงศ์) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามทรรศนะของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดเทพลีลา เขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจการสอนของ ครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามทรรศนะของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดเทพลีลา เขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพของนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนในโรงเรียนวัดเทพลีลา ปีการศึกษา ๒๕๔๖ จำนวน ๒๖๙ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ ผลการวิจัยพบว่า

๑. นักเรียนผู้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นชาย คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๒ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๓ สำหรับระดับผลการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาในภาคเรียนที่ผ่านมา มีเกรดเฉลี่ย ๓ คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๐ และเกรดเฉลี่ยรวมของทุกวิชา ๒.๐๐ - ๓.๐๐ คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๓

๒. นักเรียนมีความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในภาพรวมและรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก โดยอันดับแรก ๒ ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะของครูพระช่วยสอน และด้านเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนา รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมการเรียน การสอน ด้านวิธีการสอน และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนตามลำดับ

^{๗๙} บุญเรียง ขจรศิลป์, วิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : พิสิษฐ์เซ็นเตอร์, ๒๕๓๐), หน้า ๘๔.

๓. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกันและมีเกรดเฉลี่ยรวมของทุกวิชาต่างกันมีความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันและนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาในภาคเรียนที่ผ่านมาต่างกันมีความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๘๐}

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการชี้แนะให้คนในสังคมอยู่ในกรอบศีลธรรมอันงาม อีกทั้งพระสงฆ์ยังส่งเสริมเด็กนักเรียนให้ได้การศึกษาในทางธรรมและทางสามัญ เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี และเป็นคนเก่งพร้อมทั้งคุณธรรมจริยธรรม ยึดเหนี่ยวหลักธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตการวางตัวของครูพระสอนศีลธรรม ขึ้นอยู่กับการวางตัว การปฏิบัติ การนำเสนอความรู้ ความสามารถ และวุฒิทางการศึกษา และสภาพแวดล้อม วิธีสอนที่ลึกซึ้งสามารถเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนที่ตรงต่อปริยัติ ปฏิบัติ ยังผู้ปฏิบัติให้ซาบซึ้งในพระธรรมของพระพุทธองค์ สิ่งเหล่านี้ก็เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่ทำให้บทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประสบผลสำเร็จได้

๒.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๕ ด้าน ได้แก่

๑. ด้านเทคนิคการสอน
๒. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
๓. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน
๔. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอน

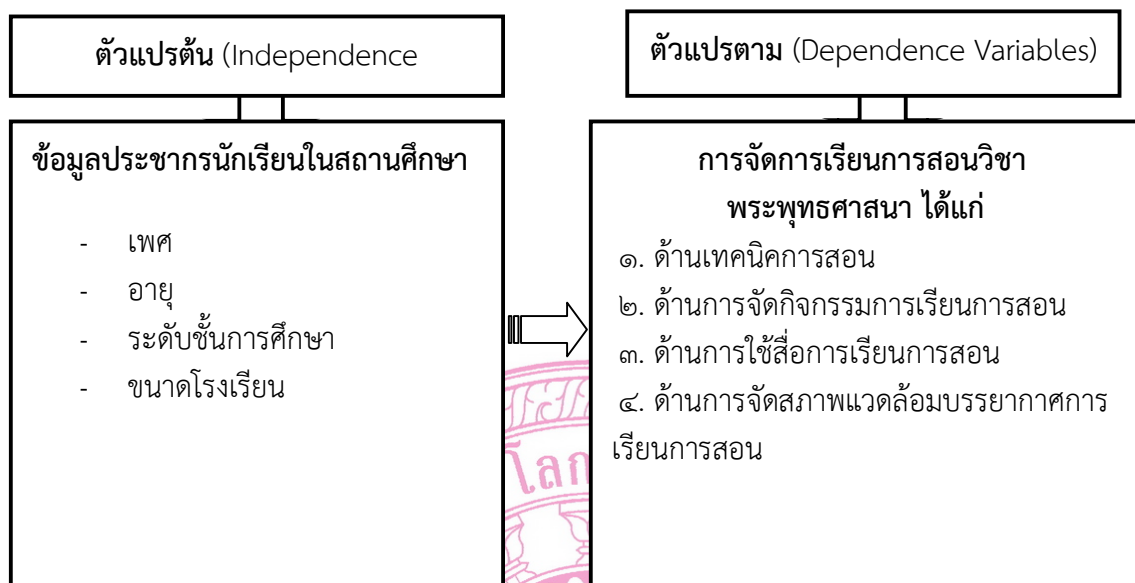
โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independence Variables) คือ ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา และขนาดโรงเรียน

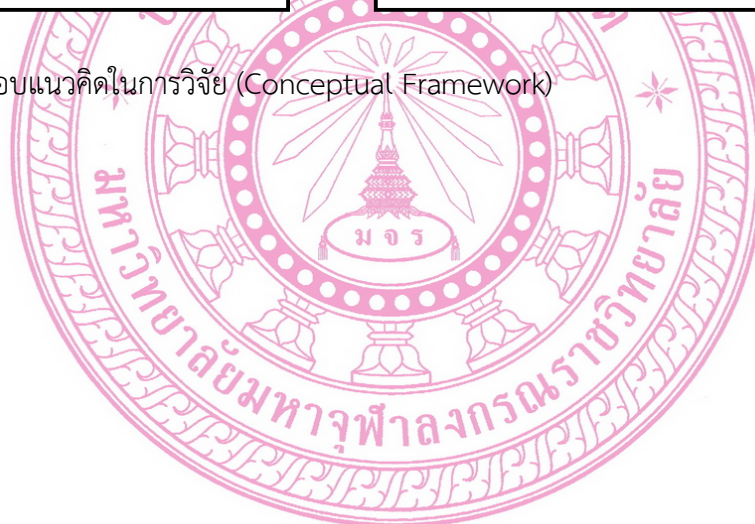
ตัวแปรตาม (Dependence Variables) คือ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมและงานวิจัยเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

^{๘๐}พระมหาทองดี ปัญญาชีโร (กันทวงศ์), “ความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามทรรศนะของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดเทพศิลา เขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๙), บทคัดย่อ.

แผนภูมิที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตลอดจนเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๓ การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

๓.๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑.๑ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีจำนวนนักเรียน ๑,๐๓๔ คน

๓.๑.๒ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (เฉพาะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ จำนวน ๑๑ โรงเรียน) โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ๒๘๘ คน จากเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรทาร์ยามาเน่ (Taro Yamane)^๑ ดังตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	ประชากร/คน	กลุ่มตัวอย่าง/คน
๑. โรงเรียนวัดวงษ์สวรรค์	๒๑	๖
๒. โรงเรียนกลางคลอง๒๗	๒๔	๗
๓. โรงเรียนคอตัน๒๗	๓๘	๑๑
๔. โรงเรียนวัดห้วยจรเข้ม	๓๓	๙
๕. โรงเรียนวัดลาดทราย	๙๔	๒๖
๖. โรงเรียนวัดศรีประชา	๒๐๔	๕๗
๗. โรงเรียนวัดยมนาตามธรรม	๕๕	๑๕

^๑ ชานินท์ ศิลปจารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยSPSS, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๑), หน้า ๔๙.

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ)

โรงเรียน	ประชากร/คน	กลุ่มตัวอย่าง/คน
๘. โรงเรียนวัดศิวาราม	๖๕	๑๘
๙. โรงเรียนวังน้อยวิทยาคม	๑๘๑	๕๐
๑๐. โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์	๑๙๐	๕๓
๑๑. โรงเรียนชลประทานนุเคราะห์	๑๒๙	๓๖
รวม	๑,๐๓๕	๒๘๘

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาจากแนวคิดที่ต้องการศึกษา ๕ ด้าน มีทั้งหมด ๒ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติการที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ทั้ง ๕ ด้าน ตามที่กำหนดในขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหา

แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี ๕ ระดับ ดังนี้

ระดับ ๕ หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

ระดับ ๔ หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

ระดับ ๓ หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

ระดับ ๒ หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

ระดับ ๑ หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

การแปลความหมายของข้อมูลในแบบสอบถาม พิจารณาจากระดับคะแนนเฉลี่ยช่วงระดับคะแนน (Class Interval) ๕ ระดับ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

๑.๐๐ – ๑.๔๙ หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

๑.๕๐ – ๒.๔๙ หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

๒.๕๐ – ๓.๔๙ หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

๓.๕๐ – ๔.๔๙ หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

๔.๕๐ – ๕.๐๐ หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

๓.๓. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสร้างและพัฒนาเครื่องมือโดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๓.๓.๑ ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

๓.๓.๒ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบว่า แบบสอบถามตรงตามเนื้อหาสาระที่จะศึกษาหรือไม่ และปรับปรุงให้สมบูรณ์

๓.๓.๓ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาหาค่า IOC ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง ๐.๖๐ - ๑.๐๐ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง

๓.๓.๔ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วทดลองใช้ (Try Out) จำนวน ๓๐ ชุด กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๙๖๘

๓.๓.๕ นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ และได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับจริง และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรเป้าหมายต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๓.๔.๑ ผู้วิจัยติดต่อคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนทั้ง ๑๑ โรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

๓.๔.๒ ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปตามโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง ๑๑ โรงเรียน โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง แล้วเก็บแบบสอบถามกลับคืนมาด้วยตนเอง

๓.๔.๓ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

๓.๕. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

๓.๕.๑ นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดมาคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์

๓.๕.๒ กำหนดคะแนนของแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ดังนี้

ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	ให้ ๑ คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อย	ให้ ๒ คะแนน
ระดับความคิดเห็นปานกลาง	ให้ ๓ คะแนน
ระดับความคิดเห็นมาก	ให้ ๔ คะแนน
ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	ให้ ๕ คะแนน

๓.๕.๓ นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ทางสังคมศาสตร์ เพื่อใช้วิเคราะห์หาค่าสถิติตามจุดมุ่งหมาย และสมมติฐานที่ตั้งไว้

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

๑. หาค่าร้อยละและค่าความถี่ของตัวแปรสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

๒. หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายข้อ และโดยรวม และแปลความหมายของระดับปฏิบัติการต่อการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ ในด้านเนื้อหาของหลักสูตร ด้านเทคนิคการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล โดยใช้เกณฑ์ของวิเชียร เกตุสิงห์^๒ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๔๙	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ – ๒.๔๙	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อย
ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ – ๓.๔๙	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ – ๔.๔๙	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมาก
ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ – ๕.๐๐	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

๓.๕.๔ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอเป็นคำร้อยละ

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ มีดังนี้

ข้อมูลคำนวณหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการ ดังนี้

๑. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง นำเสนอโดยใช้สถิติร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) และการวิเคราะห์ความต่างกันระหว่างตัวแปรต่างๆ ใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๒. สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) สถิติทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรต่างๆ โดยใช้สถิติที่ทดสอบ (T-test) ในการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ ๒ กลุ่มขึ้นไปใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดทางเดียว (One-way Analysis of Variance : ANOVA) เป็นค่าที่สำคัญทางสถิติและเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significance Difference)

^๒วิเชียร เกตุสิงห์, ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่ายๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้, (ข่าวสารการวิจัยการศึกษา, ๒๕๔๓), หน้า ๙.

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้เรียงลำดับการนำเสนอ ดังนี้

ตอนที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน และขนาดโรงเรียน โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ ๒ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านเทคนิคการสอน ๒. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ๓. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน และ ๔. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอน โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ ๓ วิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบความแตกต่างการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานที่แตกต่างกัน โดยใช้ค่า F-test (One-Way ANOVA) และ (t-test Independent Sample)

ตอนที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ ๑ นี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๒๘๘ คน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน และขนาดโรงเรียน โดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละ ดังปรากฏในตาราง ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพทั่วไป

สถานภาพทั่วไป	จำนวน (n=๒๘๘)	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	๑๒๖	๔๓.๘
- หญิง	๑๖๒	๕๖.๓
อายุ		
- ต่ำกว่า ๑๐ ปี	๖๑	๒๑.๒
- ๑๑ ปีขึ้นไป	๒๒๗	๗๘.๘
ระดับชั้นเรียน		
- ประถมศึกษาปีที่ ๔	๗๘	๒๗.๑
- ประถมศึกษาปีที่ ๕	๑๐๑	๓๕.๑
- ประถมศึกษาปีที่ ๖	๑๐๙	๓๗.๘
ขนาดโรงเรียน		
- โรงเรียนขนาดเล็ก	๕๒	๑๘.๑
- โรงเรียนขนาดกลาง	๘๒	๒๘.๕
- โรงเรียนขนาดใหญ่	๑๕๔	๕๓.๕
รวม	๒๘๘	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๓ รองลงมาคือเพศชาย จำนวน ๑๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๘ ด้านอายุพบว่าส่วนใหญ่ มีอายุ ๑๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๘ รองลงมาคืออายุต่ำกว่า ๑๐ ปี จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๒ ด้านกำลังศึกษาในระดับชั้นเรียน พบว่าส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๑๐๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๘ รองลงมาคือระดับประถมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๑๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๑ สุดท้ายคือระดับประถมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๗๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๑ ด้านขนาดโรงเรียน พบว่าส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน ๑๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๕ รองลงมาคืออยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน ๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๕ สุดท้ายคืออยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน ๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๑ ตามลำดับ

ตอนที่ ๒ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านเทคนิคการสอน ๒. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ๓. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน และ ๔. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอน

การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ ๒ เป็นการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านเทคนิคการสอน ๒. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ๓. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน และ ๔. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวม รายด้าน และรายข้อ โดยใช้ระดับเกณฑ์การแปลคะแนนของวิเชียร เกตุสิงห์^๑ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๔๙	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ – ๒.๔๙	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อย
ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ – ๓.๔๙	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ – ๔.๔๙	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมาก
ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ – ๕.๐๐	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

^๑ วิเชียร เกตุสิงห์, ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่ายๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้, (ข่าวสารการวิจัยการศึกษา, ๒๕๕๓), หน้า ๙.

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใน ๔ ด้าน

การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา	ระดับความคิดเห็น (n = ๒๘๘)			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
๑. ด้านเทคนิคการสอน	๔.๑๐	๐.๕๖	มาก	๑
๒. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	๓.๗๗	๐.๗๕	มาก	๔
๓. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	๔.๐๐	๐.๖๑	มาก	๓
๔. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอน	๔.๐๕	๐.๕๙	มาก	๒
ค่าเฉลี่ยรวม	๔.๐๗	๐.๕๖	มาก	

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๗$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านเทคนิคการสอน ($\bar{X} = ๔.๑๐$) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๔.๐๕$) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๔.๐๐$) และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๓.๗๗$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านเทคนิคการสอน

ด้านเทคนิคการสอน	ระดับความคิดเห็น (n = ๒๘๘)			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
๑. ครูสอนมีการนำเข้าสู่บทเรียนที่น่าสนใจเสมอ	๔.๑๓	๐.๗๗	มาก	๓
๒. ครูสอนดีอธิบายยกตัวอย่างประกอบการเรียนเข้าใจง่าย	๔.๑๔	๐.๘๒	มาก	๒
๓. การสอนของครูมีการเลือกใช้วิธีการสอนหลากหลายรูปแบบ	๔.๐๘	๐.๙๒	มาก	๔
๔. ครูมีการตั้งคำถามเกี่ยวกับคุณธรรมกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิด	๔.๑๘	๐.๗๖	มาก	๑
๕. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนถามโต้ตอบในชั้นเรียน	๓.๙๘	๐.๙๔	มาก	๕
ค่าเฉลี่ยรวม	๔.๑๐	๐.๕๖	มาก	

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านเทคนิคการสอน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๐$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ข้อ ๔. ครูมีการตั้งคำถามเกี่ยวกับคุณธรรมกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิด ($\bar{X} = ๔.๑๘$) ข้อ ๒. ครูสอนดีอธิบายยกตัวอย่างประกอบการเรียนเข้าใจง่าย ($\bar{X} = ๔.๑๔$) ข้อ ๑. ครูสอนมีการนำเข้าสู่บทเรียนที่น่าสนใจเสมอ ($\bar{X} = ๔.๑๓$) ข้อ ๓. การสอนของครูมีการเลือกใช้วิธีการสอนหลากหลายรูปแบบ ($\bar{X} = ๔.๐๘$) และข้อ ๕. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนถามโต้ตอบในชั้นเรียน ($\bar{X} = ๓.๙๘$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอน

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น (n = ๒๘๘)			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
๑. ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในชั้นเรียน	๓.๘๓	๐.๙๔	มาก	๓
๒. ครูสอนด้วยการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา นอกสถานที่	๓.๓๗	๑.๑๑	ปานกลาง	๕
๓. ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม	๓.๘๘	๑.๑๔	มาก	๒
๔. ครูสอนด้วยการจัดกิจกรรมด้านพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา	๓.๘๒	๐.๙๗	มาก	๔
๕. ครูสอนให้นักเรียนจัดกิจกรรมวันสำคัญของพระพุทธศาสนา	๓.๙๖	๐.๙๙	มาก	๑
ค่าเฉลี่ยรวม	๓.๗๗	๐.๗๕	มาก	

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๗๗)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดข้อ ยกเว้นข้อที่ ๒. ครูสอนด้วยการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา นอกสถานที่ ($\bar{X}$ = ๓.๓๗) อยู่ในระดับปานกลาง สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ข้อ ๕. ครูสอนให้นักเรียนจัดกิจกรรมวันสำคัญของพระพุทธศาสนา ($\bar{X}$ = ๓.๙๖) ข้อ ๓. ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X}$ = ๓.๘๘) ข้อ ๑. ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในชั้นเรียน ($\bar{X}$ = ๓.๘๓) ข้อ ๔. ครูสอนด้วยการจัดกิจกรรมด้านพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X}$ = ๓.๘๒) และข้อ ๒. ครูสอนด้วยการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา นอกสถานที่ ($\bar{X}$ = ๓.๓๗) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น (n = ๒๘๘)			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
๑. ครูใช้สื่อที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	๔.๐๙	๐.๘๒	มาก	๒
๒. ห้องเรียนจัดให้มีสื่อประกอบการสอนเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา	๓.๘๓	๐.๙๒	มาก	๕
๓. ครูสอนใช้สื่อการสอนประกอบการบรรยายอธิบายเนื้อหาสาระให้เข้าใจง่าย	๔.๐๑	๐.๙๐	มาก	๓
๔. ครูใช้สื่อประกอบการสอนพระพุทธศาสนาทำให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ได้จริง	๔.๑๖	๐.๘๒	มาก	๑
๕. ครูสอนใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยน่าสนใจในบทเรียน	๓.๙๓	๐.๘๓	มาก	๔
ค่าเฉลี่ยรวม	๔.๐๐	๐.๖๑	มาก	

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๐$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดข้อ สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ข้อ ๔. ครูใช้สื่อประกอบการสอนพระพุทธศาสนาทำให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ได้จริง ($\bar{X} = ๔.๑๖$) ข้อ ๑. ครูใช้สื่อที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ($\bar{X} = ๔.๐๙$) ข้อ ๓. ครูสอนใช้สื่อการสอนประกอบการบรรยายอธิบายเนื้อหาสาระให้เข้าใจง่าย ($\bar{X} = ๔.๐๑$) ข้อ ๕. ครูสอนใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยน่าสนใจในบทเรียน ($\bar{X} = ๓.๙๓$) และข้อ ๒. ห้องเรียนจัดให้มีสื่อประกอบการสอนเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = ๓.๘๓$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอน

ด้านการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น (n = ๒๘๘)			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
๑. สร้างสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา	๓.๖๕	๐.๙๒	มาก	๕
๒. โรงเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	๔.๐๐	๐.๘๖	มาก	๔
๓. ครูและนักเรียนเป็นกัลยาณมิตรเอื้ออารีต่อกัน	๔.๒๔	๐.๘๖	มาก	๒
๔. มีแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาที่เพียงพอในโรงเรียน	๔.๐๕	๐.๘๗	มาก	๓
๕. ครูมีความประพฤติที่ดีงามเป็นแบบอย่างให้นักเรียน	๔.๓๓	๐.๘๑	มาก	๑
ค่าเฉลี่ยรวม	๔.๐๕	๐.๕๙	มาก	

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๕$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ข้อ ๕. ครูมีความประพฤติที่ดีงามเป็นแบบอย่างให้นักเรียน ($\bar{X} = ๔.๓๓$) ข้อ ๓. ครูและนักเรียนเป็นกัลยาณมิตรเอื้ออารีต่อกัน ($\bar{X} = ๔.๒๔$) ข้อ ๔. มีแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาที่เพียงพอในโรงเรียน ($\bar{X} = ๔.๐๕$) ข้อ ๒. โรงเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = ๔.๐๐$) และข้อ ๑. สร้างสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = ๓.๖๕$) ตามลำดับ

ตอนที่ ๓ วิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบความแตกต่างการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานที่แตกต่างกัน

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนที่ ๓ นี้ เป็นการเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านเทคนิคการสอน ๒. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ๓. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน และ ๔. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอน ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน และขนาดโรงเรียน โดยใช้ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน (t-test Independent Sample) และ F-test (One-Way ANOVA) ดังปรากฏในตารางที่ ๔.๗ - ๔.๑๔

ตารางที่ ๔.๗ การเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง ๔ ด้าน จำแนกตามเพศ โดยใช้การทดสอบ t-test Independent Sample

การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา	เพศ				t	sing.
	ชาย		หญิง			
	(n = ๑๒๖)		(n = ๑๒๒)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
๑. ด้านเทคนิคการสอน	๔.๑๔	๐.๔๙	๔.๐๘	๐.๖๐	๐.๙๔๙	๐.๓๓๑
๒. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	๓.๗๕	๐.๗๓	๓.๗๙	๐.๗๖	-๐.๔๐๑	๐.๖๘๘
๓. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	๔.๐๔	๐.๕๕	๓.๙๘	๐.๖๕	๐.๘๓๔	๐.๔๐๕
๔. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอน	๓.๙๙	๐.๖๐	๔.๑๐	๐.๕๘	-๑.๕๙๓	๐.๑๑๒
ค่าเฉลี่ยรวม	๔.๐๕	๐.๔๔	๔.๐๘	๐.๔๘	-๐.๔๕๓	๐.๖๕๑

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๗ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๘ การเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง ๔ ด้าน จำแนกตามอายุ โดยใช้การทดสอบ t-test Independent Sample

การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา	อายุ				t	sing.
	ต่ำกว่า ๑๐ ปี		๑๑ ปีขึ้นไป			
	(n = ๑๒๖)		(n = ๑๖๒)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
๑. ด้านเทคนิคการสอน	๔.๒๐	๐.๕๐	๔.๐๘	๐.๕๗	๑.๕๓๙	๐.๑๒๕
๒. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	๓.๗๕	๐.๘๑	๓.๗๘	๐.๗๓	-๐.๑๙๗	๐.๘๔๔
๓. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	๔.๑๓	๐.๔๖	๓.๙๗	๐.๖๔	๑.๗๙๖	๐.๐๓๒*
๔. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอน	๔.๑๒	๐.๕๖	๔.๐๓	๐.๕๙	๑.๐๔๕	๐.๒๙๗
ค่าเฉลี่ยรวม	๔.๑๓	๐.๔๔	๔.๐๕	๐.๔๗	๑.๒๖๔	๐.๒๐๗

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๘ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๙ การเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง ๔ ด้าน จำแนกตามกำลังศึกษาในระดับชั้นเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance : ANOVA)

การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	M S	F	Sig.
๑. ด้านเทคนิคการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๒.๘๔๘	๒	๑.๔๒๔	๔.๗๐๙	๐.๐๑๐*
	ภายในกลุ่ม	๘๖.๑๘๙	๒๘๕	๐.๓๐๒		
	รวม	๘๙.๐๓๘	๒๘๗			
๒. ด้านการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๘๓๑	๒	๐.๔๑๖	๐.๗๔๖	๐.๔๗๕
	ภายในกลุ่ม	๑๕๘.๙๒๔	๒๘๕	๐.๕๕๘		
	รวม	๑๕๙.๗๕๕	๒๘๗			
๓. ด้านการใช้สื่อการเรียน การสอน	ระหว่างกลุ่ม	๕.๒๖๐	๒	๒.๖๓๐	๕.๙๕๓	๐.๐๐๓**
	ภายในกลุ่ม	๑๐๑.๙๗๕	๒๘๕	๐.๓๕๘		
	รวม	๑๐๖.๒๓๕	๒๘๗			
๔. ด้านการจัด สภาพแวดล้อมบรรยากาศ การเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๙๘๙	๒	๐.๔๙๔	๑.๔๓๐	๐.๒๔๑
	ภายในกลุ่ม	๙๘.๔๙๑	๒๘๕	๐.๓๔๖		
	รวม	๙๙.๔๗๙	๒๘๗			
๕. ค่าเฉลี่ยรวม	ระหว่างกลุ่ม	๑.๖๗๕	๒	๐.๘๓๗	๓.๙๖๗	๐.๐๒๐*
	ภายในกลุ่ม	๖๐.๑๖๘	๒๘๕	๐.๒๑๑		
	รวม	๖๑.๘๔๓	๒๘๗			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๙ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามกำลังศึกษาในระดับชั้นเรียน โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเทคนิคการสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๐ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ความคิดเห็นการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามระดับชั้นเรียน โดยภาพรวม ตามวิธี LSD (Lease significance difference)

ระดับชั้นเรียน	ป.๔	ป.๕	ป.๖
ป.๔	-	๐.๐๗๒	๐.๑๘๖*
ป.๕	-	-	๐.๑๑๔
ป.๖	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามกำลังศึกษาในระดับชั้นเรียน โดยภาพรวม พบว่าแตกต่างกันดังนี้

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ มีความคิดเห็นแตกต่างกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ความคิดเห็นการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามกำลังศึกษาในระดับชั้นเรียน ด้านเทคนิคการสอน ตามวิธี LSD (Lease significance difference)

ระดับชั้นเรียน	ป.๔	ป.๕	ป.๖
ป.๔	-	๐.๐๖๖	๐.๒๓๕*
ป.๕	-	-	๐.๑๖๘*
ป.๖	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามระดับชั้นเรียน ด้านเทคนิคการสอน พบว่าแตกต่างกันดังนี้

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ มีความคิดเห็นแตกต่างกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ความคิดเห็นการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามกำลังศึกษาในระดับชั้นเรียน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ตามวิธี LSD (Lease significance difference)

ระดับชั้นเรียน	ป.๔	ป.๕	ป.๖
ป.๔	-	๐.๑๐๑	๐.๒๙๔*
ป.๕		-	๐.๑๙๒*
ป.๖			-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามระดับชั้นเรียน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่า แตกต่างกันดังนี้

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ มีความคิดเห็นแตกต่างกับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา
อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง ๔ ด้าน จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดย
ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance :
ANOVA)

การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	M S	F	Sig.
๑. ด้านเทคนิคการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๘๐๓	๒	๐.๔๐๒	๑.๒๙๗	๐.๒๗๕
	ภายในกลุ่ม	๘๘.๒๓๕	๒๘๕	๐.๓๑๐		
	รวม	๘๙.๐๓๘	๒๘๗			
๒. ด้านการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๓.๕๙๖	๒	๑.๗๙๘	๓.๒๘๒	๐.๐๓๙*
	ภายในกลุ่ม	๑๕๖.๑๕๙	๒๘๕	๐.๕๔๘		
	รวม	๑๕๙.๗๕๕	๒๘๗			
๓. ด้านการใช้สื่อการเรียน การสอน	ระหว่างกลุ่ม	๑.๑๖๖	๒	๐.๕๘๓	๑.๕๘๑	๐.๒๐๘
	ภายในกลุ่ม	๑๐๕.๐๖๙	๒๘๕	๐.๓๖๙		
	รวม	๑๐๖.๒๓๕	๒๘๗			
๔. ด้านการจัด สภาพแวดล้อมบรรยากาศ การเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๙๗	๒	๐.๐๙๘	๐.๒๘๒	๐.๗๕๔
	ภายในกลุ่ม	๙๙.๒๘๓	๒๘๕	๐.๓๔๘		
	รวม	๙๙.๔๘๐	๒๘๗			
๕. ค่าเฉลี่ยรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๙๘๕	๒	๐.๔๙๓	๒.๓๐๘	๐.๑๐๑
	ภายในกลุ่ม	๖๐.๘๕๘	๒๘๕	๐.๒๑๔		
	รวม	๖๑.๘๔๓	๒๘๗			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๓ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามขนาด
โรงเรียน โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็น
รายด้านพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
๐.๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ความคิดเห็นการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามขนาดโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามวิธี LSD (Lease significance difference)

ขนาดโรงเรียน	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
ขนาดเล็ก	-	-๐.๓๓๖*	-๐.๒๑๒
ขนาดกลาง		-	๐.๑๒๓
ขนาดใหญ่			-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามขนาดโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน พบว่า แตกต่างกันดังนี้

นักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นแตกต่างกับนักเรียนโรงเรียนขนาดกลาง อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๑ โรงเรียน จำนวน ๒๘๘ คน ได้มาโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบค่าที (t-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : F-test) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์สถิติสำเร็จรูปผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๓ รองลงมาคือเพศชาย จำนวน ๑๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๘ ด้านอายุพบว่าส่วนใหญ่ มีอายุ ๑๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๘ รองลงมาคืออายุต่ำกว่า ๑๐ ปี จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๒ ด้านกำลังศึกษาในระดับชั้นเรียน พบว่าส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๑๐๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๘ รองลงมาคือระดับประถมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๑๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๑ สุดท้ายคือระดับประถมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๗๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๑ ด้านขนาดโรงเรียน พบว่าส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน ๑๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๕ รองลงมาคืออยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน ๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๕ สุดท้ายคืออยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน ๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๑ ตามลำดับ

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง ๔ ด้าน โดยมี ๓ อันดับแรกที่เด่นชัดได้แก่ ด้านเทคนิคการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

๕.๑.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านเทคนิคการสอน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ แต่ที่นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในด้านเทคนิคการสอน มากที่เด่นชัดใน ๓ อันดับ ได้แก่ ข้อครูมีการตั้งคำถามเกี่ยวกับคุณธรรมกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิด ข้อครูสอนคืออธิบายยกตัวอย่างประกอบการเรียนเข้าใจง่าย ข้อครูสอนมีการนำเข้าสู่บทเรียนให้น่าสนใจเสมอ ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับต่ำที่สุดคือ ข้อครูเปิดโอกาสให้นักเรียนถามโต้ตอบในชั้นเรียน และเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับมาก

๕.๑.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ แต่ที่นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุด ๓ อันดับ ได้แก่ ข้อครูมีการตั้งคำถามเกี่ยวกับคุณธรรมกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิด ข้อครูสอนคืออธิบายยกตัวอย่างประกอบการเรียนเข้าใจง่าย ข้อครูสอนมีการนำเข้าสู่บทเรียนให้น่าสนใจเสมอ ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับต่ำที่สุดคือ ในข้อครูเปิดโอกาสให้นักเรียนถามโต้ตอบในชั้นเรียน และเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นในระดับมาก

๕.๑.๕ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ แต่ที่นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนมากที่สุด ๓ อันดับ ได้แก่ ข้อครูสอนให้นักเรียนจัดกิจกรรมวันสำคัญของพระพุทธศาสนา ข้อครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม ข้อครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในชั้นเรียน ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับต่ำที่สุดคือ ข้อครูสอนด้วยการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนานอกสถานที่ และเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นในระดับมาก

๕.๑.๖ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ แต่ที่นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอนมากที่สุด ๓ อันดับ ได้แก่ ข้อครูใช้สื่อประกอบการสอนพระพุทธศาสนาทำให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ได้จริง ข้อครูใช้สื่อที่เกี่ยวกับคุณธรรมเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ข้อครูสอนใช้สื่อการสอนประกอบการบรรยายอภิปรายเนื้อหาสาระให้เข้าใจง่าย ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับต่ำที่สุดคือ ข้อห้องเรียนจัดให้มีสื่อประกอบการสอนเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา และเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นในระดับมาก

๕.๑.๗ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามเพศโดยการทดสอบค่าที (t-test) โดยภาพรวม พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้อง

กับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเทคนิคการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอนและด้านการวัดผลและประเมินผลไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านเนื้อหาของหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๑.๘ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามอายุโดยการทดสอบค่าที (t-test) โดยภาพรวม พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๑.๙ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามกำลังศึกษาในระดับชั้นเรียนและขนาดของโรงเรียนโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance : ANOVA) สรุปได้ดังนี้

๑. จำแนกตามกำลังศึกษาในระดับชั้นเรียน โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเนื้อหาของหลักสูตร ด้านเทคนิคการสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๒. จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และด้านการวัดผลและประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ข้อสรุปที่มีประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจสมควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ อภิปรายผลการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง ๔ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านเทคนิคการสอน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ แต่ที่นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในด้านเทคนิคการสอน มากที่เด่นชัดใน ๓ อันดับ ได้แก่ ข้อครูมีการตั้งคำถามเกี่ยวกับคุณธรรมกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิด ข้อครูสอนดี อธิบายยกตัวอย่างประกอบการเรียนเข้าใจง่าย ข้อครูสอนมีการนำเข้าสู่บทเรียนที่น่าสนใจเสมอ ข้อ

ที่นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับต่ำที่สุดคือ ข้อครูเปิดโอกาสให้นักเรียนถามโต้ตอบในชั้นเรียน และเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นในระดับมาก ในด้านนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาบุญเลิศ อินทพลโณ** ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนที่มีต่อการดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๕ พบว่า พระสอนศีลธรรมมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถภาพการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ครูพี่เลี้ยงมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการจัดการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนหลังจากที่พระสอนศีลธรรมเข้าไปสอนอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการสอนอยู่ในระดับมาก เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาครูและนักเรียนที่มีต่อการดำเนินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๕ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ ๐.๐๑ โดยครูมีความเห็นต่อการดำเนินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมากที่สุด รองลงมา คือนักเรียนและมีความเห็นน้อยที่สุดคือผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อทำการทดสอบต่อเนื่องด้วยวิธีจับคู่พหุคูณก็พบว่า ทุกกลุ่มมีความเห็นเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๒. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ แต่ที่นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุดได้แก่ ข้อครูมีการตั้งคำถามเกี่ยวกับคุณธรรม กระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิด ข้อครูสอนคืออธิบายยกตัวอย่างประกอบการเรียนเข้าใจง่าย ข้อครูสอนมีการนำเข้าสู่บทเรียนให้น่าสนใจเสมอ ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับต่ำที่สุดคือ ในข้อครูเปิดโอกาสให้นักเรียนถามโต้ตอบในชั้นเรียน และเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นในระดับมาก ผลวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กาญจนา เวชยนต์** ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนจริยศึกษาของครูสังคมศึกษาและนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ เขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านวัตถุประสงค์ครูผู้สอนสังคมศึกษา ส ๔๐๒ และนักเรียนคิดว่าเป็นปัญหาปานกลาง ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนสังคมศึกษา ส ๔๐๒ และนักเรียนคิดว่า เป็นปัญหาปานกลาง ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ส ๔๐๒ และนักเรียนที่มีปัญหาการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ส ๔๐๒ โดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน

๓. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ แต่ที่นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนมากที่สุดได้แก่ ข้อครูสอนให้นักเรียนจัดกิจกรรมวันสำคัญของพระพุทธศาสนา ข้อครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม ข้อครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในชั้นเรียน ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับต่ำที่สุดคือ ข้อครูสอนด้วยการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนานอกสถานที่ และเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นในระดับมาก ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาทองดี บุญญาวิโร (กันทวงศ์)** ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามทฤษฎีของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดเทพลีลา เขตบางกะปิ

สังกัดกรุงเทพมหานคร การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจการสอนของ ครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามทฤษฎีของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดเทพธิดา เขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพของนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนในโรงเรียนวัดเทพธิดา ปีการศึกษา ๒๕๔๖ จำนวน ๒๖๙ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ ผลการวิจัยพบว่า ๑. นักเรียนผู้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นชาย คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๒ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๓ สำหรับระดับผลการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาในภาคเรียนที่ผ่านมา มีเกรดเฉลี่ย ๓ คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๐ และเกรดเฉลี่ยรวมของทุกวิชา ๒.๐๐ - ๓.๐๐ คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๓ ๒. นักเรียนมีความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในภาพรวมและรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก โดยอันดับแรก ๒ ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะของครูพระช่วยสอน และด้านเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนา รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การสอน ด้านวิธีการสอน และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนตามลำดับ ๓. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกันและมีเกรดเฉลี่ยรวมของทุกวิชาต่างกันมีความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันและนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาในภาคเรียนที่ผ่านมาต่างกันมีความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการชี้นำให้คนในสังคมอยู่ในกรอบศีลธรรมอันงาม อีกทั้งพระสงฆ์ยังส่งเสริมเด็กนักเรียนให้ได้รับการศึกษาในทางธรรมและทางสามัญ เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี และเป็นคนเก่งพร้อมทั้งคุณธรรมจริยธรรม ยึดเหนี่ยวหลักธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต การวางตัวของครูพระสอนศีลธรรม ขึ้นอยู่กับการวางตัว การปฏิบัติ การนำเสนอความรู้ ความสามารถ และวุฒิทางการศึกษา และสภาพแวดล้อม วิธีสอนที่ลึกซึ้ง สามารถเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนที่ตรงต่อปริยัติ ปฏิบัติ ยังผู้ปฏิบัติให้ซาบซึ้งในพระธรรมของพระพุทธองค์ สิ่งเหล่านี้ก็เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่ทำให้บทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประสบผลสำเร็จได้

๔. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ แต่ที่นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอนมากที่สุดได้แก่ ข้อครูใช้สื่อประกอบการสอนพระพุทธศาสนาทำให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ได้จริง ข้อครูใช้สื่อที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ข้อครูสอนใช้สื่อการสอนประกอบการบรรยายอภิปรายเนื้อหาสาระให้เข้าใจง่าย ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับต่ำที่สุดคือ ข้อห้องเรียนจัดให้มีสื่อประกอบการสอนเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา และเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาทองดี ปัญญาวิโร (กันทวงศ์) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามทฤษฎีของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดเทพธิดา เขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจการสอนของ ครูพระช่วยสอนวิชา

พระพุทธศาสนา ตามทรงสนะของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดเทพลีลา เขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพของนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนในโรงเรียนวัดเทพลีลา ปีการศึกษา ๒๕๔๖ จำนวน ๒๖๙ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ้ ผลการวิจัยพบว่า ด้านคุณลักษณะของครูพระช่วยสอน และด้านเนื้อหาวิชาพุทธศาสนา รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การสอน ด้านวิธีการสอน และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนตามลำดับ

๕.๒.๒ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามเพศโดยการทดสอบค่าที (t-test) โดยภาพรวม พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเทคนิคการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอนและด้านการวัดผลและประเมินผลไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านเนื้อหาของหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๒.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามอายุโดยการทดสอบค่าที (t-test) โดยภาพรวม พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๒.๔ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามกำลังศึกษาในระดับชั้นเรียนและขนาดของโรงเรียนโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance : ANOVA) สรุปได้ดังนี้

๑. จำแนกตามกำลังศึกษาในระดับชั้นเรียน โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเนื้อหาของหลักสูตร ด้านเทคนิคการสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๒. จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และด้านการวัดผลและประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาทองดี ปญญาวชิโร (กันทวงศ์)** ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามพระศนะของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดเทพลีลา เขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจการสอนของ ครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามพระศนะของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดเทพลีลา เขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพของนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนในโรงเรียนวัดเทพลีลา ปีการศึกษา ๒๕๔๖ จำนวน ๒๖๙ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบรายคู่โดยวิธีการของ เชฟเฟ่ ผลการวิจัยพบว่า ๑. นักเรียนผู้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นชาย คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๒ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๓ สำหรับระดับผลการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาในภาคเรียนที่ผ่านมา มีเกรดเฉลี่ย ๓ คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๐ และเกรดเฉลี่ยรวมของทุกวิชา ๒.๐๐ - ๓.๐๐ คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๓ ๒. นักเรียนมีความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในภาพรวมและรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก โดยอันดับแรก ๒ ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะของครูพระช่วยสอน และด้านเนื้อหาวิชาพุทธศาสนา รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมการเรียน การสอน ด้านวิธีการสอน และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ตามลำดับ ๓. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกันและมีเกรดเฉลี่ยรวมของทุกวิชาต่างกันมีความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันและนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาในภาคเรียนที่ผ่านมาต่างกันมีความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

และในงานวิจัยของ **บุญหนา จิมนั่ง** ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๙ พบว่า พระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๙ มีประสิทธิภาพการสอนอยู่ในระดับดี เมื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมกับตัวแปรอิสระ พบว่า พระสอนศีลธรรมที่มีอายุต่างกัน มีวุฒิการศึกษาแผนกธรรมต่างกัน มีวุฒิการศึกษาแผนกบาลีต่างกัน มีประสิทธิภาพการสอนศีลธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ และในงานวิจัยของ **ธีระวัฒน์ ศรีบัติ** ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต ๑ พบว่า บทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก คือ การปฏิบัติตามแผนการตรวจสอบ และการวางแผน เปรียบเทียบบทบาทของครูจำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๒.๖ อภิปรายผลการวิจัยโดยภาพรวม

จากผลการวิจัย เรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนมีความคิดเห็นในด้านการเรียนการสอนตั้งแต่การนำเนื้อหาของหลักสูตรไปอธิบายในการสอนประกอบเทคนิคการสอน ตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาโดยใช้สื่อการสอนที่ดีทำให้ผู้เรียนมีความสนใจประกอบกับมีสภาพแวดล้อมการสอนที่เหมาะสม และในการสอนก็มีการวัดผลเป็นระยะๆ สะท้อนให้เห็นผลการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนได้ดี และมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาอีกด้วย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่องการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะความคิดเห็นเพิ่มเติมซึ่งได้จากการผลการวิจัยครั้งนี้ โดยสรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) กระทรวงศึกษาธิการควรบรรจุวิชาพระพุทธศาสนาเป็นวิชาหลักในหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนทุกระดับชั้นได้ศึกษาเล่าเรียน

๒) กระทรวงศึกษาธิการควรบรรจุพระสงฆ์ผู้มีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์ที่กำหนดเป็นผู้ทำหน้าที่ในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยตรง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

๓) กระทรวงศึกษาธิการควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา และพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑) โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา และสนับสนุนให้ครูได้พัฒนาเทคนิคการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้วย

๒) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาทั้งในและนอกพื้นที่ โดยอาราธนาพระสงฆ์ผู้มีความรู้มาเป็นวิทยากรบรรยายพิเศษ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนเพิ่มมากขึ้น

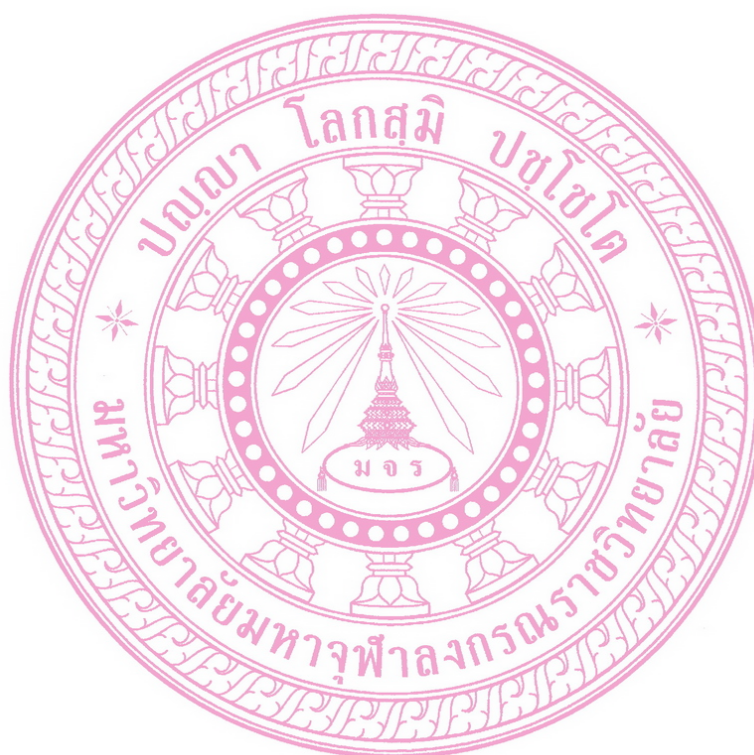
๓) คณะสงฆ์ควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ร่วมกับโรงเรียน โดยการส่งพระสงฆ์ผู้มีความรู้เข้าไปทำหน้าที่ในการสอนและเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วย

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษาวิจัยการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในเชิงคุณภาพ มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

๒) ควรศึกษาวิจัยการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในเชิงปริมาณ กับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เช่น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา หรือกับกลุ่มพื้นที่อื่นๆ เช่น ระดับจังหวัด ระดับภาค

๓) ควรศึกษาวิจัยประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่มุ่งผู้เรียน
เป็นเป็นสำคัญ เพื่อนำผลการวิจัยมาปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนที่ดีและมีประสิทธิภาพต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ข. ข้อมูลวิทยุภูมิ

(๑) หนังสือ

- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, ๒๕๕๒.
- .นิยามคำศัพท์หลักสูตร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๓.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. แนวการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๒๑.
- .คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑(ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๓๓.
- .หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๖.
- กฤษมันต์ วัฒนารงค์. เทคโนโลยีเทคนิคศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อุตสาหกรรมพิมพ์, ๒๕๕๐.
- กิดานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีและสื่อสารเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๘.
- กิติมา สุรสนธิ. ความรู้ทางการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑.
- กิติมา ปรีดีดิลก. การบริหารและการนิเทศเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : อักษราพัฒนา, ๒๕๓๒.
- กิตติ รัตนราช. สื่อการสอนและฝึกอบรม : จากสื่อพื้นฐานถึงสื่อดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- คณาจารย์ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา. เอกสารประกอบการสอน เรื่องการสื่อสารการสอน เล่ม ๑,๒. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๙.
- จันทรานี สงวนนาม. ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัทบุ๊คพอยท์ จำกัด, ๒๕๕๑.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๒.
- ทัศนีย์ ศุภเมธี. หลักการและการจัดการประถมศึกษา, กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๒.
- ทิวต์ มณีโชติ. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๔๙.
- ทศนา แชมมณี. กระบวนการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ ๔. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

- _____ .**แนวการสอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
องค์การรับส่งสินค้าพาสต์ภัณฑ์, ๒๕๕๑.
- _____ .**ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** พิมพ์
ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัทด้านสุขภาพการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๓.
- ธงชัย สันติวงษ์. **การบริหารงานบุคคล.** กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๕.
- ธานินท์ ศิลปจารุ. **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS.** พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๑.
- ธำรง บัวศรี. **ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา.** กรุงเทพมหานคร : พัฒนาการศึกษ,
๒๕๔๒.
- ธีรยุทธ พึ่งเกียรติ. **คู่มือการพัฒนาวิชาชีพครู.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, ๒๕๕๒.
- ธีระพร อวรรณโณ. **การวัดทัศนคติ : ปัญหาในการใช้เพื่อทำนายพฤติกรรม.** กรุงเทพมหานคร :
ซีเอ็ดบุ๊คส์เซ็นเตอร์, ๒๕๔๘.
- นวลจิตต์ เขาวงกตพิงค์. **ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร : ประมวลสาระ.** ๒๕๕๕.
- โนรี ใจใส. **คู่มือการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้.** สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์,
๒๕๕๒.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. **การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน.** กรุงเทพมหานคร :
ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล,
๒๕๔๓.
- บุญเลี้ยง หุมทอง. **การพัฒนาหลักสูตร.** กรุงเทพมหานคร : บริษัทแอคทีฟ พรินท์ จำกัด, ๒๕๕๓.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. **การบริหารงานวิชาการ.** กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด,
๒๕๕๓.
- _____ .**จิตวิทยาอุตสาหกรรม.** กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๔๑.
- _____ .**เทคนิคและการสอนอาชีวศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์ดี, ๒๕๕๔.
- พรณี ชูทัย. **จิตวิทยาการเรียนการสอน.** กรุงเทพมหานคร : บริษัท คอมแพคท์ พรินท์ จำกัด,
๒๕๓๘.
- พระธรรมปัญญาภรณ์, (สุชาติ ธรรมรัตน์ ป.ธ.๙) และพระมหาทองดี ปญฺญาวชิโร ป.ธ.๙. **การศึกษา
พระปริยัติ ธรรมแผนกบาลี.** กรุงเทพมหานคร : อาทรการพิมพ์, ๒๕๔๘.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **กระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคนสู่ประชาธิปไตย.**
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓.
- พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตฺโต). **กรรมของคนไทย ทำกันไว้เอง.** นครปฐม : บริษัท จ.เจริญ
อินเตอร์พรีน (ประเทศไทย) จำกัด, ๒๕๕๓.
- _____ .**พุทธวิธีในการสอน.** พิมพ์ครั้งที่ ๒๔. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้ง
แอนด์พลัสลิซซิง จำกัด, ๒๕๕๑.
- _____ .**พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ ๑๗. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **พุทธธรรม**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และคณะ. **ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาจิตวิทยา และเทคโนโลยีการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. **การเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิดวิธีและเทคนิคการสอน**. กรุงเทพมหานคร : เดอะมาสเตอร์ กรู๊ป, ๒๕๔๔.

ภาวิดา ธาราศรีสิทธิ. **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐.

—————. **การจัดและการบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. **เอกสารการสอนชุดวิชา วิทยาการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๔๐.

ราตรี พัฒนรังสรรค์. **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน**. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏจันทรเกษม, ๒๕๔๔.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. **การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**, สงขลา : นำศิลป์โฆษณา จำกัด, ๒๕๕๐.

เรืองวิทย์ นนทภาและคณะ. **เอกสารประกอบการสอน วิชาเลือกและเทคโนโลยีการสอนหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

แรมสมร อยู่สถาพร. **การสร้างและการใช้หลักสูตรประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

วไลพร คุโณทัย. **หลักการสอน**. กรุงเทพมหานคร : กรมการฝึกหัดครู, ๒๕๓๐.

วารี ธีระจิต. **การจัดและปรับปรุงสภาพห้องเรียน**. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๒๖.

วิเชียร เกตุสิงห์. **คำเฉลี่ยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่ายๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้**. ข่าวสารการวิจัยการศึกษา, ๒๕๔๓.

ศักดิ์ไทย สุรกิบบวร. **จิตวิทยาสังคม : ทฤษฎีและปฏิบัติการ**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕.

ศิริกุล นามศิริ. **การพัฒนางานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยหลักการบูรณาการ : การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๔.

ศิรินาถ สุดใจนาค. **คู่มือการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้และเขียนแผนการสอนประเภทวิชาคหกรรม**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาชีวศึกษา ๔, ๒๕๔๘.

สนั่น ปัทมะทิน. **สื่อการเรียนการสอน**. กรุงเทพมหานคร : เสรีการพิมพ์, ๒๕๓๕.

สมคิด สร้อยน้ำ. **หลักการสอน**. อุตรธานี : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุดรธานี, ๒๕๔๒.

สมพงษ์ สิงหะพล. **หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร**. นครราชสีมา : ภาควิชาหลักสูตรและการสอนสถาบันราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๒.

สมยศ ต่ายแก้ว. **การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง**. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์

แสงศิลป์, ๒๕๕๑.

สมศักดิ์ คงเที่ยง. **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัย

รามคำแหง, ๒๕๔๒.

สัน ธรรมบำรุง. **หลักการนิเทศการสอนวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์**. เพชรบุรี : สำนักพิมพ์
คอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด ๒๕๔๘.

สันติ บุญภิรมย์. **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพอยท์, ๒๕๕๒.

สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. **สรุปผลการดำเนินงาน
โครงการ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ปีงบประมาณ ๒๕๔๘-๒๕๕๐**.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๐.

สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. **ทฤษฎีการวัดและประเมินผลการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สยามศึกษา,
๒๕๔๘.

สุชา จันทน์เอม. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๒๙.

สมณฑา พรหมบุญ และอรพรรณ พรสีมา. **ทฤษฎีและแนวคิดเรื่องการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม**.

กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๑.

สมน อมรวิวัฒน์. **การเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ**. กรุงเทพมหานคร : ป.สัมพันธ์การพิมพ์,
๒๕๔๘.

สมิตร คุณานุกร. **การบริหารโรงเรียนด้านวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๔๐.

สุพิศ ทองมาก. **หลักการสอน**. เอกสารประกอบการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะวิชา
ครุศาสตร์ สำนักส่งเสริมวิชาการสถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ในพระบรม
ราชูปถัมภ์, ๒๕๓๖.

สุราษฎร์ พรหมจันทร์. **ยุทธวิธีการเรียนการสอนวิชาเทคนิค**. ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร :
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๕๐.

อดุลย์ จาตุรงค์กุล. **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓.

อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์. **สภาพแวดล้อมการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ, ๒๕๔๕.

อ้อมเดือน สดมณี. **เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสังคม**. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๒๙.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. **หลักการสอน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๗.

(๒) บทความวารสาร

พิทักษ์ สีนาลาด. “วิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน”, **พุทธศาสน์
ศึกษา**. ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๔๙) : ๗๒.

โสภณ โสมดี และอภันตรี โสตะจินดา. “การจัดกระบวนการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้น
พื้นฐาน”, **วารสารวิชาการ**, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม ๒๕๔๕) : ๑๗.

(๓) วิทยานิพนธ์ / งานวิจัย

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. “การศึกษารูปแบบและแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน ธรรมศึกษาในสังคมไทย : ศึกษาสภาพความเป็นจริงและความคาดหวัง ของผู้เรียน ธรรมศึกษาทุกระดับช่วงชั้น” **รายงานการวิจัย**. กรมการศาสนา กระทรวง วัฒนธรรม, ๒๕๕๑.

จินตนา จรรย์นนท์. “ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อพระสงฆ์ผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนา ในเขตกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต** คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๔๙.

พระปริชา ปริชาโน (แสงราม). “การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาใน สถานศึกษา กรณีศึกษา โรงเรียนสตรีวัดระฆัง บางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาการบริหาร การศึกษบัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระมหาทองดี ปญญาวชิโร (กันทวงศ์). “ความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชา พระพุทธศาสนา ตามพระคณของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดเทพลีลา เขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร” **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขา การบริหารการศึกษา** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๙.

พระมหาธีระพันธ์ อธิปญโญ. “การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมใน สถานศึกษา กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๓.

พระมหาบุญชัย ปภัสสรเมธี (จูแวน). “ศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของสำนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร”. **ปริญญาานิพนธ์ การศึกษา มหาบัณฑิตการ บริหารการศึกษา** : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , ๒๕๕๑.

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ และคณะ “การศึกษาความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนที่มีต่อการดำเนินงานโครงการพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๕”. **รายงานการวิจัย** วิทยาลัย สงฆ์พุทธชินราช : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระมานิต โชติธมโม (อรรคชาติ). “การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงาน ของพระสอนศีลธรรม จังหวัดศรีสะเกษ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

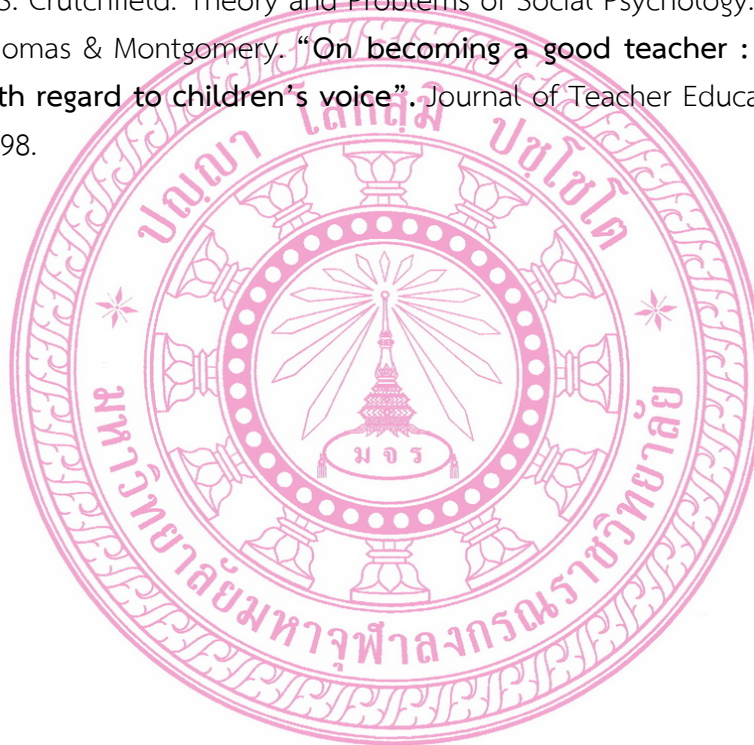
พระราตรี สิริจันโท. “ทัศนคติของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ มหาบัณฑิต**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๓.

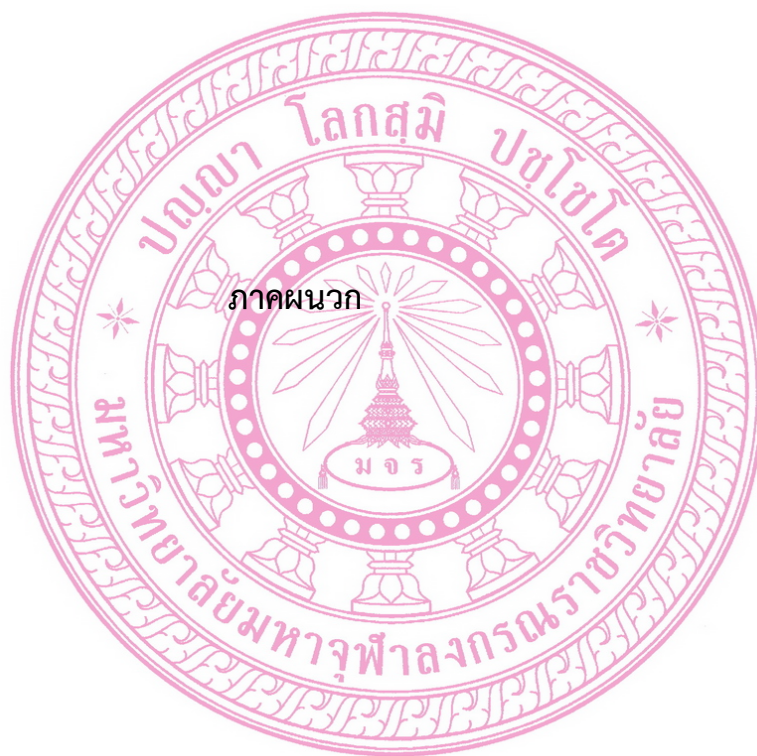
๒. ภาษาอังกฤษ

- Ebel. **Measuring Educational Achievement**. New Jersey. Cliffs : Hall. 1965.
- Green. **Introduction to Measurement and Evaluation**. New York : Dodd. 1970.
- Gronlund. **Measurement and Evaluation in Teaching**. New York : Mc-Hill. 1990.
- Guilford. **Measurement and Evaluation in Teaching**. New York : McGraw-Hill. 1965.
- Hornby. **“Oxford Advanced Learner’s Dictionary of Current English”**.

Publisher:Oxford University Prees. 2010.

- P. Kretch and R.S. Crutchfield. **Theory and Problems of Social Psychology**. New York: Thomas & Montgomery. “On becoming a good teacher : Reflective
practive with regard to children’s voice”. **Journal of Teacher Education**. June. 1998.

ภาคผนวก ก.

หนังสือขอเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์ คณะครุศาสตร์ มจร. โทร. ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๔๕๐ วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุมัติตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผศ.ดร.ชวาล ศิริวัฒน์

ด้วย พระแสงสุริ ญาชา อธิภทโท นามสกุล ทองมาก รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๖๖ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัย เรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว ดังนั้นทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือ ในการทำวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และทางโครงการหลักสูตรฯ ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์ คณะครุศาสตร์ มจร. โทร. ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๔๕๐ วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุมัติตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผศ.สมหมาย ดุยอัครมัย

ด้วย พระแสงสุริ ฉายา อธิภทโท นามสกุล ทองมาก รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๖๖ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัย เรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว ดังนั้นทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือ ในการทำวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และทางโครงการหลักสูตรฯ ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

ขอตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย
ตามที่ได้รับมอบหมาย
ให้ ผศ.สมหมาย ดุยอัครมัย
ทำ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๘๕

คณะกรรมการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

๙ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุมัติแต่งตั้งเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผศ.ดร.จรรณ พริกบุญจันทร์

ด้วย พระแสงสุริ ฉายา อธิภทโท นามสกุล ทองมาก รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๖๖ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว ดังนั้นทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถที่ให้แก่คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือ ในการทำวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และทางโครงการหลักสูตรฯ ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๘๕

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

๙ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตเป็นผู้อยู่ควบคุมตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีประชา

ด้วย พระแสงสุริ ฉายา อธิภทโท นามสกุล ทองมาก รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๖๖ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว ดังนั้นทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือ ในการทำวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ควบคุมตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และทางโครงการหลักสูตรฯ ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

(ทศพรทิพย์ ขอนง)

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

๐๖/๑๐/๕๖ ๐.๖๐ (๖๖/๑๐/๕๖) 4 พ.ย. ๕๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๘๕

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๓๓

๙ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

นมัสการ พระครูพิศาลสรนาท ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ด้วย พระแสงสุริ ฉายา อธิภทโท นามสกุล ทองมาก รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๖๖ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว ดังนั้นทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าพระคุณเจ้าเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือ ในการทำวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และทางโครงการหลักสูตรฯ ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

๐๒-๘๘๒-๓๑๕๕ ต่อ ๒๑๐๕

ภาคผนวก ข.

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา
อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา
อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ข้อ	การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปล ผล
	ด้านเทคนิคการสอน								
๑.๑	ครูสอนมีการนำเข้าสู่บทเรียนให้น่าสนใจเสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑.๒	ครูสอนอธิบายยกตัวอย่างประกอบการเรียน เข้าใจง่าย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑.๓	การสอนของครูมีการเลือกใช้วิธีการสอน หลากหลายรูปแบบ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑.๔	ครูมีการตั้งคำถามเกี่ยวกับคุณธรรมกระตุ้นให้ นักเรียนได้ใช้ความคิด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑.๕	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนถามโต้ตอบในชั้นเรียน	๐	๑	๑	๑	๐	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน								
๒.๑	ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทาง พระพุทธศาสนาในชั้นเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.๒	ครูสอนด้วยการจัดกิจกรรมทาง พระพุทธศานานอกสถานที่	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.๓	ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.๔	ครูสอนด้วยการจัดกิจกรรมด้านพิธีกรรมทาง พระพุทธศาสนา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.๕	ครูสอนให้นักเรียนจัดกิจกรรมวันสำคัญของ พระพุทธศาสนา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน								
๓.๑	ครูใช้สื่อที่เกี่ยวกับคุณธรรมเหมาะสมกับวัยของ ผู้เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.๒	ห้องเรียนจัดให้มีสื่อประกอบการสอน พระพุทธศาสนา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.๓	ครูสอนใช้สื่อการสอนประกอบการบรรยาย อภิปรายเนื้อหาสาระให้เข้าใจง่าย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.๔	ครูใช้สื่อประกอบการสอนพระพุทธศาสนาทำ ให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ได้จริง	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้

ข้อ	การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปล ผล
๓.๕	ครูสอนใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยน่าสนใจใน บทเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	ด้านการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอน								
๔.๑	สร้างสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเอื้อต่อการ เรียนวิชาพระพุทธศาสนา	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๔.๒	โรงเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.๓	ครูและนักเรียนเป็นกัลยาณมิตรเอื้ออารีต่อกัน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.๔	มีแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาที่เพียงพอใน โรงเรียน	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๔.๕	ครูมีความประพฤติที่ดีงามเป็นแบบอย่างให้ นักเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ขอขอบคุณทุกท่านที่อนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ค.

หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๑๓๐

คณะกรรมการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเชียงรากน้อย

โรงเรียนเชียงรากน้อย	
เลขที่รับ ๑๒๑	วันที่ ๒๕-๑๑-๕๖ เวลา ๑๔.๒๐
☐ กลุ่มวิชาการ	☐ กลุ่มการเงิน ☒ กลุ่มบริหารบุคคล
☐ กลุ่มกิจการนักเรียน	☐ กลุ่มบริหารทั่วไป

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย พระแสงสุริ ฉายา ธีรภทโท นามสกุล ทองมาก รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๖๖ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องทดสอบเครื่องมือเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ดังนั้นทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

- ☒ เพื่อทราบ
- ☐ เพื่อโปรดพิจารณา
- ☐ เพื่อดำเนินการ
- ☐ อื่นๆ

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๕ ต่อ ๒๑๐๕

ภาคผนวก ง.

ค่าความเชื่อมั่นจากการทดลองเครื่องมือ (Try Out)

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted	
A1	181.7333	598.2713	.6233	.9683
A2	181.8000	600.9931	.4752	.9688
A3	181.4667	608.7402	.3425	.9691
A4	181.7667	605.0816	.3124	.9695
A5	181.7667	600.3230	.5412	.9685
A6	181.8333	586.6264	.7496	.9677
A7	181.7333	592.2713	.6371	.9682
A8	181.6333	597.5506	.5662	.9684
B9	181.7333	591.0299	.6997	.9679
B10	181.9000	603.6793	.3430	.9694
B11	181.5333	586.6713	.7134	.9679
B12	181.9333	592.2713	.6371	.9682
B13	181.6667	598.7126	.6224	.9683
B14	181.9667	594.2402	.6081	.9683
B15	181.8000	593.5448	.5536	.9686
C16	181.5333	597.2230	.6196	.9683
C17	181.5667	600.0471	.5490	.9685
C18	181.5333	591.7057	.6899	.9680
C19	181.7333	585.5126	.7986	.9675
C20	181.9333	589.5816	.7011	.9679
C21	181.7333	592.8920	.6534	.9681
C22	181.5333	586.4644	.8679	.9674
D23	181.5667	602.8747	.4699	.9688
D24	181.7333	589.4437	.6466	.9682
D25	181.9667	587.5506	.7367	.9678
D26	181.5667	587.5644	.6996	.9679
D27	181.6667	583.3333	.7601	.9677
D28	181.9333	578.0644	.8088	.9674
E29	181.7333	598.6851	.6598	.9682
E30	181.5333	596.6713	.6349	.9682
E31	181.7333	587.1678	.5880	.9685
E32	181.6667	592.5747	.6378	.9682
E33	181.6333	591.6885	.6212	.9683
E34	181.6000	592.2483	.6932	.9680
E35	181.6333	590.2402	.7176	.9679
E36	181.4667	589.9126	.7617	.9677
F37	181.8333	595.4540	.6754	.9681
F38	181.5667	590.3230	.7747	.9677
F39	181.8333	583.2471	.8287	.9674
F40	181.4667	594.0506	.6540	.9681
F41	181.7333	587.4437	.7196	.9679
F42	181.8000	600.7862	.7114	.9682
F43	181.5333	587.5678	.7563	.9677
F44	181.8667	606.6023	.3143	.9694
F45	181.7667	606.7368	.3205	.9693

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 45

Alpha = .9689

ภาคผนวก จ.

หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๑๔๔

คณะกรรมการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศิวาราม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ชุด

ด้วย พระแสงสุริ ฉายา อธิภทโท นามสกุล ทองมาก รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๖๖ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มจร.๑๐๕๖ ป. 4 - ป. 6 เป็น

๖๐๕๖๕๐๖๖๖

๑๐๕๖๕

๖ ก.ค. ๒๕๕๖

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๑๔๔

คณะครูศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนกลางคลอง ๒๗

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ชุด

ด้วย พระแสงสุริ ฉายา อธิภทโท นามสกุล ทองมาก รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๖๖ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครูศาสตร์

๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

ได้รับเอกสาร, แพร่ลงตามโรงเรียนแล้ว
จะดำเนินการต่อไป ๒๕/๑๒/๒๕๕๖
ดร.วิญญู 10 ม.ค. 57

สม

(นางฉวี ธีระกุล)

7 ม.ค. 57

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๑๔๔

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดยมนาตามธรรม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ชุด

ด้วย พระแสงสุริ ฉายา อธิภทฺโท นามสกุล ทองมาก รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๖๖ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๖
ท.ก.ป.ร.
ท.ม.ค.อ.ค.

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๑๔๔

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ชุด

ด้วย พระแสงสุริ ฉายา อธิภทฺโท นามสกุล ทองมาก รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๖๖ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๑๔๔

โรงเรียนวัดลาดทราย

506

คณะกรรมการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดลาดทราย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ชุด

ด้วย พระแสงสุริ ญา ยะธีรภทโท นามสกุล ทองมาก รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๖๖ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

วิเศษ

ก.

ขอแสดงความนับถือ

ว. สดง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

วิ. ค. สมเด็จพร

11/๑๖/๒๕๕๖

11/๑๖/๒๕๕๖

๒๕๕-๑๕๖

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

จ.ร. วิทยาลัยอาชีวศึกษา
คณะครุศาสตร์
วิชา ๒๕
๘ ม.๑ ๕๕
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๕

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ชุด

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๓

non new Konstruktionsweise

- 12/10/2020

8 NO. 57

② 26 ~ 27

92.4.57

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

๑
นายอ. ราชพร

ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

- 11/20/2020

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

9th. 11. 57

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

೦೮-ಫೆಬ್ರವರಿ-೨೦೧೬ ರಲ್ಲಿ ೨೦೦೬

085-4432823.

- ภาษามนสิการ
๑๐ ม.ก. ๕๔

Jr

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๑๔๔

โรงเรียนวัดศรีประสา

คณะครูศาสตร์ ๗๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีประสา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ชุด

ด้วย พระแสงสุริ ฉายา อธิภทโท นามสกุล ทองมาก รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๖๖ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เสนอ ผอ. ร.ร.วัดศรีประสา
ขอขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เห็นควรแจ้ง.บริหารทั่วไปทราบเพื่อดำเนินการ

(นางสาวสุวันดา มากละเอียต)
(เจ้าหน้าที่ธุรการ)

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครูศาสตร์

๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

ทราบ

นายปณตพงศ์

ดิฉัน

๑๓.๑.๕

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๑๔๔

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนคอดัน ๒๗

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ชุด

ด้วย พระแสงสุริ ฉายา ชีรภทโท นามสกุล ทองมาก รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๖๖ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนผู้อำนวยการโรงเรียนคอดัน ๒๗

ดิฉัน กนก คุชฌ์ ม.มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิชาสังคมฯ ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

กนก คุชฌ์
๑๑/๑๑/๕๖.

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

(นายวิมล เมฆหมอก)

นายกสมาคมแม่ข่ายวัดพระธรรมกายแห่งประเทศไทย

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๑๔๔

โรงเรียนวัดวงษ์สวรรค์
เลขที่รับ.....
คณะครูศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดวงษ์สวรรค์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ชุด

ด้วย พระแสงสุริ ฉายา อธิภทโท นามสกุล ทองมาก รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๖๖ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

เรียน ผอ. รร.
ขอ ผอ. รร. ๑๒๖๖๖๖
ท. รร. ๑๒๖๖๖๖
๑๒๖๖๖๖

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)
ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครูศาสตร์

๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

๑๒๖๖๖๖
๑๒๖๖๖๖
๑๒๖๖๖๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๑๔๔

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชลประทานนุเคราะห์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ชุด

ด้วย พระแสงสุริ ฉายา อธิภทโท นามสกุล ทองมาก รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๖๖ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

๒๔ ธ.ค. ๒๕๕๖
อ. อ. ทรัพย์มณี
อธิการบดี / อธิการบดี

ภาคผนวก ฉ.
 แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
 เรื่องการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
 โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา
อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คำชี้แจง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับเป็นข้อมูลและแนวทางสำหรับผู้วิจัย และเพื่อใช้ในการวางแผน พัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานของการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ข้อมูลที่ได้จะแปลผลการวิจัยในภาพรวม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลรายฉบับนี้เป็นความลับและใช้ประโยชน์เฉพาะการวิจัยนี้เท่านั้น ไม่มีผลกระทบใดๆต่อท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นคำถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง ๖ ด้านๆละ ๕ ข้อ ทั้งหมด ๓๐ ข้อ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดีและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

พระแสงสุริย ธีรภทฺโท (ทองมาก)

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

๑. เพศ

☐

๑) ชาย

☐

๒) หญิง

๒. อายุ

☐

๑) ต่ำกว่า ๑๐ ปี

☐

๒) ๑๑ ปีขึ้นไป

๓. กำลังศึกษาในระดับชั้นเรียน

☐

๑) ประถมศึกษาปีที่ ๔

☐

๒) ประถมศึกษาปีที่ ๕

☐

๓) ประถมศึกษาปีที่ ๖

๔. ขนาดของโรงเรียน

☐

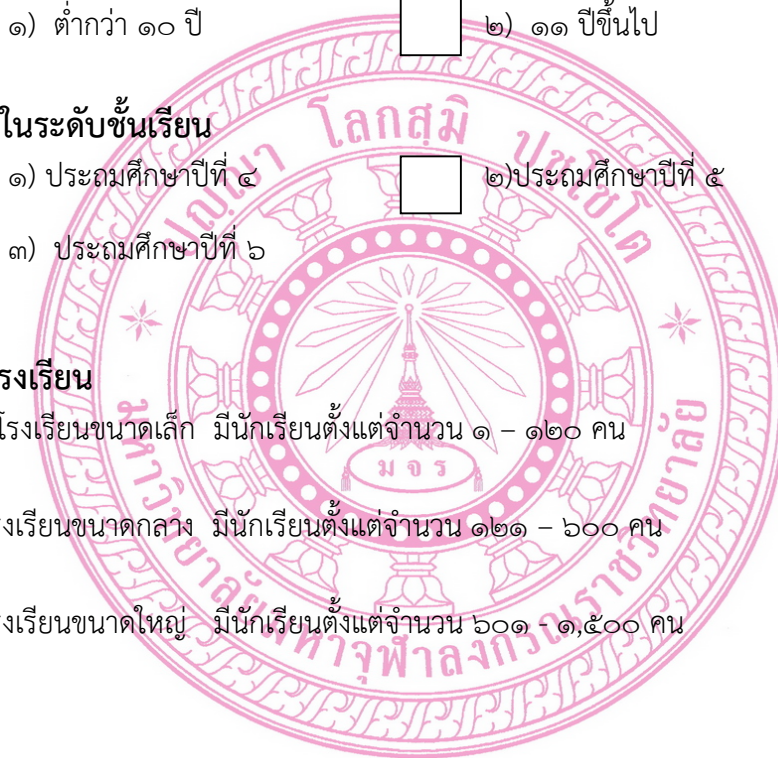
๑) โรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนตั้งแต่จำนวน ๑ - ๑๒๐ คน

☐

๒) โรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียนตั้งแต่จำนวน ๑๒๑ - ๖๐๐ คน

☐

๓) โรงเรียนขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่จำนวน ๖๐๑ - ๑,๕๐๐ คน

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา
อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความที่แสดงถึงการปฏิบัติการที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนา แต่ละข้ออย่างละเอียดและพิจารณาว่า มีการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาใน
โรงเรียนอย่างไร แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่นักเรียนเห็นด้วยมากที่สุดตาม ความต้องการ ดังนี้

ข้อ	การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑. ด้านเทคนิคการสอน						
๑.๑	ครูสอนมีการนำเข้าสู่บทเรียนให้น่าสนใจเสมอ					
๑.๒	ครูสอนคืออธิบายยกตัวอย่างประกอบการเรียนเข้าใจง่าย					
๑.๓	การสอนของครูมีการเลือกใช้วิธีการสอนหลากหลายรูปแบบ					
๑.๔	ครูมีการตั้งคำถามเกี่ยวกับคุณธรรมกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิด					
๑.๕	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนถามโต้ตอบในชั้นเรียน					
๒. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน						
๒.๑	ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในชั้นเรียน					
๒.๒	ครูสอนด้วยการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศานานอกสถานที่					
๒.๓	ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม					
๒.๔	ครูสอนด้วยการจัดกิจกรรมด้านพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา					
๒.๕	ครูสอนให้นักเรียนจัดกิจกรรมวันสำคัญของพระพุทธศาสนา					
๓. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน						
๓.๑	ครูใช้สื่อที่เกี่ยวกับคุณธรรมเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน					
๓.๒	ห้องเรียนจัดให้มีสื่อประกอบการสอนเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา					

ข้อ	การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๓.๓	ครูสอนใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยน่าสนใจในบทเรียน					
๓.๔	ห้องเรียนจัดให้มีสื่อประกอบการสอนเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา					
๓.๕	ครูสอนใช้สื่อการสอนประกอบการบรรยายอภิปรายเนื้อหาสาระให้เข้าใจง่าย					
๔. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอน						
๔.๑	สร้างสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา					
๔.๒	โรงเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา					
๔.๓	ครูและนักเรียนเป็นกัลยาณมิตรเอื้ออารีต่อกัน					
๔.๔	มีแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาที่เพียงพอในโรงเรียน					
๔.๕	ครูมีความประพฤติที่ดีงามเป็นแบบอย่างให้นักเรียน					

ขอขอบคุณทุกท่านที่อนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	: พระแสงสุริย อธิปัตถ (ทองมาก)
เกิด	: วันเสาร์ ที่ ๒๕ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๐
สถานที่เกิด	: ตำบลนาเยี่ย อำเภอนาเยี่ย จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๑๖๐
บรรพชา	: วันที่ ๒ เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๖
อุปสมบท	: วันที่ ๑ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑
สังกัด	: วัดศรีประชา ตำบลชะแมบ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา
การศึกษา	: ประถมศึกษาตอนต้น-โรงเรียนชุมชนบ้านนาเยี่ย มัธยมศึกษาตอนปลาย-โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง : นักธรรมชั้นเอก
ตำแหน่งหน้าที่	
พ.ศ.๒๕๕๑-ปัจจุบัน	: เป็นครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัด มจร.
พ.ศ.๒๕๕๖	: เป็นพระธรรมวิทยากรกรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรม
พ.ศ.๒๕๕๔-ปัจจุบัน	: ปฏิบัติหน้าที่เลขานุการเจ้าคณะตำบลวังน้อย
พ.ศ.๒๕๕๖-ปัจจุบัน	: ลูกจ้างชั่วคราว ฝ่ายธรรมวิจัย ส่วนธรรมนิเทศ สำนักส่งเสริมพระพุทธศาสนาและ บริการสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เข้าศึกษา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่น ๗ วันที่ ๑๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕
ปีที่สำเร็จการศึกษา	: พ.ศ. ๒๕๕๖
ที่อยู่ปัจจุบัน	: เลขที่ ๑๖๔/๕๕ หมู่ที่ ๑ ตำบลชะแมบ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัด นครราชสีมา โทร. ๐๘-๕๔๔๓-๒๘๒๓